

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ

DOKTORA PROGRAMI

**ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR ŞOKU, ÖZ-YETERLİK,
YAŞAM DOYUMU VE UYUM STRATEJİLERİ: BİR KARMA YÖNTEM**

ARAŞTIRMASI

DOKTORA TEZİ

Mustafa ALMUKDAD

Antalya, 2020

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
DOKTORA PROGRAMI

**ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR ŞOKU, ÖZ-YETERLİK,
YAŞAM DOYUMU VE UYUM STRATEJİLERİ: BİR KARMA YÖNTEM
ARAŞTIRMASI**

DOKTORA TEZİ

Mustafa ALMUKDAD

Danışman:
Prof. Dr. Engin KARADAĞ

Antalya, 2020

DOĞRULUK BEYANI

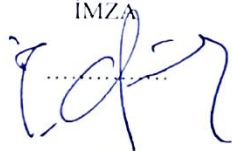

Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı; bilimselliğe, ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yola ve yardıma başvurmaksızın yazılmıştır. Yararlandığım eserleri kaynakça kısmında belirttiğimi ve bu eserler her kullanıldığında alıntı yaparak yararlandığımı ispatlarım. Enstitű tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tűm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

09/2020

Mustafa ALMUKDAD

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mustafa ALMUKDAD'ın bu çalışması 08/09/2020 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Doktora Programında Doktora Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

		İMZA
Başkan	: Prof. Dr. İlhan GÜNBAŸI Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı	
Üye	: Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan GÖK Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı	
Üye	: Doç. Dr. NAZIM ÇOĞALTAY Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı	
Üye (Danışman)	: Prof. Dr. Engin KARADAĞ Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı	

DOKTORA TEZİNİN ADI: ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR ŞOKU, ÖZ-YETERLİK, YAŞAM DOYUMU VE UYUM STRATEJİLERİ: BİR KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun .....tarihli ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleőtirilmesinde beni yepyeni bilgilerle donatan, yapıcı ve yönlendirici önerileri ile bana yol gösteren, akademik çalışmalar yapmama destek olan saygıdeğer danışman hocam, Prof.Dr. Engin KARADAĞ'a verdiği destek ve rehberlik için yürekten sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca Doktora eğitimim boyunca akademik çalışma alanında bana kılavuz olan, kendimi geliőtirmemi sağlayan, bilgileri aktaran tüm bölüm hocalarıma teşekkür ediyorum.

Ayrıca hayatım boyunca maddi ve manevi fedakârlıklarını benden hiç esirgemeyen sevgili aileme; ihtiyacım olduğunda yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Hayatımda teőekkürü en çok hak eden, bana her türlü desteği veren, hiçbir özveriden kaçmayan rahmetli babam mekânın cennet olsun.

Son olarak, çalışmanın gerekleőtmesine görüşleri ile katkıda bulunan tüm uluslararası öğrencilere teşekkürlerimi sunuyorum.

Mustafa ALMUKDAD

Antalya,
09, 2020

ÖZET

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR ŞOKU, ÖZ-YETERLİK, YAŞAM DOYUMU VE UYUM STRATEJİLERİ: BİR KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI

ALMUKDAD, Mustafa

Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve
Ekonomisi Programı

Danışman: Prof. Dr. Engin KARADAĞ

Eylül, 2020, 152 sayfa

Bu araştırmada uluslararası üniversite öğrencilerinin kültür şoku, öz-yeterlik, yaşam doyumu ve uyum stratejilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bir devlet üniversitesinde gerçekleştirilen araştırmada karma iç içe geçmiş tek durumu çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında, 13 uluslararası öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Nitel verileri analiz etmek için NVivo paket programından yararlanılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında ise nicel veri toplamak için anket kullanılmıştır. Nicel veriler SPSS-20 paket programı ile farklı betimsel ve çıkarımsal istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, uluslararası öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerine ilişkin yanıtlarına bakıldığında ‘burs kazanma’ uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercihlerinde en önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir. İkinci olarak uluslararası öğrencilerin kişisel deneyimlerine ilişkin öğrencilerin ilk aşamasında çoğunda, heyecan duygusunun ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Üçüncü amaç olarak çoğu öğrenci Oberg (1960) tarafından tarif edilen şekilde kültür şoku yaşadıklarını belirtmişlerdir. Dördüncü olarak bütünsel değerlendirildiğinde uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri yüksek olduğu söylenebilir. Beşinci olarak uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine bakıldığında zorlandıkları şeklinde görüş bildirmektedirler. Altıncı olarak öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine bakıldığında yaşam doyum düzeylerine ilişkin orta ya da kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmektedirler. Bu çalışmanın yedinci amacı olarak öz-yeterliğin, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ve sosyo-kültürel süreçlere uyumlarında yaşadıkları genel kültür şokuna önemli bir yordayıcı olarak görülmektedir. Sekizinci ise öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumların, öğrencilerin yaşam doyumlarında önemli bir

yordayıcı olduğu gör÷lmektedir. Son olarak da uluslararası öğrenciler tarafından kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkmak için önerilen stratejiler şöyle ifade edilmiştir: Yabancı ve Türk arkadaş edinilmeli, iyimser olunmalı, çaba gösterilmeli, dile hâkim olunmalı, turistik yerlerde gezilmeli, yurt dışına çıkmadan önce iyi hazırlanmalı, lisansüstü seviyede eğitim için yurt dışına çıkılmalı, siyasete hiç karışılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası öğrenciler, Yaşam doyum, Öz-yeterlik, Kültür şoku, Uyum

ABSTRACT

CULTURAL SHOCK, SELF-EFFICIENCY, LIFE SATISFACTION AND ADAPTATION STRATEGIES OF INTERNATIONAL STUDENTS: A MIXED METHOD RESEARCH

ALMUKDAD, Mustafa

Dissertation, Institute of Education Sciences

Department of Educational Administration, Inspection, Planning, and Economy

Supervisor: Prof. Dr. Engin KARADAĞ

August, 2020, 152 pages

The aim of the study was to examine the culture shock, self-efficacy, life satisfaction, and adaptation strategies of foreign university students. This research conducted in a state-based university by using a mixed embedded holistic case study. In the first phase of the research, 13 international students were interviewed. NVivo package program was used to analyze qualitative data. In the second stage of the study, a questionnaire was used to collect quantitative data. Quantitative data were analyzed using different descriptive and inferential statistics with SPSS-20 package program. As findings, firstly, regarding the factors that influence the international students' choice of Akdeniz University/Turkey as a country/as the place of learning, winning scholarships was the most important factor. As the second aim, it has been discovered that the first stage of international students regarding the personal experiences of international students at Akdeniz University was characterized by a sense of excitement. Third, most students stated that they experienced culture shock as described by Oberg (1960). Fourth, when evaluated as a whole, it can be said that the self-efficacy levels of international students studying at Akdeniz University had a positive opinion at the level moderately true agree. Fifth, they argue that it is a bit difficult when looking at the adaptation levels of international students to sociocultural processes. As the seventh goal of this study, self-efficacy, students' length of stay in Turkey, and adaption to sociocultural processes were likely to be a significant predictor of students' overall culture shock. As the eighth goal of this study, it was seen that students' adaptation to sociocultural processes was an important predictor of students' life satisfaction. Finally, the strategies suggested by international students to cope with cultural differences and shocks are as follows: Make friends with foreigners and Turks, be optimistic, show effort, master the language, travel to touristic

places, prepare well before going abroad, come abroad for graduate education, should never get involved in politics.

Keywords: International students, Life satisfaction, Self-efficacy, Culture shock, Adaptation

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I	1
Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Tanımlar	7
BÖLÜM II.....	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Kültüre Genel Bakış	9
2.1.1. Kültür Unsurları	10
2.2. Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler	10
2.3. Öz-yeterlik.....	13
2.4. Uluslararası Öğrencilerin Kişisel Deneyimleri.....	17
2.4.1. Uluslararası Öğrencilerin İlk Hissi.....	17
2.4.2. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Olumlu Deneyimler .	18
2.4.3. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Zorluklar.....	19
2.5. Kültür Şoku	23
2.6. Yaşam Doyumu	27
2.7. Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum	28
2.8. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik ve Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum Düzeylerinin Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku Üzerindeki Etkisi.....	29

2.9. Yaşam Doyumu ile Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum Arasında İlişki.....	31
2.10. Uluslararası Öğrencileri Yeni Ortama Uyarlamak İçin Uygun Stratejiler	32
2.11. İlgili Araştırmalar	36
2.11.1. Yurt içinde Yapılan Araştırmalar	36
2.11.2. Yurt dışında Yapılan Araştırmalar	38
BÖLÜM III.....	41
YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Çalışma Grubu/Evren ve Örneklem	42
3.2.1. Nitel Araştırma için Çalışma Grubu.....	42
3.2.2. Nicel Araştırma için Evren ve Örneklem	43
3.3. Veri Toplama Aracı.....	45
3.3.1. Nitel Veri Toplama Aracı.....	45
3.3.2. Nicel Veri Toplama Aracı	46
3.4. Verilerin Toplanması.....	58
3.5. Veri Analizi	59
3.5.1. Nitel Veri Analizi	59
3.5.2. Nicel Verilerin Analizi	60
BÖLÜM IV	62
BULGULAR	62
4.1. Nitel Araştırma Bulguları.....	62
4.1.1. Türkiye'yi Öğrenim Yeri Olarak Öğrencilerin Seçmelerinde Tercihlerini Etkileyen Faktörler	62
4.1.2. Uluslararası Öğrencilerin Kişisel Deneyimleri.....	67
4.1.2.1. Uluslararası Öğrencilerin İlk Hissi.....	67
4.1.2.2. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamda Karşılaştıkları Fırsatlar.....	70
4.1.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Zorlukları	76
4.1.3. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku.....	80
4.1.4. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyi.....	83
4.1.5. Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Farklılıklar ve Şoklarla Başa Çıkma Önerileri	88

4.2. Nicel Araştırma Bulguları	92
4.2.1. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şokuna İlişkin Bulgular	92
4.2.2. Uluslararası Öğrencilerin Genel Öz-yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular	97
4.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeylerine İlişkin Bulgular	100
4.2.4. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	104
4.2.5. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Kalma Sürelerin, Öz-yeterlik, Ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumların Öğrencilerin Kültür Şoku Üzerindeki Etkisine Dair Bulgular.....	108
4.2.6. Uluslararası Öğrencilerin Aylık Gelir Ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumlarının Öğrencilerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisine Dair Bulgular.....	110
BÖLÜM V.....	113
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	113
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	113
5.1.1. Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Nitel Sonuçlar	113
5.1.2. Uluslararası Öğrencilerin Kişisel Deneyimlerine İlişkin Nitel Sonuçlar	114
5.1.3. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şokuna İlişkin Nitel ve Nicel Sonuçlar	117
5.1.4. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeylerine İlişkin Nitel ve Nicel Sonuçlar.....	118
5.1.5. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum Düzeylerine İlişkin Nicel Araştırma Sonuçlar	119
5.1.6. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Nicel Sonuçlar.....	120
5.1.7. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Kalma Sürelerinin, Öz-yeterlik, ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumların Öğrencilerin Kültür Şoku Üzerindeki Etkisi	121
5.1.8. Uluslararası Öğrencilerin Aylık Gelir Ve Sosyo-kültürel Süreçlere Uyumlarının Öğrencilerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi.....	122
5.1.9. Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Farklılıklar ve Şoklarla Başa Çıkma Önerilerine İlişkin Nitel ve Nitel Sonuçlar.....	123
5.2. Öneriler.....	124
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	124
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	125
KAYNAKÇA	126

EK-1- Öğrenci Katılımı İçin İzin Formu (İngilizce).....	136
EK-2- Öğrenci Katılımı İçin İzin Formu (Türkçe).....	137
EK-3-Yarı-Yapılandırılmış Görüşme.....	138
EK-4- Öğrenciler Tarafından Doldurulacak Anket.....	140
EK 5. Araştırma Kapsamına Alınan Uluslararası Öğrencilerin Bölgelere Dağılımı	145
EK-6-ÖLÇME ARACININ İZİN YAZILARI.....	146
Ek-7-ÖZGEÇMİŞ.....	150
EK-8-İNTİHAL RAPORU.....	151
EK-9-BİLDİRİM.....	152

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1. Çalışma Grubunun Kişisel Bilgileri.....	43
Tablo 3. 2. Örneklem Grubunun Kişisel Bilgileri.....	44
Tablo 3. 3. Kültür Şoku Ölçeği'nin Faktör Yükleri, Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri ve Öz Değerleri.....	48
Tablo 3. 4. Kültür Şoku Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları	51
Tablo 3. 5. Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 3. 6. Sosyo-kültürel uyum Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları	55
Tablo 3. 7.Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 4. 1. Türkiye'yi Öğrenim Yeri Olarak Seçmesinde Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörle-----	62
Tablo 4. 2. Üniversiteye İlk Gelişlerinde Uluslararası Öğrencilerin Hissettikleri.	67
Tablo 4. 3. Uluslararası Öğrencilerinin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Fırsatlar.....	70
Tablo 4. 4. Uluslararası Öğrencilerin Karşılaştıkları Zorlukları	76
Tablo 4. 5. Oberg'in (1996) Kültür Şokunun Aşamalarına Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku.....	81
Tablo 4. 6.Uluslararası Öğrenciler Tüm Karşılaştıkları Zorluklar Başarıyla Geçmek İçin İnançlarına Dair Görüşler ve Stratejiler	84
Tablo 4. 7. Zorluklar Nedeniyle Öğrencilerin Dersleri Bırakmayı Düşünmeleri	86
Tablo 4. 8. Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Farklılıklar Ve Şoklarla Başa Çıkma Önerileri .	88
Tablo 4. 9. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku Düzeyleri.....	92
Tablo 4. 10. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku	93
Tablo 4. 11. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku.....	94
Tablo 4. 12. Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkçe Dil Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku	95
Tablo 4. 13. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku.....	96
Tablo 4. 14. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku.....	97
Tablo 4. 15. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri	98
Tablo 4. 16. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri.....	98
Tablo 4. 17. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri	99

Tablo 4. 18. Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkçe Dil Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-Yeterlik Düzeyleri	99
Tablo 4. 19. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri.....	100
Tablo 4. 20. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri	100
Tablo 4. 21. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri.....	101
Tablo 4. 22. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri	101
Tablo 4. 23. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri	102
Tablo 4. 24. Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkçe Dil Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri.....	102
Tablo 4. 25. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri	103
Tablo 4. 26. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumu.....	104
Tablo 4. 27. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri	104
Tablo 4. 28. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri.	105
Tablo 4. 29. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri	106
Tablo 4. 30. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeylerine göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri.....	106
Tablo 4. 31. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri.....	107
Tablo 4. 32. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri	107
Tablo 4. 33. Türkiye'de Kalma Süreleri, Öz-yeterlik, ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları İle Öğrencilerin Genel Kültür Şokuna İlişkin Basit Korelasyon Analizi Sonuçları.....	108
Tablo 4. 34. Türkiye'de Kalma Süreleri, Öz-yeterlik, ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları Farklı Düzeylerdeki Genel Kültür Şoku Yordayıcı Gücüne İlişkin Regresyon Analizi. ..	109
Tablo 4. 35. Aylık Gelir, Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları İle Yaşam Doyum Arasında Korelasyon Değerleri	110
Tablo 4. 36. Aylık Gelir, Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları, Farklı Düzeylerdeki Öğrencilerin Yaşam Doyumlarının Yordayıcı Gücüne İlişkin Regresyon Analizi	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1. Öz-yeterliğin kaynakları.....	15
Şekil 2. 2. Kültüre Uyum Eğris.....	25
Şekil 3. 1. Araştırma Modeli: Karma İç İç Geçmiş Tek Durumu Çalışması-----	41
Şekil 3. 2. Kültür Şoku Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (T-değerleri).....	50
Şekil 3. 3. Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (T-değerleri) ..	53
Şekil 3. 4. Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (T-değerleri)	57

KISALTMALAR LİSTESİ

Ö: Nitel araştırmaya katılan uluslararası öğrenciler (Ö1, Ö2, vb.)

GSE: Genel Öz-yeterlik Ölçeği

MMUB: Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler

YBİ: Yönetim Bilimleri ve İşletme

BÖLÜM I

Giriş

Tezin bu bölümünde problem durumuna, amacına ve araştırma sorularına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Dünya hem kültürel hem de dilsel olarak gittikçe çok daha boyutlu bir hale geliyor. İnsanlar bir ülkeden diğerine sınır ötesi hareket ediyorlar. Özellikle Orta Doğu'da son yıllarda dramatik bir mülteci akını yaşanmıştır (Thao & Quynh, 2011). Şu anda, dünya çapında birçok öğrenci her yıl kendi ülkelerinden ayrılarak mesleki nitelikler ve bilgi edinmek için yurt dışında öğrenim görmektedir. 2008 ve 2014 yılları arasındaki verilere göre, uluslararası öğrencilerden en yüksek gelir elde eden ülkeler sırasıyla: Amerika, Avustralya, İngiltere, Kanada, Fransa, Yeni Zelanda ve Almanya (Ger ve diğerler, 2017). Son birkaç yılda uluslararası öğrenci yükseköğrenim kaydında düzenli bir artış eğilimi göstermekte olup, 1975'te 0,8 milyondan 2012'de 4,5 milyona yükselmiştir (OECD, 2015). Farklı araştırmacılar, uluslararası bir yükseköğretim kurumunun öğrenci seçimini etkileyen altı faktörü belirlemişlerdir (Mazzarol, Kemp, & Savery, 1997). Bunlar; Ev sahibi ülkenin bilgi ve farkındalığının önemi, kişisel tavsiyeleri, maliyet ve sosyal unsurları (döviz kurları, yaşam maliyeti, suç ve ırk ayrımcılığı), potansiyel ev sahibi ülkenin fiziksel iklimi ve yaşam tarzı, coğrafi yakınlığı ve ev sahibi ülkede yaşayan aile veya arkadaşlar gibi sosyal bağlantılardır. Belçika ve Kanada'da Çinli uluslararası öğrencilerle yapılan iki çalışmada bir yükseköğretim kurumunun öğrenci seçimini etkileyen faktörler: dezavantajlı koşullardan kaçınma hedeflerini yansıtan bir "koruma faktörü", ve yurt dışında iyi eğitim ve daha iyi kariyer fırsatları yansıtan bir 'kendini geliştirme faktörü' (Chirkov, Vansteenkiste, Tao, & Lynch, 2007).

Türkiye'ye uluslararası öğrenciler Balkan, Orta Doğu, Afrika ve Türk Cumhuriyetleri'ndeki ülkelerden gelmektedir (Snoubar & Celik, 2013). Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin artmasının nedenleri jeopolitik konumu, çok kültürlü oluşu, kalkınmanın yüksek olmasıdır (Titrek, Hashimi, Ali, & Nguluma, 2016). Türkiye'de bulunan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'ni tercih etme sebepleri uluslararası öğrencilere sorulduğunda, öncelikli olarak tanıdık tavsiyesi ile buraya geldiklerini belirtmişlerdir (Kartal, 2019).

Yurt dışında eğitim görmek öğrencilerin başarılı vatandaşlar olmalarını sağlar, ancak aynı zamanda zorlukları da beraberinde getirir (Anjalin, vb., 2017; Ercan, 2012). Yurt dışında eğitim almanın avantajları: yeni insanlarla tanışmak, yeni bir dil öğrenmek, yeni kültürleri öğrenmek ve adapte olmak, kişisel gelişmedir. Bir süredir yabancı bir ülkede yaşayanlar, daha çok “kendini motive eden, bağımsız, zorlukları benimsemeye ve farklı sorunlarla ve durumlarla başa çıkmaya istekli olma” eğilimindedir. Bunların hepsi işgücünde ideal ve yararlı özelliklerdir (Smith, 2013). Yurt dışında eğitimin faydaları: burs gibi finansal kazançlar, kültürlerarası anlayış ve küresel farkındalık fırsatı içerir (Alghamdi & Otte, 2016). Uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları deneyimlere bakıldığında, Türk halkının geleneklerini, adetlerini ve sosyal yaşamını keşfetme şansı bulurlar (Titrek, vb., 2016). Akdeniz Üniversitesi’nde yapılan araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin yeni insanlarla tanışma, yeni kültür, yeni bir dil, yeni bağlantılar vb. gibi büyük fırsatlarla karşılaştıklarını bildirmiştir (Almukdad & Berhanu, 2020). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde yapılan çalışmaya göre yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğu Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde okumayı genel olarak bir avantaj olarak görürken, insanların yardımcı (samimi) olması, üniversite çalışanlarının yardımsever olması ve kaliteli eğitimin önemine vurgu yapmışlardır (Kartal, 2019).

Uluslararası öğrenciler birçok fırsat veya olumlu şeyle karşılaşsalar da eğitimleri sırasında zorluklar yaşamışlardır. Özellikle kendi yabancı ülkenin kültürleri kendi kültürlerinden çarpıcı bir şekilde farklıysa, uluslararası öğrencilerin karşılaştığı birçok karmaşık zorluğun olması şartırtıcı değildir (Ward, Bochner, & Furnham, 2001). Uluslararası öğrencilerin ABD’de yükseköğretimde uluslararası öğrencilerin akademik zorluklar, sosyal izolasyon ve kültürel uyum ile uğraştığını ortaya koymuştur (Wu, Garza, & Guzman, 2015). Mısır’da bir araştırma uluslararası öğrencilerin zorluklarını şöyle sınıflandırmıştır: Konaklama ve ikamet ile ilgili zorluklar, finansal ve ekonomik ihtiyaçlara ilişkin zorluklar, sosyalleşmeyle ilgili zorluklar, akademik başarı ile ilgili zorluklar, klinik uygulamalarla ilgili zorluklar, ve sağlık sigortasına ilişkin zorluklardır (Narouz, 2018, s. 60-63).

Amerika’daki uluslararası öğrencilerin karşı karşıya kaldığı zorluklar farklı görevler, farklı eğitimciler, farklı bir kültür, farklı dersler ve farklı arkadaşlar olmak üzere altı gruba ayrılmıştır. Özellikle akademik zorluklar profesörler, sınıf arkadaşları ve personel ile iletişimi içermektedir (Wu, Garza, & Guzman, 2015). Uluslararası öğrencilerin çoğunun iki zorluğu tespit edilmiştir: dil problemi ve kültür şoku (Le, LaCost, & Wismer, 2016). Uluslararası öğrenciler, destek

sistemlerinin kaybı ve kültürleşme stresi nedeniyle zihinsel sağlık sorunları riski altındadır (McLachlan & Justice, 2009).

Türkiye'de Sakarya Üniversitesi'nde uluslararası öğrencilerin karşılaştığı zorlukları araştırmak için yapılan fenomenolojik bir çalışma, uluslararası öğrencilerin dil merkezinde, konaklama, çevre, kültürel konular, sağlık ve sosyal etkileşim faaliyetlerinde zorluklar yaşadığı belirtilmiştir (Titrek, Hashimi, Ali ve Nguluma, 2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu 112 öğrencinin ile çalışma yürütülen elde edilen verilen sonuçlarına göre dil sorunları, sosyo-kültürel sorunlar, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunlar tespit edilmiştir (Kumcağiz, Dadashzadeh, & Alakuş, 2016).

Ayrıca uluslararası öğrencilerin dil problemleri, kültür şoku ve uyum sorunları vb. ile karşı karşıya olduklarını göstermiştir (Almukdad & Berhanu, 2020). Kültür şoku karşılaşılan bir geçişe fenomenolojik deneyim denir çünkü bireyler kendilerini, bilinen ve tanıdık kültürel referansları kullanamaz (Narouz, 2018). Kültür şokunun faktörleri arasında barınma problemi, ulaşım eksikliği, yaşam masrafları, dil engeli ve yeni bir akademik sisteme uyum sağlama zorluğu sayılabilir (Lin, 2006, s. 125). Orijinal makalesinde Oberg (1960), kültür şokunun altı ana yönünü listelemiştir: Uyum çabası nedeniyle gerginlik hissi; arkadaş, statü, meslek ve mal varlığı ile ilgili kayıp ve yoksunluk hissi; yeni kültürün üyeleri tarafından reddedilme veya yeni kültürü reddetme hissi; rol, değerler ve öz kimlikte konfüzyon hissi;' yabancı' uygulamalar hakkında endişe ve hatta öfke hissi; ve umutsuz duyguları, yeni çevre ile baş edememektedir. Marx (2001)'a göre, çoğu uluslararası yönetici kültür şokunu 'kısa ve keskin' olarak düşünmekte olup az sayıda yönetici etkili bir şekilde ele alınmazsa etkilerinin çok daha derin ve daha uzun olabileceğini fark etmektedir.

Oberg'in (1960) kültür şoku aşamaları şunlardır: 1. Balayı aşaması, 2. Kriz aşaması, 3. Aışma aşaması ve 4. Kalıcı durumu uyum aşamasıdır. Bu aşamaları yeni bir işe girme, evlilik ve hatta bir ev satın alma gibi farklı yaşam olaylarına uyarlayabiliriz.

Bu çalışmada bu uluslararası öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. İlk aşama her zaman heyecan ve iyimserlik- 'balayı' içerir. İkinci aşama karışıklık, kaygı ve hayal kırıklığı gibi olayın bilinmeyen ve olumsuz yönleri içerir. Bir noktada, üçüncü aşama kültür şokunun depresyonu ve kaygısından kurtuluruz ve dördüncü ve son aşamada bir yeniden düzenlemeye gideriz.

Bu çalışmada diğer önemli konu uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerinin kültür şoku üzerinde etkisini araştırmaktır. Öz-yeterlik genel olarak eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Birçok çalışma, uluslararası öğrencilerin öz-yeterliklerinin kolej veya üniversiteye uyum düzeyleri

üzerindeki etkilerini incelemiştir (Kirchenheim & Richardson, 2005; Yusoff, 2012). Son yirmi yılda öz-yeterlik, öğrencilerin motivasyon ve öğrenmelerinde oldukça etkili bir yordayıcı olarak ortaya çıkmıştır. Öz-yeterlik inançlarının öğrencilerin akademik başarılarına aracılık ettiği bulunmuştur (Zimmerman, 2000). Daha spesifik olarak öz yeterliği yüksek olan gurbetçilerin, ev sahibi ülkenin uygun davranışlarını öğrenme ve taklit etme konusunda kalıcı ve iyi olduğu anlaşılmaktadır (Black vb., 1991). Öz-yeterlik algıları üniversite öğrencileri için de önemlidir çünkü bu dönem hem öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmede önemli bir yaşam hem de ergenlikten yetişkinliğe geçiş dönemidir (Onur, 2001). Öz-saygısı (Dowling & Schuler, 1990) ve öz yeterliği yüksek olan bireyler, düşük öz-saygısı ve düşük öz yeterliği olanlarla karşılaştırıldığında yeni davranışlar öğrenmeye istekli olarak devam etmesinde etkilidir. Çünkü bu bireyler zihinsel ve davranışsal desenleri değiştirmek ve sonuç olarak yeni ortamlarına başarılı bir şekilde uyum sağlamak için daha istekli olacaktırlar (Harrison, Chadwick ve Scales, 1996; Kirchenheim & Richardson, 2005). Yukarıda atıfta bulunulan literatür, gurbetçilerin uyum sürecinde öz-yeterliğin önemi olduğunu açıkça göstermiştir. Bu nedenle, öz yeterliği yüksek bireylerin daha az kültür şoku yaşayacağı ve daha iyi adapte olacağı öngörülmektedir (Kirchenheim & Richardson, 2005) çünkü öz yeterliği yüksek olan bireyler, yeni davranışlar sergilemeye devam etme eğilimindedir (Harrison, Chadwick, & Scales, 1996). Yüksek öz-yeterlik, öğrencilerin zor durumlara kaygı veya karışıklıktan kaçınmadan yaklaşımlarına yardımcı olur. Öz yeterliği yüksek olan insanlar yeni karşılaştıkları ve mücadele edilmesi gereken durumda eylemlerini başarılı bir şekilde tamamlamak için oldukça kararlı davranmaktadırlar (Kinzie, Delcourt, & Powers, 1994). Bu yüksek öz-yeterlik, akademik durumlar ve sorunlarla başa çıkma becerisine ve yeterliğine sahip olduklarını düşünmelerine yardımcı olacaktır. Öz yeterliği yüksek olan öğrenciler daha iyi bir psikolojik uyum sağlarlar (Yusoff, 2012).

Güçlü bir öz-yeterlik duygusunun daha iyi sağlık, daha yüksek başarı ve daha fazla sosyal entegrasyon ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Baier, 2005; Poyrazli, McPherson, Arbona, Pisecco, & Nora, 2002; Schwarzer, 1993). Bu çalışmada diğer önemli konu yaşam doyumu ya da psikolojik uyum ve sosyo-kültürel uyum değişkenlerinin birbiriyle ilişkisini incelenmiştir. Bu durum psikolojik ve sosyo-kültürel süreçlerin birbirleriyle ilgili olmalarına rağmen, farklı birçok faktörden etkilenmeleri ile açıklanabilir (Şeker & Akman, 2016). Benzer şekilde, psikolojik ve sosyo-kültürel uyumun birbiri ile ilişkili olduğunu ancak bu iki kavram arasında farklı değişkenler tarafından yordanma ve zaman içinde farklı şekilde değişim gösterdiği bulunmuştur (Ward & Searle, 1991).

Bireysel veya psikolojik düzeyde, teori, kültürleşmeyi veya sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyen bir dizi ılımlı değişken olduğunu göstermektedir. Bunlar bireyin yaşını, cinsiyetini, eğitimini, kültürünü, statüsünü, göç motivasyonunu, beklentilerini, kültürel mesafesini (dil, din vb.) ve kişilik özelliklerini (Öz-yeterlik, kontrol odağı, esneklik) kapsar (Ben, 2014).

Yeni bir kültüre uyum sağlamak zordur çünkü kültür şokunun üstesinden gelmek, farklı kültürel değerler ve davranışlara olumlu bir bakış açısına bağlıdır. Kültüre uyum süreci öğrencilerin değerleri açısından bakıldığında ne kadar az çatışma olursa, sosyal ve akademik uyum o kadar kolay olur (Ercan, 2012). Bu çalışmada kültürel uyum sürecinde; iki ülke arasındaki kültürel farklılığın boyutu, yani bireyin öz kültürü ile Türkiye'de deneyimlediği kültür arasındaki farklılıkların açığa kavuşturulması etkili bir faktördür. Bu anlamda, Azerbaycan gibi komşu ülkelerden ülkemize gelen bir öğrenci ile Afrika'dan ülkemize gelen bir öğrencinin kültürel anlamda adaptasyonu farklılık gözetebilir. Uyum konusundaki diğer araştırmalar da onu iki ana bölüme ayırmıştır (Black, Mendenhall, & Oddou, 1991). Birincisi beklenti uyumu (anticipatory adjustment) olarak adlandırılır ve bireyin yeni kültür hakkında oluşturduğu beklentileri ifade eder. İkincisi varış sonrası uyumdur (post-arrival adjustment) ve bireyin yeni ülkeye geldiğinde gerçekleşen süreci ifade eder. ABD'deki üniversite, Midwest Üniversitesi Çin Öğrenci ve Akademisyenler Derneği (MUCSSA)'ye göre, üyelerine uluslararası öğrencilerin stres ve belirsizliği ile baş etmelerine yardımcı olmak için çeşitli şekillerde sosyal destek sağlamaktadır. Örgütsel sosyal destek şu türlerde sınıflandırılabilir: Bilgilendirici (bilgi desteği), duygusal, somut ve entelektüel. Bu son tür çoğunlukla örgütsel üyelerin kültürlerarası yetkinlik gelişimine, özellikle de entelektüel yönüne katkıda bulunabileceği için öyle adlandırılmıştır.

Kültür şoku belirtileri ile başa çıkmak için, yabancı insanlar duygusal zekayı kullanabilirler. Uluslararası öğrencilerin başarılarının ve verimliliklerin artırılması adına, öncelikli olarak dil öğrenimi ve maddi konulara ağırlık verilmesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir (Sungur, ve diğerleri, 2016). Üç kültürleşme yöntemi vardır: 1. Asimilasyon: Bireyler, kendi kültürel köklerini terk edip diğer kültürlerle günlük etkileşim olanağı aradıklarında asimilasyon stratejisi tanımlanmış olur; 2. Bütünleşme (Entegrasyon): Bireyin hem kendi orijinal kültürünü hem de diğer gruplarla günlük etkileşimde bulunmasıdır; 3. Reddetme: Asimilasyonun tersi bireyler, diğerleri ile etkileşimde bulunmaktan kaçındıklarında kendi kültürel değerlerine fazlasıyla bağlı bireyler kültürlerinin gerektirdiği eylemlere devam etmesidir (Karaman, 2018).

Araştırmacı, aşağıdaki nedenlerden dolayı bu konuya dair araştırmıştır. Birincisi, araştırmacı bu

araştırma yapıldığı sırada beş yıl Türkiye'de yaşayan Suriye'de doğup büyüyen uluslararası bir doktora öğrencisidir. Araştırmacı, bir uluslararası öğrenci olarak paylaşılan bir kimlik nedeniyle katılımcılar ile daha cana yakın olması mümkündür. İkincisi, uluslararası öğrencilerin kültürel şokları, çeşitli nedenlerden dolayı yönetim uygulamalarında önemli bir konu olarak kabul görmektedir. Uluslararası öğrencilerin her boyutta karşılaştıkları zorlukların belirlenmesi eğitimi geliştirebilir ve planlamanın kalitesini ve öğrencilerin tanıtımını artırabilir. Çalışma sonuçları, uluslararası öğrencilerin karşılaştığı zorlukları, sahip oldukları kültür şoklarının seviyesini belirlemeye yardımcı olacak ve fakülte, idari, akademik personeli tarafından ele alınması gereken ihtiyaçlarını vurgulamaktadır. Uluslararası öğrenciler karşılaştıkları zorlukları tespit edememek onların etkili öğrenme ve gelişimlerini engeller. Sonuç olarak, becerilerinin büyümesi ve gelişmesi etkilenecektir. Bu nedenle okul terk oranlarının artmasıyla sonuçlanabilir (Jamshidi, Molazem, Sharif, Torabizadeh, & Kalyani, 2016). Öğrencilerin akademik ve davranışsal performansları uyum seviyelerinden etkilenecektir. Bu araştırmanın sonuçları sağlıklı ve sağlam bir politika geliştirilmesine katkısı bulunmaktadır. Üçüncüsü, insanların yeni ülkelere ve kültürlerine uyumu bağlamında öz-yeterliğin rolü hakkında yeterli araştırma yapılmamıştır (Baier, 2005). Ayrıca bildiğim kadarıyla literatür taramasına göre dünyada uluslararası öğrencilerin öz yeterliğe ve kültür şokuna yönelik çalışmalara ayrılmış çok az yayın vardır. Bu nedenlerle, bu çalışmayla Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik, yaşam doyumu ve uyum stratejilerinin kültür şoku düzeylerini yordaması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, uluslararası üniversite öğrencilerinin kültür şoku, öz-yeterlik, yaşam doyum ve uyum stratejilerinin incelenmesidir. Bu amaçla temelde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkiye'yi öğrenim yeri olarak tercih etmenizi etkileyen faktörler nelerdir?
2. Uluslararası öğrencilerin kişisel deneyimleri nelerdir?
3. Uluslararası öğrenciler kültür şokunu nasıl yaşarlar?
4. Uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri nasıldır?
5. Uluslararası öğrencilerin ve sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeyleri nasıldır?
6. Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri nasıldır?

7. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de kalma sürelerinin, öz-yeterlik ve sosyo-kültürel süreçlerine uyumlarının öğrencilerin kültür şoku üzerindeki etkisi nedir?
8. Uluslararası öğrencilerin aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyumlarının öğrencilerin yaşam doyumu üzerindeki etkisi nedir?
9. Uluslararası öğrencileri yeni ortama adapte etmek için uygun stratejiler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Genel olarak bu tezin uluslararası üniversite öğrencileri günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, kültür şoku, yaşam doyumu ve uyum stratejileri hakkında bilgiler içermektedir. Bunun profesörler, yöneticiler ve diğer önemli üniversite paydaşları için önemi olduğuna inanılmaktadır. Araştırmanın bulgularını uluslararası öğrenci koordinatörlüğü yetkilileri kullanacaklardır. Bu çalışmanın tüm eğitim kademelerinde Türkiye’de eğitimden sorumlu olan herkese bir faydası olacaktır. Bu tezin sonuçlarına dayanarak, federal düzeydeki eğitim politika yapıcıları, uluslararası öğrenci reformunun etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla kullanılabilir. Bu çalışma aynı zamanda günlük uygulamalarda öğrencilere yönelik davranışları geliştirerek uluslararası öğrenci için önemlidir ve yardımcı olacaktır. Üniversitede uluslararası öğrenci koordinatörlüğü bulunan her kurum, uluslararası öğrencileri psikolojik olarak güçlendirmek için bir kılavuz olarak bu araştırmayı kullanabilir. Kültürel şok gibi uluslararası öğrencilerin öğrenme ortamlarında karşılaştıkları sorunları ve zorlukları belirlemek, paydaşların bu sorunları çözmelerine yardımcı olabilir ve profesyonel olmalarının yanı sıra mesleki hayatta kalmalarına katkıda bulunabilir. Uluslararası öğrencilerin alınması için yapılması gereken ve Türkiye’deki üniversitelerin bilgi birikimine katkıda bulunacak bir oryantasyon planı geliştirmek de önemlidir. Öte yandan bu çalışma, uluslararası üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları zorluklar, kültür şoku ve uyum stratejileri hakkında mevcut literatür bilgisine de katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, ilgili alanlarda araştırma yapmak isteyen diğer araştırmacılar için yararlı olacaktır. Bu nedenle, araştırmadan elde edilen veriler, kültür şoku ve uyum stratejileri gibi ileri çalışmalar için kullanılabilir.

1.4. Tanımlar

Uyum Sorunları: Bireyin kendisi ve çevresiyle sağlıklı iletişim kurmasını güçleştiren sosyal, kültürel, akademik ve finansal problemlerdir.

Kültür Şoku: Yeni bir kültürle temastan kaynaklanan gerginlik ve kaygının sonucu ve alışkın

kültürel ipuçlarının ve sosyal kuralların kaybından kaynaklanan kayıp ve karışıklık duygularıdır.

Uluslararası öğrenci: Türkiye’de öğrenim görmekte olan Türkiye Cumhuriyeti dışındaki ülke uyruklu öğrenci.

Öz-yeterlik: Kişinin belirli durumlarda başarılı olma ya da bir görevi yerine getirme yeteneğine olan inancıdır.

Sosyo-kültürel süreçlere uyum: Uluslararası öğrencilerin sosyal hayat ile ilgili zorluk düzeyleridir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümün amacı kültür, kültür unsurları, kültür şokunun tanımı, kültür şoku aşamaları ve belirtileri, kültür şokunun nedenleri, kültür şokunu çözülme yolları, uluslararası öğrenciler ve Türk kültürüne uyum ile ilgili mevcut literatüre genel bir bakış sağlamakta olup; uluslararası üniversite öğrencilerinin kültür şoku ve uyum stratejilerinin incelenmesi üzerinde durulmuştur.

2.1. Kültüre Genel Bakış

Kültürü tanımlamak için birçok denemede bulunulmuştur. Bu da kültürün tarih, din, dil, değerler, ortak gelenekler, gelenekler ve daha pek çok değişkeni içerdiği için kolayca incelenemeyen çok yönlü bir yapı olduğunu gösterir. Bu değişkenler, insanların kültürel yapısına ne kadar katkıda bulunduğu ve bağlantı biçimlerine göre değişir. Farklı kültürler, insanların etkileşim ve karar verme biçimleriyle, çocuk yetiştirme biçimleri, semboller ve eserlerin kullanımlarında gösterilir (Baier, 2005). Kültür, 1871'de Tylor tarafından sosyal bilim için "bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve insanın toplumun bir üyesi olarak edinmiş olduğu diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün" olarak tanımlanmıştır (Peterson, 1979, s. 137). Kültür kelimesinin çeşitli manaları vardır. Aslında Latince'de "Cultura" kelimesine dayanmaktadır. "Toprağı işleme" demek olan bu kavram, sonraları Batı Avrupa'daki dillerle kazandığı "yüksek umumi bilgi" manası ile Türkçeye çevrilmiştir (Kafesoğlu, 2005). Bu bağlamda kültür; yapısı, türü, içeriği ve onu oluşturan unsurlarına (dil, din, tarih, sanat, edebiyat, müzik ve coğrafya vs.) bakıldığında yelpazesi oldukça geniş bir konudur. Popüler kültür, kültür yabancılaşması, ortak kültür, medeniyet, gelenek ve görenekler, yiyecek ve içecekler, giyim, hak/batıl inanışlar, maddi ve manevi kültür unsurları, mimari geniş bir kültür çemberi içinde düşünülebilir (Göçer, 2012, s. 50). Farklı kültürler, önceki nesillerden aktarılan ve insanların etkileşim ve karar verme biçimlerinin yanı sıra çocuk yetiştirme biçimlerinde ve sembol ve eser kullanımlarında ortaya çıkan farklı kurallara uymaktadır (Baier, 2005, 17).

Engin'e göre (1990, 171), kültür kavramı iki genel kategoride toplanabilir :

1. Bütüncü tanımlar kategorisi: Bu kategoriye göre kültür, kazanılan bir davranış kalıbı olarak nitelenir ve insanın yaptığı-ortaya çıkardığı her şeyi içeren bir yaşam biçimidir.
2. Fikirler sistemi kategorisi: Kültür bu kategoriye göre bir şifre türüdür, zihinsel bir oluşumdur. Bu anlamda davranış, önce zihinde biçimlenir sonra eylem olur (Engin, 1990).

Türkiye'de kültür konusunda antropolog Tylor'a ait tanım, "Kültür; bilgiyi, inancı, sanatı, ahlakı, örf ve adetleri, bir toplumun üyesi olarak, kişinin kazandığı alışkanlıkları ve bütün öteki becerileri içine alan bir bütündür". Çoğu Türk sosyoloğu tarafından benimsendiği görülmektedir (Erkenekli, 2013, s. 151). Başka bir deyişle kültür, insanın olduğu yerde bulunur. Maddi ve manevi varlıklar, değerler, fikirler, sanat ve bunların arasındaki karmaşık ilişkileri içerir. Bununla birlikte sonraki nesillere aktarılacak bir toplumun en önemli unsurları olarak da tanımlanabilir.

2.1.1. Kültür Unsurları

Kültürün en önemli unsurlarından biri dildir. Dil bir ağaçsa, kültür o ağacın köküdür. Kültür, dili canlı tutarken kök de ağacı canlı tutar. Dil aynı zamanda kültürden aldığı şeyle de çiçek açar. Görülebileceği gibi, dil ve kültür ayrılmaz parçadır. Dilin zenginliği bir anlamda kültürün zenginliğidir. Dil ne kadar etkili olursa, tanıtılan ürünler aracılığıyla kültür o kadar zengin hale getirilebilir. Kültürün zenginliği, konuşmacının / yazarın dili etkili bir şekilde kullanmasını da kolaylaştırır. Kültür, değerleri ile ifadeyi güçlendirir. Kültür, dil için inanılmaz bir kaynaktır; dil de kültür için vazgeçilmez bir araçtır (Kaplan, 2010). Dil, kültür unsurlarının başında gelir çünkü dil olmadan öteki unsurların meydana gelmesi mümkün değildir. İkinci ise dindir. Din kültürde çok önemli bir yere sahiptir ve dinin milletler üzerindeki hakimiyeti, imparatorluklardan millî topluluklara geçinceye kadar devam etmiştir. Üçüncüsü gelenek ve görenektir. Bunlar bir milletin yazılı olmayan kanunlarıdır. Kanun, insanın toplum içerisindeki davranışlarını düzenlemekte olup insanlar bu düzeni asırlar boyunca gelenek ve göreneklerle sağlamışlardır. Dördüncü ise sanattır. Bu bir milleti diğer milletlerden ayıran kültür unsurlarındandır. Sonuncusu ise dünya görüşüdür. Dünya görüşü bir milletin başka milletlerden farklı olan hayat felsefesidir çeşitli ortak özellikleri vardır (Kaplan, 2010).

2.2. Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler

Eğitim, Birleşik Milletler ve Uluslararası Şartlar'da yer alan temel bir insan hakkıdır (Igwe, Ndidiamaka, & Chidi, 2017). Eğitim özellikle okullarda veya üniversitelerde insanların bilgileri ve becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Mekonnen, 2014). Şu anda, dünya çapında birçok öğrenci her yıl kendi ülkelerinden ayrılarak mesleki amaçlar ve deneyim için yurt dışında öğrenim görmektedir. 2008 ve 2014 yılları arasındaki verilere göre, uluslararası öğrencilerinden en çok katkı sağlayan ülkeler sırasıyla; Amerika, Avustralya, İngiltere, Kanada, Fransa, Yeni Zelanda ve

Almanya (Ger ve diğler, 2017). Son birkaç yılda uluslararası öğrenci yükseköğretim kaydında düzenli bir artış eğilimi göstermekte olup, 1975'te 0,8 milyondan 2012'de 4,5 milyona yükselmiştir (OECD, 2015). Asyalı öğrenciler, dünya çapındaki yurt dışı öğrenci nüfusunun % 53'ünü temsil etmektedir (OECD, 2015). Yurt dışında eğitim görmek öğrencilerin başarılı vatandaşlar olmalarını sağlar, ancak aynı zamanda zorlukları da beraberinde getirir (Anjalın, vb., 2017).

Farklı araştırmacılar, uluslararası bir yükseköğretim kurumunun öğrenci seçimini etkileyen altı faktörü belirlemişlerdir (Mazzarol, Kemp, & Savery, 1997). İlk olarak ev sahibi ülkenin bilgi ve farkındalığının önemini vurgulamışlardır. İkincisi ise ister arkadaşlardan, ister aile bireylerinden, ister sponsorlardan olsun kişisel tavsiyelerin etkisi kaçınılmazdır. Üçüncüsü döviz kurları, yaşam maliyeti ve ücretler gibi maliyet unsurları ve aynı zamanda yarı zamanlı çalışmanın mevcudiyeti, suç ve ırk ayrımcılığı gibi sosyal maliyetler gibi hususlardır. Tanımlanan dördüncü faktör, potansiyel ev sahibi ülkenin fiziksel iklimi ve yaşam tarzı ile ilgili olan ortamdır. Beşinci faktörde ise coğrafi yakınlığı, bir faktör ve özellikle ulaşım kolaylığı olarak tanımlarlar. Öğrencinin seçimini etkileyen son faktör, ev sahibi ülkede yaşayan aile veya arkadaşlar gibi sosyal bağlantılardır (Lord & Dawson, 2002). Uluslararası öğrenciler bilimsel ve teknik araştırmalara katkıda bulunur, benzersiz bakış açılarını sınıftaki diğer öğrencilerle paylaşır ve uzun vadeli akademik, iş dünyası ve kültürlerarası ilişkiler kurarken öğrencilerini küresel çapta meslek edinmeye hazırlıkta yardımcı olur (Doi, 2016). Başka bir çalışma, uluslararası öğrencilerin yurt dışında çalışma kararlarındaki etkili faktörlerin (a) kişisel ve aile geçmişi, (b) akademik ve müfredat konuları, (c) gelecekteki yatırımlar ve (d) diğer faktörler olduğunu göstermiştir. Kişisel ve aile geçmişi, ailenin sosyoekonomik durumu (SES) ve ebeveynlerin eğitim düzeyleri, öğrencilerin yurt dışında eğitim alma kararlarında etkili olmaktadır (Salisbury, Umbach, Paulsen, & Pascarella, 2009).

Belçika'da ve Kanada'da Çinli uluslararası öğrencilerle yapılan iki çalışma, öğrencilerin yurt dışında okuma kararında iki motivasyon faktörünün rolünü araştırmıştır. Anavatandaki dezavantajlı koşullardan kaçınma hedeflerini yansıtan bir 'koruma faktörü' ve yurt dışında iyi eğitim ve daha iyi kariyer fırsatlarını yansıtan bir 'kendini geliştirme faktöründen' oluşmaktadır (Chirkov, Vansteenkiste, Tao, & Lynch, 2007). Koruma hedeflerinin kültürel uyum göstergeleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Eğitim dilinin yanı sıra, kendi ülkelerinde yükseköğretim kurumlarının mevcudiyeti veya eksikliği öğrencilerin karar alma süreçlerini etkilemektedir (OECD, 2014). Fakülte ayrıca öğrencilerin yurt dışında eğitim alma niyetini de etkiler. Örneğin, sosyal bilimler ana dallarının yurt dışında eğitim görme olasılığı en yüksektir, öte yandan, eğitim

ve STEM (bilim, teknoloji, mühendislik veya matematik) alanında uzman olanların yurt dışında eğitim almalarını engelleyen daha çok müfredat kısıtlamaları bulunur (Salisbury et al., 2009). Bu küreselleşmiş dünyada yurt dışında eğitimin amaçlarından biri, kültürlerarası büyüterek “küresel vatandaşlar” olmaktır (Pederson, 2010) ve yurt dışında eğitim görmüş öğrenciler genellikle uluslararası işyerinde daha iyi adaylar olarak kabul edilmektedir (Anderson, Lawton, Rexeisen, & Hubbard, 2006). Bu nedenle, öğrencilere çeşitli kültürler arası ve küresel deneyim fırsatları sağladığı için yurt dışında eğitim kariyer için avantajlı olabilir (OECD, 2015).

Cezayir'de Tlemcen Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilere göre itici-çekici faktörler, insanları yurt dışına seyahat ettiren motivasyon nedenlerindedir. Olumsuz koşullar gibi itici faktörler, insanları kendi ülkelerinden uzaklaştıran güçlerdir. Tam aksine çekme faktörleri ise ev sahibi ülkenin iyi yaşam koşulları, özgürlük ve iyi bir çevre gibi faktörler insanları o ülkede yaşamaya çeker. Ayrıca uluslararası öğrenciler için akademik ortamlar ve öğrenme ortamına ilişkin yanlış beklentiler, kültür şokuna sebepler arasındadır. Bu faktörlere ek olarak, bu fenomenin ana nedeni dil engelidir. Tüm katılımcılar dilin kendileri için büyük bir zorluk olduğunu bildirmiştir (Belhdi, 2017).

Ülkemiz günümüzde artık uluslararası öğrenci kabul eden bir ülke haline gelmiştir. Ve üniversitelerimizde öğrenci sayısı her yıl artar. Uluslararası öğrenciler, öğrenimleri sırasında farklı zorluklarla karşılaşsalar bile yurt dışında öğrenim görmeleri için ekonomik, politik, güvenlik ve akademik birçok neden vardır (Rajkhowa, 2014). Farklı ülkelere ve farklı kültürlerden çeşitli eğitim düzeyleri için Türkiye'ye gelen öğrenci sayısı artmaktadır. Genellikle bu öğrenciler Balkan, Orta Doğu, Afrika ve Türk Cumhuriyetleri'ndeki ülkelere gelmektedir (Snoubar & Celik, 2013). 2016/2017 öğretim yılı için Türk üniversitelerine kaydolan toplam uluslararası öğrenci sayısı 103.727 kişiye ulaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlar ek 232.714 uluslararası öğrenciler ve geçici eğitim merkezlerinde ek 459.521 öğrenci vardır. Bu, Türkiye'de okuyan toplam uluslararası öğrenci 795.962'dir (DailySabah, 2017). Bu durum, ülkemize bu uluslararası öğrencilere yönelik sağlıklı ve sağlam bir politika geliştirilmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır. Öğrenim görmek üzere yurt dışından gelen birinin alışma sürecinde sorunlarla yüzleşmesi genellikle beklenen bir durumdur. Yabancı hissetme algısı, ahlaki değerlerdeki çatışmalar ve eğitim sistemine adaptasyon sağlamada güçlüklerle karşılaşılması bunlardan bazılarıdır (Ercan, 2012).

Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin artmasının nedenleri: jeopolitik konumu, çok kültürlü yapısı, yüksek kalkınması olmak üzere 3 grupta toplanmıştır (Titrek, Hashimi, Ali, & Nguluma, 2016). Türkiye'deki bulunan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'ni tercih etme sebepleri, uluslararası öğrencilere sorulduğunda, öncelikli olarak arkadaş /tanıdık tavsiyesi ile buraya geldiklerini belirtmekte olup yabancı öğrenci sınavı (YÖS) puanı, burs istediği bölümde okuma (bölüm tercihi), yurt dışında okumanın avantajlı olması, yurt dışına çıkma isteği, ülkesine yakınlık, bölüm kontenjanının fazla olması ve iklimdir. Bu nedenlerle bu üniversiteyi tercih ettiklerini belirten öğrenciler de vardır (Kartal, 2019). Ayrıca Türkiye'nin ekonomik açıdan gelişmişliği, öğrencilerin Türkiye'de yükseköğrenim görme nedenleri arasında en fazla yüzdeye sahiptir. Bunu, Türkiye'nin yükseköğrenim imkânları ve kültürel yakınlık takip etmektedir. Öğrencilerin Türkiye'de yükseköğrenim görmeyi istemedeki diğer nedenler şunlardır: yaşam maliyetlerinin düşük olması, coğrafi konumu, Türkiye'de akrabalarının olması, vize işlemleri/ikamet izni kolAylıkları, güçlü ekonomik-siyasi bağlantıları, kendi ülkesinde eğitim düzeyinin düşük olması, yükseköğretimin özgürlükçü yapısı, göç etme imkânları ve kolAylıkları, kendi ülkesindeki eğitim sistemi ile benzerliği, eğitim gördüğü bu programın kendi ülkesinde olmamasıdır (Ger, et al., 2017). Cinsiyet etkili bir faktördür, yani kadınların yurt dışında okumayı erkeklerden daha fazla düşünmesi muhtemeldir (Salisbury, Paulsen, & Pascarella, 2010). Yurt dışında eğitim hedeflerinin öğrencilerin kültürel adaptasyonları üzerinde büyük bir etkisi vardır (Chirkov, Vansteenkiste, Tao, & Lynch, 2007). Öğrenciler akademik ilgi ve hedeflerinin yurt dışında öğrenirken edinebilecekleri öğrenme deneyimleri ile eşleşip eşleşmeyeceğini düşünürler. Öğrenciler öğrenim dilini dikkate alırlar (OECD, 2015).

2.3. Öz-yeterlik

Öz-yeterlik, bir kişinin belirli bir bağlamda istenen sonuçları üretebilecek gerekli davranışları başarıyla gerçekleştirebileceği inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1977). Algılanan öz-yeterlik (perceived self-efficacy), bireyin çaba gerektiren belirli bir görevi yerine getirmede ihtiyaç duyduğu özgüven olarak ifade edilmiştir (Erol & Temizer, 2016). Davranışlar, kişilerin herhangi bir alanda sahip oldukları gerçek yetenek düzeylerinden çok, o alandaki kapasitelerinden etkilenecektir. Yani kişiler ne kadar güçlü kapasite ve yeterlik beklentisine sahipse o kadar çok aktif olacak ve o kadar çok çaba harcayacaklardır. Öz-yeterliğin işyerinde önemli derecede etkisi

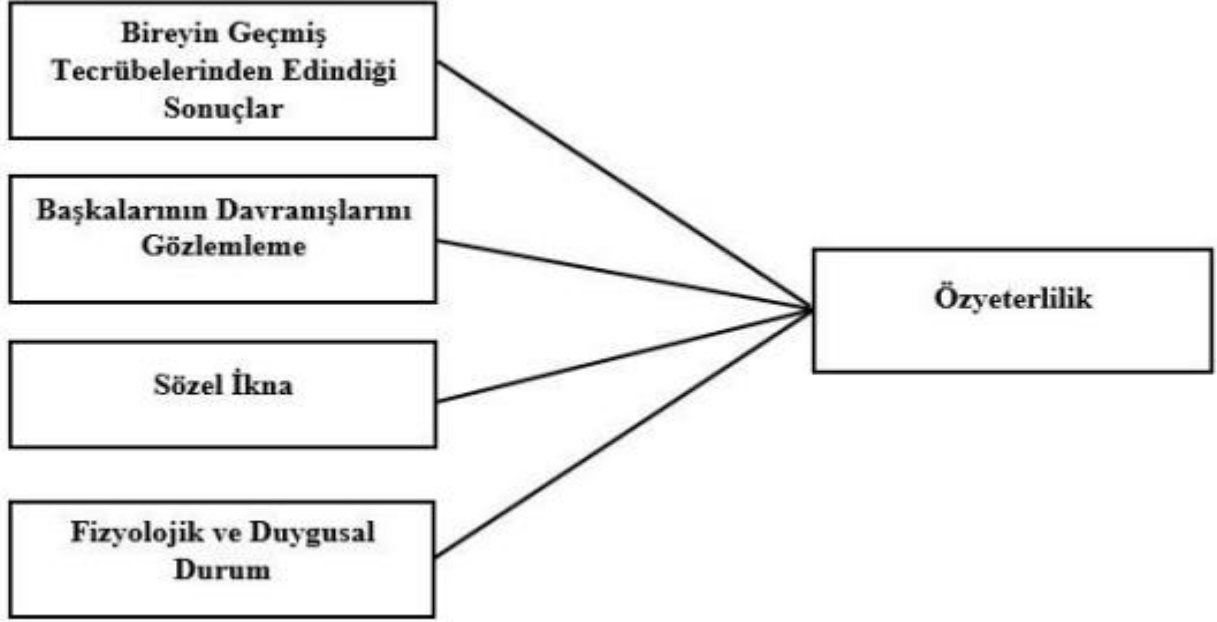
olduğu ve seçme/tanıtma kararları, eğitim ve geliştirme, hedef ve performans gibi konularda öz-yeterliğin motivasyonu ve performansı etkilediği görülmüştür (Lunenburg, 2011).

Öz yeterliği yüksek olan kişiler yeni karşılaştıkları ve mücadele etmek durumunda kaldıkları eylemlerini başarılı bir şekilde tamamlamak için oldukça kararlı davranmaktadırlar (Kinzie, Delcourt, & Powers, 1994). Bireyin kendisini gerçekleştirebilmesi için öz-yeterlik algısının bireyi harekete geçiren bir katalizör görevi gördüğü söylenebilir. Kişi ne kadar potansiyele ve avantaja sahip olursa olsun belli bir konuda yeterlilik hissetmiyorsa eyleme hem başlama hem de sürdürme konusunda güçlük yaşayabilir. Bununla birlikte öz-yeterlik algısı düşük olan kişilerin daha fazla stresle daha düşük performans gösterip daha başarısız oldukları görülmektedir (Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2001). Öz-yeterlik algıları üniversite öğrencileri için de önemlidir. Çünkü bu dönem hem öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmede önemli bir deneyim hem de ergenlikten yetişkinliğe bir geçiş dönemidir (Onur, 2001).

Son yirmi yılda öz-yeterlik, öğrencilerin motivasyon ve öğrenmelerine oldukça etkili bir yordayıcı olmuştur. öz-yeterliğin öğrencilerin akademik başarılarına aracılık ettiği bulunmuştur (Zimmerman, 2000). Öz-yeterliği daha yüksek olan öğrencilerin daha kolay etkinliklere katıldıklarına, daha çok çalıştıklarına, daha uzun süre devam ettiklerine ve zorluklarla karşılaştıklarında yeteneklerinden şüphe duyanlardan daha olumlu duygusal reaksiyonlara sahip olurlar (Bandura, 1997). Öz-yeterlik; kavramsal ve psikometrik olarak sonuç beklentileri, öz-kavram ya da kontrol odağı gibi ilgili motivasyonel yapılardan farklıdır. Ama öz yeterliğe en yakın yapılardan biri öz-kavramdır. Benlik (öz) kavramı, kendini değerlendirme duygularının birçok biçimini içeren daha genel bir kendini tanımlayıcı yapıdır (Marsh & Shavelson, 1985). Örneğin, önceki matematik deneyimlerinin matematik problem çözme üzerindeki etkilerine öncelikle öz-yeterlik kavramı aracılık etmiştir, ancak öz-kavram küçük ama önemli bir rol oynamıştır. Dolayısıyla, öz-kavram ve öz-yeterlik kavramlarının her ikisi de regresyon denklemlerine dahil edildiğinde, öz-yeterlik kavramı gelecekteki akademik başarıyı tahmin ederek ayırt edici geçerlilik gösterir. öz-yeterlikle yakından ilişkili bir başka yapı, algılanan kontroldür (perceived control) (Rotter, 1966). Algılanan kontrol, kişinin davranışı veya dış güçler tarafından sonuçların kontrol edilip edilmediğine ilişkin genel beklentilerdir. İçsel kontrol odağı, kendi kendini yöneten eylem planlarını desteklerken dışsal kontrol odağı da onları zorlaştırır. Kontrol odağı, nedenselliğin içselliği veya dışsallığı hakkındaki genel inançları ifade eder. Bununla birlikte genel kontrol inançlarının değerini sorgular, çünkü öğrenciler bir konuyu veya performansı kontrol etme

konusunda endişeli hissedebilirler (Örneğin, sınırlı bir sürede matematiksel problemleri çözme) ama diğerlerinde değildir (Bandura, 1986).

Farklı araştırmacılara göre öz-yeterlik, birbiri ile etkileşimde olan dört temel bilgi kaynağından oluşmaktadır (Bandura, 1997; Yılmaz, Gürçay, & Ekici, 2007).

Şekil 2. 1. Öz-yeterliğin kaynakları

Şekil 2.1’de öz-yeterliğin kaynakları gösterilmektedir. Bir bireyin geçmişinde yer alan başarı ile tamamlanmış bir görevin öz-yeterliğini olumlu yönde etkilemesi ve artırması olarak tanımlanabilen bireyin geçmiş tecrübelerinden edindiği sonuçlar, öz-yeterliğin ilk ve en güçlü kaynağıdır (Yüzen, 2016, p. 34). Bireyin geçmiş tecrübelerinden edindikleri performans başarıları, başarılı, kişisel, tam ve doğrudan deneyimleri içerir (Şahin & Gürbüz, 2012). Birey kendi yaşantısı yoluyla başarılı olursa, bu onların kendine olan inançlarını güçlendirecek ve güçlükler karşısında daha dayanıklı olacaklardır (Bandura, 1997).

Öz yeterliği yaratmanın ikinci kaynağı başkalarının davranışlarını gözlemlemedir. Başkalarının davranışlarını gözlemleme dolaylı, sosyal modelden gözlenen yaşantılar ve deneyimleri içermektedir (Yüzen, 2016). Bireyler, diğer bireylerin başarılarını ve başarısızlıklarını gözlemleyerek kendi başarı durumuna ilişkin geliştirdikleri inanç öz-yeterliklerini belirleyebilmektedir (Lunenburg, 2011;Yüzen, 2016). Bireylerin başkalarından gördükleri sosyal

baskılar ve sözel telkinler şeklinde de yer alan sözel ikna, bireylerin öz-yeterliğini güçlendirmenin üçüncü yoludur. Bireyi başarıya götürebilecek söz ve tavsiyeler bireyin cesaretlenerek öz-yeterlik inancının değişmesini sağlayabilmektedir (Yılmaz, Gürçay, & Ekici, 2007). Fizyolojik ve duygusal durumu, bireylerin yeteneklerini değerlendirmek için başvurduğu öz-yeterlik inancının son ve dördüncü kaynağıdır. Bireyler, fiziksel durumu güçlendirmek, stres düzeylerini ve olumsuz duygusal eğilimleri azaltmak, bedensel durumların yanlış yorumlanmalarını düzeltmek davranışı sergileme ihtimalini artırmaktadır (Bandura, 1997). Örneğin, birey stresli olmadığında yüksek bir öz-yeterlik inancına sahip olmaktadır, ama negatif bir ruh hali ise bu inancı azaltmaktadır. Bu yüzden fizyolojik ve duygusal durum öz-yeterlik inancında önemli bir rol oynamaktadır.

Algılanan öz-yeterlik Albert Bandura'nın (1986) sosyal bilişsel teorisinde önde gelen bir kavramdır. Algılanan öz-yeterlik, "muhtemel durumları yönetmek için gereken eylem planlarını düzenleme ve yürütme yeteneklerine inançlar" anlamına gelir (Bandura, 1995). İnsanların öz-yeterlik inançları motivasyon, refah ve kişisel başarıları için temel oluşturur (Bandura, 1977). Algılanan öz-yeterlik davranışsal sonuçların diğer motivasyonel yapılardan daha tutarlı bir yordayıcısıdır (Graham & Weiner, 1996). Öz-yeterlik inançları, dört kaynaktan elde edilen bilgilerin yorumlanmasıyla geliştirilir: (a) ustalık deneyimi, (b) vekaleten deneyim ve modelleme, (c) sosyal ikna ve (d) fiziksel ve duygusal durumlardır. Bu alanların her biri ile ilgili olumlu deneyimlerin, yüksek düzeyde algılanan öz-yeterlik olasılığını arttırdığına inanılmaktadır (Bandura, 1977). Güçlü bir öz-yeterlik duygusunun daha iyi sağlık, daha yüksek başarı ve daha fazla sosyal entegrasyon ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Teori ve araştırmaya göre öz-yeterlik insanların nasıl hissettiği, düşündüğü ve davrandığı konusunda bir fark yaratır (Bandura, 1995). Duygu açısından, düşük bir öz-yeterlik duygusu depresyon, kaygı ve çaresizlik ile ilişkilidir. Bu bireyler aynı zamanda düşük benlik saygısına sahiptir. Başarıları ve kişisel gelişimleri hakkında kötümser düşüncelere sahiptirler. Düşünme açısından, güçlü bir yeterlilik duygusu, karar verme kalitesi ve akademik başarı da dahil olmak üzere çeşitli ortamlarda bilişsel süreçleri ve performansı kolaylaştırır. Davranış ya da eylem açısından, kendisiyle ilgili bilişler motivasyon sürecinin önemli bir unsurudur. öz-yeterlik düzeyleri motivasyonu artırabilir veya engelleyebilir. Öz-yeterliği yüksek olan insanlar daha zorlu görevleri yerine getirmeyi tercih ederler. Kendilerine daha yüksek hedefler belirleyip onlara bağlı kalırlar. Bir işlem yapıldıktan sonra, yüksek öz-yeterlik sahibi kişiler öz-yeterlik düzeyi düşük olanlardan daha fazla çaba harcarlar ve daha uzun süre devam ederler (Schwarzer, 1992).

İncelenen 20 çalışmanın neredeyse tamamı, Batı dışı kültürel gruplar için öz-yeterlik inançlarının daha düşük olduğunu bulmuştur, ancak bazı durumlarda, bu daha düşük inançlar daha sonraki işleyişin öngörüsüdür. Kültürel bir grubun ortalama öz-yeterlik inançlarının göç veya siyasi değişimler yoluyla değiştirildiğine dair bazı kanıtlar vardır. Eğitim yaklaşımları bireyin öz duygusu ile uyumlu olduğunda öz-yeterlik inançları ve performansları artmaktadır. Bazı kolektivist gruplarda bulunan daha düşük öz-yeterlik inanç düzeyleri, sonraki performansı her zaman önemli ölçüde düşürmez, bunun yerine farklı öz yapılarını yansıtır (Robert, 2004). Öğrencilerin genel öz-yeterlik algılarının, cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür (Erol & Temizer, 2016).

2.4. Uluslararası Öğrencilerin Kişisel Deneyimleri

Uluslararası öğrenciler için yurt dışında eğitimin hem olumlu hem de olumsuz yanları vardır (Anjalın, Mazumdar, & Whiteside, 2017).

Çalışmanın bu bölümü 3 alt bölüme ayrılmıştır. Bir de derinlemesine bakalım:

2.4.1. Uluslararası Öğrencilerin İlk Hissi

Lord ve Dawson'ın çalışmasının (2002) bulduğu gibi, uluslararası öğrencilerin gerginliği havaalanına varışta, üniversite şehrine seyahat ederken ve üniversitede konaklama personeli selamlayamayla başlayabilir. Havaalanından üniversiteye giderken yol konusunda özellikle endişeli ve stresli hale geliyorlar. Heyecanlı, depresif, kendinden şüphe duyma ve kendine saygı eksikliği, ilk birkaç hafta içinde kendilerini anlamak için mücadele ettiklerinden tipik duygulardır (Hofstede, 1991). Kültür şoku kampüste yolculuktan önce bile başlayabilir ve varışlarından sonraki ilk birkaç hafta veya ay boyunca yoğunlaşmıştır (Lin, 2006). Orijinal makalesinde Oberg (1960), ilk aşama her zaman heyecan ve iyimserlik- 'balayı' içerir. Balayı aşaması- insanların yeni yerdeki tüm karşılaşmaları heyecan verici, olumlu ve uyarıcı olarak gördüğü bir aşamadır. Yeni hayatın sonsuz fırsatlar sağladığı düşünülmektedir. Açıklık ve merak ile gelenlerin hepsini kabul etmeye hazır. En önemlisi bu aşamada karar saklıdır ve küçük tahrişler bile bastırılır; iş, ülke, meslektaşlar, yemek vb. ile ilgili güzel şeylere konsantre olunur (Oberg, 1960). Benzer şekilde, Adler'in kültür şoku modeli ilk aşama temastır (kültürel farklılıklardan dolayı heyecan ve farkındalık olmasıdır) (Adler, 1975). Diğer araştırmacılar da kültür şokunun ilk aşamasını heyecan aşaması ve ardından bir kültür şoku dönemi olarak tanımlamıştır (Torbiorn, 1994).

Bununla birlikte Biddle (1979); Brown & Holloway (2008) ve Ward (2001) tarafından yapılan

çalışmaya göre, stresli kalışın başında en yoğun olduğu, çeşitli uyum modellerine göre ikinci aşamayı karakterize eden kültür şoku semptomlarının deneyimiyle işaretlenmiş bir aşama olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin yeni yaşamlarının farklı yönleri ile ilgili heyecan duyguları yaşanmıştır, ancak bunlardan daha çok kaygı, depresyon, yalnızlık ve stres gibi olumsuz ruh hali durumların yaşandığı ortaya çıkmıştır.

2.4.2. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Olumlu Deneyimler

Uluslararası öğrencilere çalışma gezileri ile gerçek hayatı yaşama fırsatı verilir. Türk halkının geleneklerini, adetlerini ve sosyal yaşamını keşfedebilirler. Okurken öğrenciler, Türk dili, tarih, etnografya ve kültürü öğrenme gibi yaşam boyu öğrenme becerilerinin yanı sıra resmi ve gayri resmi programlar ve prosedürler geliştirirler. Dil hazırlık kursları sırasında edindikleri bilgiler, deneyimlerini üniversitedeki öğrencilerle ve günlük sosyal yaşamlarındaki diğer insanlarla paylaşmalarına yardımcı olur. Bununla birlikte, onlara daha fazla deneyim sağlar, aynı zamanda günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri zorlukların daha fazla farkında olmalarını sağlar (Titrek, vb., 2016). Yapılan bir çalışma, uluslararası bir öğrenci olmanın beş küresel katılım değişkenine sahip olacağını göstermiştir. Bunlar: Sivil katılım (yerel, eyalet veya ulusal veya uluslararası alanda bir dizi sivil faaliyete katılım); daha basit yaşam tarzı (daha mütevazı, daha basit bir yaşam tarzı sağlama çabası artması); bilgi üretimi (sanatsal çalışma, çevrimiçi yayıncılık, multimedya veya filmler gibi daha yeni bilgi üretimi ve geleneksel basılı yayınlara katılımı); hayırseverlik (gönüllü çalışma ve parasal bağışlara katılım); ve sosyal girişimcilik (kâr amacı olan organizasyonu ve/veya topluluğun yararına karı etkileyen faaliyetlere katılımı) (Paige, Gerald, Stallman, Josić, & Jon, 2009).

Yurt dışında eğitim almanın temel ve ilk avantajı yeni insanlarla tanışmaktır çünkü öğrencinin kendi yaşam tarzını, geleneklerini, anılarını yerli insanlarla paylaşma fırsatı sunar. Her ülke ve şehirdeki insanlarla arkadaş olmak son derece avantajlıdır, çünkü yerliler en iyi barların nerede olduğunu ve en nefes kesen manzaraları nerede bulacağını bilirler; sonuçta orada yaşıyorlar. Yurt dışında eğitimin ikinci olumlu özelliği yeni bir dil öğrenmektir. Çeşitli veri tabanlarından toplanan bilgilere göre, yurt dışı eğitim programlarının birçok olumlu yönünü göstermektedir. Yeni başlayanlar için, yabancı bir ülkede uzun süre yaşamak, kültürel etkileşim gerektirir ve bu da bir dil öğrenmek için en uygun zamandır. Biri düzenli olarak yerli lehçeyi konuşursa ya da dili konuşan yerli halkla birlikte olursa, o dili hızlı bir şekilde öğrenir. İspanya veya Japonya gibi bir ülkede

yaşamak, bir öğrenciyi iki seçeneğe zorlar: batmak veya yüzmek. Birçok öğrenci bir dili nispeten hızlı bir şekilde öğrenebilir çünkü dil öğrenmeye hevesli olurlar ve sürekli pekiştirme yaparlar (Smith, 2013).

Deneyim ve seyahat yoluyla yeni kültürleri öğrenmek ve adapte olmak, yurt dışında öğrenmenin bir başka avantajıdır. Bilmediğiniz bir yerde yaşamak korkutucudur, ama aynı zamanda aydınlatıcıdır. Bu fırsat çok değerlidir çünkü bir öğrencinin kendi kültürünün nereden geldiğini ve kültürel örtüşmelerin nerede meydana geldiğini gerçekten anlamasını sağlar. Yurt dışında eğitim programları, öğrencilerin tarihin belirli yönlerini fiziksel olarak hissetmelerini, ve tatmalarını sağlar. Diğer yurt dışında eğitimin olumlu özelliği ise kişisel gelişmedir. Bir süredir yabancı bir ülkede yaşayanlar, daha çok “kendini motive eden, bağımsız, zorlukları benimsemeye ve farklı sorunlarla ve durumlarla başa çıkmaya istekli” olma eğilimindedir. Bunların hepsi işgücünde ideal ve yararlı özelliklerdir (Smith, 2013). Yurt dışında eğitimin faydaları burs gibi finansal kazançlar, kültürlerarası anlayış ve küresel farkındalık fırsatı içerir (Alghamdi & Otte, 2016)

Akdeniz Üniversitesi’nde yapılan araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin yeni insanlarla tanışma, yeni bir kültür, yeni bir dil, yeni bağlantılar vb. büyük fırsatlarla karşılaştıklarını bildirmişlerdir (Almukdad & Berhanu, 2020). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğu o üniversitesite okumayı genel anlamda bir avantaj olarak görürken insanların yardımcı (samimi) olması, üniversite çalışanlarının yardımsever olması, öğretim üyelerine ve üniversite yönetimine rahat ulaşabilme, bölümün kaliteli oluşunun önemine vurgu yapmışlardır (Kartal, 2019).

2.4.3. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Zorluklar

Uluslararası öğrenciler birçok fırsat veya olumlu şeyle karşılaşsalar da eğitimleri sırasında zorluklar yaşamışlardır (Ward, Bochner, & Furnham, 2001). Farklı bir ülkeden gelen öğrenciler günlük yaşamlarında birçok zorlukla karşılaşabilirler. Yeni bir ülkeye gelen uluslararası öğrenciler, barınmak için yerler bulma ve hareket etmek için otobüs bulma ya da araba satın alma, ulaşım ve temel gereksinimler için para yatıracak ve çekecek bankalar bulma gerçeğiyle karşılaşabilirler. Yeni bir toplulukta hayatta kalmak, öğrencilerin uğraşması gereken ilk derstir ve yeni geldiklerinde bir desteğe ihtiyaç duyarlar. Yeni bir yere yerleştikten sonra uluslararası öğrenciler de kültürel şok yaşarlar (Wu, Garza, & Guzman, 2015). Özellikle kendi ülke kültürleri

ev sahibi ülke kültüründen çarpıcı bir şekilde farklıysa, uluslararası öğrencilerin karşılaştığı birçok karmaşık zorluğun olması şaşırtıcı değildir (Ward, Bochner, & Furnham, 2001).

Jamshidi, vd. (2016) 17 hemşirelik öğrencisi ve 3 öğretmen üzerinde yapılan İran'da araştırmaya göre etkisiz iletişim, yetersiz hazırbulunuşluk ve duygusal tepkiler dahil olmak üzere öğrencilerin zorlukları üç temayla ortaya çıkmıştır. Ayrıca İran'daki hemşirelik öğrencileri klinik öğrenme ortamında birçok zorlukla karşı karşıyadır. Bu çalışmada belirlenen tüm zorluklar öğrencilerin klinik ortamda öğrenmelerini etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Mısır'da bir araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin zorlukları şöyle sınıflandırılmıştır: Konaklama ve ikamet ile ilgili zorluklar, finansal ve ekonomik ihtiyaçlara ilişkin zorluklar, sosyalleşmeyle ilgili zorluklar, akademik başarı ile ilgili zorluklar, klinik uygulamalarla ilgili zorluklar, ve sağlık sigortasına ilişkin zorluklardır (Narouz, 2018, s. 60-63).

Uluslararası öğrencilerin ABD'de yükseköğretimde uluslararası öğrencilerin akademik zorluklar, sosyal izolasyon ve kültürel uyum ile uğraştığını ortaya koymuştur (Wu, Garza, & Guzman, 2015). Birçok araştırmaya göre, Amerika'daki uluslararası öğrencilerin karşı karşıya kaldığı zorluk yeni görevler, yeni profesörler, yeni besin kaynakları, yeni bir kültür, yeni dersler ve yeni arkadaşlar olmak üzere altı grupta ayrılmıştır. Uluslararası öğrencilerin çoğunun iki zorluğu tespit edilmiştir: dil problemi ve kültür şokudur (Le, LaCost, & Wismer, 2016). Uluslararası öğrenciler, destek sistemlerinin kaybı ve kültürleşme stresi nedeniyle zihinsel sağlık sorunları geliştirme riski altındadır. Depresyon, psikosomatik şikayetler, anksiyete ve paranoid reaksiyonlar gibi zihinsel sağlık sorunlarının uluslararası öğrencilerin karşılaştığı en büyük zorluklar olduğunu göstermiştir (Melachlan & Justice, 2009). Bu, uluslararası öğrencileri eve döndüklerinde yönlendirir. Diğer çalışmada, ırk ayrımcılığı, rol ve statü değişiklikleri, hava ve gıda farklılıkları, dil, konaklama, evden ayrılma, diyet kısıtlamaları, para ve farklı eğitim sistemleri uluslararası öğrencilerin yaşadığı zorluklardır(Singh, Zhao, & Hu, 2003).

Türkiye'de Sakarya Üniversitesi'nde uluslararası öğrencilerin karşılaştığı zorlukları araştırmak için yapılan fenomenolojik bir çalışma, uluslararası öğrencilerin dil merkezinde, konaklama, çevre, kültürel konular, sağlık ve sosyal etkileşim faaliyetlerinde zorluklar yaşamıştır (Titrek, Hashimi, Ali ve Nguluma, 2016). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesine ilk geldiğinde uluslararası ofisin varlığından haberdar olmama, uluslararası ofis etkinliklerinin az olması, Rize'nin pahalı bir şehir olması, ezber dayalı eğitim, bazı öğrencilerin sorunlarının giderilmemesi, sınavlarda zorlanma, yabancılar arasında ayırım yapılması, öğretim üyelerinin anlayışsız olması, kültür şoku, din

konusunda ayrımcılık yapılması, sosyal etkinliklerin kısıtlılığı, ve çok sigara içilmesi yabancı uyruklu öğrencilerin zorluklarıdır (Kartal, 2019).

On Dokuz Mayıs Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu 112 öğrencinin ile çalışma yürütülen elde edilen verilen sonuçlarına göre dil sorunları, sosyo-kültürel sorunlar, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunlar tespit edilmiştir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin sınıf düzeyine göre yaşadıkları sorunlar incelenirken Uyum Sorunları Ölçeği'nin alt boyutlarında dil sorunları, sosyo-kültürel sorunlar, oryantasyon sorunları, kişisel sorunlar arasında anlamlı fark bulunurken, mali sorunlar alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Sosyo-kültürel sorunların sınıf düzeyi yükseldikçe azalmasının nedeni olarak uluslararası öğrencilerin üst sınıflara yükseldikçe sosyal etkinliklere katılımlarında artmasının etkili olduğu şeklinde ifade edilebilir (Kumcağiz, Dadashzadeh, & Alakuş, 2016). Alan yazımdaki çeşitli araştırmalarda, uluslararası öğrencilerin ailelerinden ve çevrelerinden ayrılarak çeşitli ülkelere adapte olmakta zorluk yaşama, değişik sosyo-kültürel değerlerle karşı karşıya kaldıklarında çeşitli sorunlar yaşadıkları ifade edilmektedir (Allaberdiyev, 2007). Uluslararası öğrencilerin zaman içinde dil becerilerinin artması, çeşitli etkinliklere katılımları ve ev sahibi öğrenciler ile ilişkilerinin artması ve yakın arkadaşlık grupları oluşturmalarının sorunlarının azalmasında ve kültürleşme süreçlerini kolaylaştırılmasında önemli rol oynamaktadır (Kumcağiz, Dadashzadeh, & Alakuş, 2016).

Burada uluslararası öğrencilerinin yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar ile ilgili yaptığı değerlendirmelerden elde edilen araştırmalara yer verilmiştir. Yurt dışında okuyan öğrenciler akademik zorluklar, sosyal entegrasyon sorunları ve finansal zorluklarla ilgili zorluklarla karşılaşmaktadır (Alghamdi & Otte, 2016; Ercan, 2012).

A. Akademik Sorunlar

Akademik zorluklar profesörler, sınıf arkadaşları ve personel ile iletişimi içermektedir (Wu, Garza, & Guzman, 2015). Akdeniz Üniversitesi'nde Almkudat & Berhanu (2020) tarafından yapılan araştırmaya göre dil engelleri, psikolojik sorunlar, profesörle ilgili faktörler, öğrencilerin tembellikleri, aile sorunları, finansal sınırlama, kaynaklara zayıf erişim, zayıf akademik geçmiş, konaklama sorunu, kültür şoku ve eğitim sistemindeki farklılıklar uluslararası öğrencilerin akademik performanslarını etkileyen faktörlerdendir. Türk üniversitelerinde uluslararası öğrencilerin dil yeterliği ile ilgili sorunlarının neler olduğuna bakıldığında Türkçeyi yeterli düzeyde kullanma konusu, her dört kişiden birinde kitap okumanın yetersizliğini çok önemli bir sorun olarak algılayarak bunun ciddi bir problem olduğunu ve pratik konusunda daha fazla güçlük

çekildiğini ifade etmektedir. Meslek lisesi mezunlarının Türkçeyi kullanmada daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir (Ercan, 2012). Üniversitelerin sunduğu olanaklara ilişkin öğrencilerin yaptığı değerlendirmelere bakıldığında öğrencilerin çoğu üniversitelerindeki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden, spor alanları ve olanaklarının yetersizliğinden, sınav stresinden, ilgi duymadığı dersleri aldığından ve ders programının ağırlığından şikayet ettiklerini dile getirmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin çoğunluğu sınıf içi katılım sağlama, kafeterya hizmetleri, kütüphane hizmetlerinden yararlandığını ve ödevleri yetiştirme, verimli çalışma konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Ercan, 2012). Öte yandan her üç öğrenciden biri için kütüphane ve laboratuvar hizmetlerinde eksiklik olduğundan ve öğrencilerin çoğunluğun derste iyi not tutamadığından şikayet ettikleri gözlemlenmiştir.

B. Finansal Sorunlar

Türk üniversitelerinde Ercan (2012) tarafından yapılan araştırmaya göre finansal sorunlara yönelik problemlerin arasında en fazla burs ücretleri ile yabancılar için çalışma sınırlaması konularına değinilmiştir. Sosyal etkinlikler ve kıyafet için para ayıramamak, Türkiye’de yaşamın pahalı olması, ailelerin ekonomik durumlarının yetersiz olması öğrencilerin çok önemli düzeyde sorun olarak gördükleri problem maddeleridir. Uluslararası öğrencilerin önemli ölçüde zorluk çektiklerini problemlerin sırasıyla; ulaşım masrafları, sağlık harcamaları ve eğitim giderleri olduğu anlaşılmaktadır. Sigara, alkol vb. alışkanlıkların karşılanamaması problem olarak algılanmamaktadır.

C. Sosyo-Kültürel Sorunlar

Türk üniversitelerinde uluslararası öğrenciler üzerinde yapılan araştırmaya göre sosyo-kültürel ihtiyaçlardan en önemli sorunlar olarak yurtlarda odaların kalabalık olması, yurtda ders çalışmak için mekan problemi, gürültülü yurt ortamı, temizlik sorunu, kimden nasıl yardım istenileceğinin bilinmemesi, vatan hasreti, istenilen kıyafetleri giymekten çekinilmesi, karşı cinsle arkadaşlık etmekten çekinmesi, topluluk içinde kendini rahat hissetmemesi, iklimsel farklılıklar, kaldıkları yerin ulaşım hattı açısından elverişsizliği dile getirilmektedir. Korunma ve desteklenme ihtiyacı konusunda her dört kişiden birinin yalnızlık hissettiğini fakat az öğrencilerin dini gruplar tarafından baskı gördüklerini ifade etmişlerdir. Dini inanç yönünden uyuşmazlık konusunda Moğolistanlı Orta Asya’dan gelen öğrenciler daha fazla sorun olduğunu değerlendirmiştir (Ercan, 2012). Ayrıca uluslararası öğrenciler dil engelleri, kültür şoku ve uyum sorunları vb. ile karşı karşıya olduklarını göstermiştir (Almukdad & Berhanu, 2020).

2.5. Kültür Şoku

Merriam Webster, kültür şokunu “yeterli hazırlık olmadan yeni bir kültüre veya çevreye maruz kaldığında bir kişiyi etkileyen kaygı ile birlikte karışıklık ve belirsizlik duygusu” olarak tanımlar. Kültür şoku karşılaşılan bir fenomenolojik deneyimdir çünkü bireyler kendilerini bilinen ve tanıdık kültürel referansları kullanamazlar (Narouz, 2018). Oberg (1960)'e göre, kültür şoku tanıdık sosyal çevrenin ve değişimlerin kaybından kaynaklanan kaygıdır. Kültür şokunu faktörleri arasında barınma, ulaşım eksikliği, yaşam masrafları, dil engeli ve yeni bir akademik sisteme uyum sağlama zorluğu sayılabilir. Yeni öğrencilerin konut ararken, ulaşım ihtiyacı vardır. Ayrıca gıda, kırtasiye, mutfak gereçleri, yatak takımları ve mobilya satın almak için ilk kez alışveriş gezileri için ulaşım gerekir. Bunlar öğrenciler için endişe, ve strese neden olur. Diğer stres ve endişe kaynakları ile karşılaştırıldığında, yaşam giderleri büyük bir stres unsuru değildir. Ancak bundan başka stres faktörleri de vardır. Yoksullaşma, diğer stres faktörleriyle başa çıkmalarını zorlaştırır (Lin, 2006, s. 125). Yukarıda açıklanan stres faktörlerine ek olarak, uluslararası öğrenciler için kültür şokunun diğer boyutları arasında dil engeli, aile üyelerinden ayrılma, yemek pişirme tesislerinin eksikliği ve siyasi ayrımcılık yer almaktadır (Ercan, 2012).

Kültür Şoku Aşamaları ve Belirtileri

Lord ve Dawson'ın çalışmasının (2002) bulduğu gibi, uluslararası öğrencilerin gerginliği havaalanına varışta, üniversite şehrine seyahat ederken ve üniversitede konaklama personeliyle selamlayamayla başlayabilir. Havaalanından üniversiteye giderken yol konusunda özellikle endişeli ve stresli hale geliyorlar. Heyecanlı, depresif, kendinden şüphe duyma ve kendine saygı eksikliği, ilk birkaç hafta içinde kendilerini anlamak için mücadele ettiklerinden tipik duygulardır (Hofstede, 1991). Genel olarak uluslararası öğrenciler kültür şoku yaşamışlardır. Kültür şoku kampüste yolculuktan önce bile başlayabilir ve varışlarından sonraki ilk birkaç hafta veya ay boyunca yoğunlaşmıştır (Lin, 2006). Psikolojik ve fiziksel belirtiler olarak sınıflandırılan kültür şoklarının farklı belirtilerini gösterir. Bu belirtilere örnek olarak umutsuzluk, can sıkıntısı, konsantrasyon eksikliği, sinirlilik, sağlıkla ilgili sıkıntılar, güvensizlik, öfke, umutsuzluk, çok uyuma veya kolayca yorulma, gecikme ve diğer küçük hayal kırıklıklarından dolayı tahriş, vücut ağrıları ve ağrılarından acı çekme, ve eve dönmeyi özlemedir (Narouz, 2018, s. 58). Orijinal makalesinde Oberg (1960), kültür şokunun altı ana yönünü listelemiştir: Uyum çabası nedeniyle gerginlik hissi; arkadaş, statü, meslek ve mal varlığı ile ilgili kayıp ve yoksunluk hissi; yeni

kültürün üyeleri tarafından reddedildiği veya yeni kültürü reddettiği hissi; rol, değerler ve öz kimlikte konfüzyon hissi;' yabancı' uygulamalar hakkında endişe ve hatta öfke hissi; ve umutsuz duyguları, yeni çevre ile baş edememektedir.

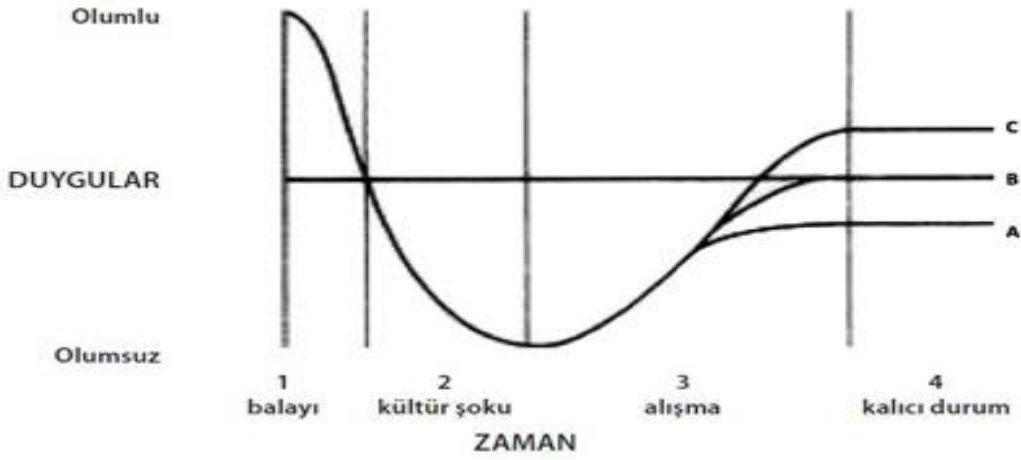
Yukarıdaki belirtilere ek olarak, iki kategoride sınıflandırılan başka belirtiler da vardır (Belhdi, 2017):

A. Fiziksel Belirtiler: Kültür şoku fiziksel bir sorun olmasa da, vücutta meydana gelen birçok olumsuz değişikliğin nedeni olabilir. Farklı iklimler kişinin enerjisini etkileyebilir ve öğrencilerde yorgunluğa neden olabilir. Ayrıca, diğer belirtiler şunları içerebilir: Ağrı, uykusuzluk veya aşırı uyuma, aşırı iştah veya iştahsızlık, ve ilaç veya alkol kullanımı.

B. Psikolojik Belirtiler: Adler (1975) “kültür şokunun umutsuzluk, sinirlilik, aldatılma, kontamine olma, yaralanma veya göz ardı edilme korkuları gibi duyguları kapsayabilecek bir dizi duygusal reaksiyon olduğunu belirtmiştir”. Adler tarafından tanımlanan bu belirtilere ek olarak, anksiyete ve hayal kırıklığı, özellikle yabancı uyruklu insan yerliler tarafından konuşulan dili anlamadığında, kültür şokunun en tehlikeli psikolojik belirtileri ortaya çıkar. Yalnızlık, yabancıların yaşayabileceği başka bir belirtidir. Yerel halktan ve ev sahibi kültürden kaçınabilir, bunun yerine yalnızca aynı ülkeden insanlarla iletişim kurar ve arkadaşlık kurar. Bu, yerel halktan ve yeni kültürden ayırmaktan kaynaklanan sorunlara yol açabilir. Diğer psikolojik belirtiler arasında can sıkıntısı, üzüntü, depresyon, kimlik kaybı sayılabilir (Belhdi, 2017).

Marx (2001)'a göre, çoğu uluslararası yönetici kültür şokunu 'kısa ve keskin' olarak düşünmekte olup az sayıda yönetici etkili bir şekilde ele alınmazsa etkilerinin çok daha derin ve daha uzun olabileceğini fark etmişlerdir. Ayrıca ortalama olarak, yöneticiler yaklaşık yedi hafta boyunca kültür şoku belirtileri yaşamışlardır. Öncelik sırasına göre, en sık bulunan semptomlar şunlardır: 1) izole hissetme, 1) kaygı ve endişe 3) iş performansında azalma, 4) yüksek enerji ve 4) umutsuzluktur. Ayrıca uluslararası yönetici kültür şokunu ne kadar uzun süre yaşarsa, umutsuzluk ve performans eksikliği duyguları o kadar fazla olur.

Oberg'in (1960) kültür şoku kavramını, eşlik eden semptomlar ve aşamalar şunlardır: 1) Balayı Aşaması, 2) Kriz Aşaması, 3) Alışma Aşaması ve 4) Uyum Aşaması

Şekil 2. 2. Kültüre Uyum Eğrisi

Şekil 1, uyum aşamalarını ve ilgili duygularını göstermektedir. Bu aşamaları yeni bir işe girme, evlilik ve hatta bir ev satın alma gibi farklı yaşam olaylarına uygulayabiliriz. Bu çalışmada bu uluslararası öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. İlk aşama her zaman heyecan, ve iyimserlik- 'balayı' içerir. İkinci aşama karışıklık, kaygı ve hayal kırıklığı gibi olayın bilinmeyen ve olumsuz yönlerini içerir. Bir noktada, üçüncü aşama kültür şokunun depresyonu ve kaygısından kurtuluruz ve dördüncü ve son aşamada bir yeniden düzenlemeye gideriz.

- 1) Balayı Aşaması- insanların yeni yerdeki tüm karşılaşmaları heyecan verici, olumlu ve uyarıcı olarak gördüğü bir aşamadır. Yeni hayatın sonsuz fırsatlar sağladığı düşünülmektedir. Açıklık ve merak ile gelenlerin hepsini kabul etmeye hazırdır. En önemlisi bu aşamada karar saklıdır ve küçük tahrişler bile bastırılır; iş, ülke, meslektaşlar, yemek vb. ile ilgili güzel şeylere konsantre olunur (Oberg, 1960). Bununla birlikte Biddle (1979); Brown & Holloway (2008) ve Ward (2001) tarafından yapılan çalışmaya göre, stresli kalışın başında en yoğun olduğu, çeşitli uyum modellerine göre ikinci aşamayı karakterize eden kültür şoku semptomlarının deneyimiyle işaretlenmiş bir aşama olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin yeni yaşamlarının farklı yönleri ile ilgili heyecan yaşanmıştır, ancak bunlardan daha çok kaygı, depresyon, yalnızlık ve stres gibi olumsuz ruh hali durumların yaşandığı ortaya çıkmıştır.
- 2) Kriz aşaması-burada kültür şoku başlar- birey bir şeyin doğru olmadığını fark eder (Oberg, 1960). Yabancılık hissi ve neler olup bittiğini tam olarak bilememe hissi başlayabilir. Ayrıca stres (uyuyamama veya yemek yiyememe), sinirlilik, işin, ülkenin ve meslektaşların olumsuz bir görüşü gibi çok olumsuz belirtiler içerebilir. Bu aşama, yeni durumdan rahatsız

olmayı içeren ancak yabancı her şeyden nefret etmekle sınırlandırılabilir genel bir rahatsızlık ile karakterizedir. Bu semptomların ana nedeni kendimiz, çevremiz ve geleceğimiz hakkındaki belirsizliktir. Tanıdık sosyal bağlam olmadan kim olduğumuzu tam olarak bilmeyiz ve yabancı meslektaşlarımızın davranış şeklini 'tamamen yanlış' gibi görebiliriz (Marx, 2001).

- 3) Alışma- genellikle bir sorunumuz olduğunu ve üzerinde çalışmamız gerektiğini kabul etmekle başlar. Hem alışma hem de kalıcı olarak uyum aşaması genellikle balayı aşamasının duygusu ve düşüncesi ile kültür şoku aşaması arasında bir uzlaşma içerir. Bu uzlaşma abartılı beklentilerimiz ve gerçeklik arasındadır.
- 4) Uyum ya da kalıcı durum- bu aşamada insanlar etkili bir şekilde çalışabilir, becerilerinin sınırlarını bilir, yeni şeyler yapmanın yeni yollarını arayabilir ve en önemlisi daha esnek olabilirler.

Benzer şekilde, Adler kültür şoku modelini beş aşama olarak tanımlar: Temas (kültürel farklılıklardan dolayı heyecan ve farkındalık olması); dağılma (disintegration) (karışıklığı dönemini göstermesi); yeniden entegrasyon (ayeni kültürün güçlü bir şekilde reddedilmesi ve ortak uyrukluların aranması); özerklik (yeni kültürün anlaşılması); bağımsızlık (kültürel görelilik sağlanmasıdır) (Adler, 1975). Diğer araştırmacılar da kültür şokunun ilk aşamasını heyecan aşaması ve ardından bir kültür şoku dönemi olarak tanımlamıştır. Birkaç ay sonra duygular daha olumlu hale gelir ve memnuniyet artar; ilk yılın sonuna doğru özne düzenlemeye ulaşır (Torbiorn, 1994). Benzer şekilde başka bir araştırmacı, oryantasyon ve özerklik (yeni beceriler öğrenmesi); öz değer geçişleri (uyum arasındaki stres ve yeni taleplere direnmesi); rol kimliğinin pekiştirilmesi (çeşitli sistemlerin farkındalığı olması); yeterlilik ve bütünleştirici olgunluk (umut ve güven gelişimi) olmak üzere kültür şokunun dört aşamasını belirlemiştir (Mohamed, 1997).

Gullahorn ve Gullahorn'a göre, tekrar kültür şoku (reverse culture shock) ile kültür şoku arasındaki temel fark, katılımcıların beklentileri olduğunu belirtmiştir. Uluslararası öğrenciler genellikle değişmeyen bireyler olarak değişmeyen bir eve dönmeyi umarlar, ancak gerçek böyle değildir. Ama yeni bir kültüre girerken kültürel farklılıklar beklenebilir, böylece kültür şokunun etkileri potansiyel olarak en aza indirilir. Tekrar kültür şokunun ana belirtileri can sıkıntısı, tekrar vatan hasreti, yabancılaşma hissi ve yanlış anlaşılma ve aile üyeleri ve arkadaşlarla ilişkilerdeki değişikliklerdir (Gaw, 2000).

2.6. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu, psikolojik uyumun göstergelerinden biridir ve bireyin şu anki, geçmişteki ve gelecekteki yaşamından doyumunu içerir (Şeker & Akman, 2016). Bir bütün olarak hem öznel hem de yaşam olaylarının tümüne yönelik bir değerlendirme kapsar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde yaşam doyumunun toplumdaki tüm grupları kapsayan bir yapısı olduğu ifade edilmektedir. Yaşam doyumu, sağlıklı, başarılı, zengin iyi sosyal ilişkilere sahip olmaktır. Bunlar her birey tarafından arzu edilir ve kişiden kişiye farklılık gösterdiği bilinmektedir. Yaşam doyumu, insanların yaşamlarının bilişsel ve duyuşsal değerlendirmelerini analiz eden pozitif psikolojinin bir alanıdır (Diener, 2000). Appleton ve Song (2008) yaşam doyumunun altı farklı bileşeni olduğunu ileri sürmektedir. Bu bileşenler; (1) kişinin gelir düzeyi, (2) meslek ve sosyal statü, (3) olasılıklar ve sosyal hareketlilik, (4) refah koşulları, (5) mevcut devlet politikası ve (6) çevre, aile ve sosyal ilişkiler. Yaşam doyumunun kişinin mevcut yaşam koşullarına ve kişisel standartlarına göre değişebilen dinamik bir yapı olduğu ifade edilmektedir (Diener & Diener McGavran, 2008). Yaşam doyumu ile ilgili araştırmalar, yaşam doyumunu etkileyen temel faktörler şöyle sıralanabilir: Özgürlük, demokrasi, açık fikirli olmak, aktif olmak, politik istikrar, öz-yeterlik, fiziksel ve ruhsal olarak sağlam olmak, evli olmak, ailesi ve arkadaşları ile iyi ilişkiler içerisinde bulunmak, spor yapmak, sosyal çevrenin geniş olması, pozitif bireysel kimlik (Dağlı & Baysal, 2016).

Öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Şeker & Akman, 2016). Çin'deki yaşam doyumunun belirleyicilerinin çoğu, diğer ülkelerdeki insanlar ile karşılaştırılabilir görünmektedir. Bunlar: işsizlik, gelir, evlilik, cinsiyet, sağlık ve yaşdır. İnsanlar ekonomik büyüme ve düşük enflasyondan oldukça memnun görünmüştür ve bu da genel yaşam doyumlarına katkıda bulunmuştur (Appleton & Song, 2008). Norveç'te ortalama 2.34 yıl (SD=2.31) yaşayan uluslararası öğrenciler yaşamdan memnuniyet duyduklarını bildirmişlerdir. Ancak, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki öğrenciler genel olarak Afrika ve Asya'daki akranlarından daha memnun kaldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca arkadaş sayısı, finansmandan memnuniyet, algılanan ayrımcılık ve gelmeden önce alınan bilgiler gibi faktörlerin öğrencinin yaşam doyumunu önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur. Dil yeterliği (ev sahibi ve İngilizce dillerine göre) ve ev sahibi arkadaşına sahip olmak yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etki göstermiştir (Sam, 2001). Amerika'daki yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili çok araştırma sonuçlarına göre ülkede kalma süresi arttıkça psikolojik sorunların azaldığı bildirilmiştir (Zhang & Goodson, 2011)

2.7. Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum

Louis'in teorisi, olumsuz sürprizlerin başarılı bir sosyalleşme veya uyumu etkilediğini öne sürmüştür. Bu uyum bölümlerinin her ikisi de farklı gruplara ayrılmıştır: Bireysel faktörler, iş faktörleri, örgütsel faktörler ve çalışma dışı faktörlerdir (Louis, 1980).

Demografik açıdan ise cinsiyet, Türkiye'de bulunma süresi, kalınan yer, önceden Türkçe biliyor olma, üniversiteye uyumu üzerinde etkili faktörlerden olduğu görülmüştür (Sungur, ve diğerleri, 2016). Türkiye'de Düzce Üniversitesi'nde yapılan çalışmaya bakıldığında, uyum üzerine en çok etkisi olan faktörlerin önem sırasına göre dil, gelir ve cinsiyet olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Sungur, ve diğerleri, 2016). Ayrıca bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, cinsiyet kavramı açısından çalışma sonuçlarına bakıldığında, Türkiye'de, özellikle bazı alanlarda ve sosyal faaliyetlerde erkeklerin daha rahat hareket edebildiği için yabancı uyruklu erkek öğrencilerin üniversiteye uyumlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıktığı görülmektedir. Amerika'da öğrenim gören olan Arap öğrencilerle ilgili çalışmada da erkek öğrencilerin sosyal uyumlarının kızlara göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Al-Hattami & Al-Ahdal, 2014). Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de kaldıkları süreye göre Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin üç veya daha fazla yıldır Türkiye'de olanlara göre sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Sungur, ve diğerleri, 2016). Fakat diğer çalışmada Konya ilinde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de buldukları sürenin uyumları üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı bildirilmiştir (Yiğit, 2012). Benzer şekilde, Kenya'daki öğrencilerle ilgili çalışmada, ülkede bulunma süresinin sosyal uyumu etkilemediği belirtilmektedir (Kyalo & Chumba, 2011). Önceden dil bilip bilmemelerine bakıldığında öğrencilerin önceden Türkçe bilip bilmemeleri sosyal uyumları üzerinde anlamlı bir farklılık göstermekte olup önceden Türkçe bilmeyenlerin sosyal uyumları daha yüksek bulunmuştur (Sungur, ve diğerleri, 2016). Fakat yine dil yeterliği arttıkça psikolojik sorunların azaldığı bildirilmiştir (Zhang & Goodson, 2011). Öte yandan, öğrencilerin sosyo-kültürel uyum düzeylerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Dolayısıyla, kadın öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarının, erkek öğrencilerden daha düşük olduğu görülmüştür (Şeker & Akman, 2016).

Farklı bir kültürün içerisinde bulunan bireylerin adapte olmalarını sağlamakta ya da aksine adaptasyonlarını olumsuz etkileyerek adapte olmamalarına neden olmaktadır (Gülнар & Balcı, 2011). Bunlar: Kültürel tutumlar (kültürleşme stratejileri ve kültürel kimlik); psikolojik uyum,

bireyler arası iletişim: internet ve kitle iletişim araçlarının kullanımı ve bireysel farklılıklar (cinsiyet, yaş, kalma süresi, Türkçe dil becerisi ve din). Üç kültürleşme yöntemi vardır: 1. Asimilasyon: Bireyler, kendi kültürel köklerini terk edip diğer kültürlerle günlük etkileşim olanağı aradıklarında asimilasyon stratejisi tanımlanmış olur; 2. Bütünleşme (Entegrasyon): Bireyin hem kendi orijinal kültürünü hem de diğer gruplarla günlük etkileşimde bulunmasıdır; 3. Reddetme: Asimilasyonun tersi bireyler, diğerleri ile etkileşimde bulunmaktan kaçındıklarında kendi kültürel değerlerine fazlasıyla bağlı bireyler kültürlerinin gerektirdiği eylemlere devam etmesidir (Karaman, 2018).

Kültürel uyum sürecinde; iki ülke arasındaki kültürel farklılığın boyutu, yani bireyin öz kültürü ile Türkiye'deki kültür arasındaki farklılıkların açığa kavuşturulması etkili bir faktördür. Bu anlamda, Azerbaycan gibi komşu ülkelerden ülkemize gelen bir öğrenci ile Afrika'dan ülkemize gelen bir öğrencinin kültürel anlamda adaptasyonu farklılık gözetebilir. Uyum konusundaki diğer araştırmalar da onu iki ana bölüme ayırmıştır (Black, Mendenhall, & Oddou, 1991).

2.8. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik ve Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum Düzeylerinin Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku Üzerindeki Etkisi

Öz-yeterliğin genel olarak eğitimde uzun süredir önemli bir rol oynadığı bilinmesine rağmen, gurbetçi uyum dinamiklerindeki etkileri de fark edilmemiştir (Baier, 2005). İki öz-yeterlik kavramı, uluslararası öğrencilerin uyumunu anlamak için özellikle ilgi çekicidir:

A) Akademik öz-yeterlik, akademik açıdan zorlayıcı durumlara tereddüt etmeden veya bunlarla baş edememe korkusu olmadan yaklaşma arzusu olarak tanımlanmaktadır. Akademik açıdan daha etkili ve öz yeterliğe sahip olan uluslararası öğrencilerin daha iyi uyum gösterdiklerine inanılmaktadır (Poyrazli, McPherson, Arbona, Pisecco, & Nora, 2002).

B. Sosyal öz-yeterlik, kişinin sosyal etkileşime girme kabiliyetine (sosyal Öz-yeterlik) olan güven olarak tanımlanır; bu yalnızca başlatmak için değil, aynı zamanda hayatta kişiler arası ilişkileri sürdürmek için de gereklidir (Poyrazli vd., 2002). Sosyal öz-yeterliğin depresyon, sosyal kaygı, kültürel şok deneyimi ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Anderson & Betz, 2001). Kültürel farklılıklar ve iletişim zorlukları nedeniyle, uluslararası üniversite öğrencilerinin sosyal öz-yeterlikleri düşük olabilir. Genel olarak, sosyal öz-yeterlik konusunda daha yüksek becerilere sahip kişilerin stresli durumlar ve depresif belirtilerle başa çıkabildikleri bulunmuştur (Constantine, Okazaki, & Usey, 2004). Birçok nedenden yeni bir kültürle karşılaşan insanların kariyer ve akademik zorluklarla başa

çıkması kaçınılmazdır. Bu şekilde ev sahibi ülkedeki insanlar arasında daha rahat hissetmek ve daha kolay uyum sağlamak için bilgi edinmeleri gerekir (Baier, 2005).

Sağlık açısından gastrointestinal hastalık vakaları arasında genel öz-yeterlik, ağrı ile başa çıkmanın doğrudan bir ilişkisi vardır. Genel öz yeterliği daha düşük olan kanserli hastalar, daha çok kendini suçlama veya davranışsal ayrılma (behavioral disengagement) gibi baş etme stratejilerini kullanmıştır (Aleksandra, Scholz, & Schwarzer, 2005). Birçok çalışma, uluslararası öğrencilerin öz-yeterliklerinin kolej veya üniversiteye uyum düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemiştir (Kirchenheim & Richardson, 2005). Öz-yeterliğin uluslararası öğrencilerin uyumu üzerindeki rolü önemlidir çünkü uluslararası öğrenciler başka ülkeye geldiklerinde birçok akademik ve kültürel zorlukla karşılaşır (Yusoff, 2012). Kişisel bir bakış açısından, öz yeterliği ölçen ölçeklerde yüksek puan alanlar, uluslararası yeniden yerleştirme sürecinde başarı bulma olasılığı en yüksek olanlardır. Örgütsel bir bakış açısından, öz-yeterliğin ölçümü, en yüksek uyum olasılığına sahip olan başvuru sahipleri hakkında işverene değerli bilgiler sağlayabilir. Öz-yeterliğin genel olarak eğitimde uzun süredir önemli bir rol oynadığı bilinmesine rağmen (Zimmerman, 2000), gurbetçi uyum dinamiklerindeki etkileri de fark edilmemiştir (Kirchenheim & Richardson, 2005). Bununla birlikte, açık fikirlilik (open-mindedness) tutumunun bazen kültür şokuyla ilişkili stresin hafifletilmesinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Daha spesifik olarak, öz yeterliği yüksek olan gurbetçilerin de ev sahibi ülkenin uygun davranışlarını öğrenme ve taklit etme konusunda kalıcı ve iyi olduğu anlaşılmaktadır, bu da sonra doğrudan alışmaya yol açan bir süreci harekete geçirmektedir. Sonuç olarak, bu bireylerin öz yeterliği düşük olanlara kıyasla cesareti kırılma olasılığı daha düşüktür (Black ve diğerleri, 1991). Öz saygısı (Dowling & Schuler, 1990) ve öz yeterliği yüksek olan bireyler, düşük öz saygısı ve düşük öz yeterliği olanlarla karşılaştırıldığında yeni davranışlar öğrenmeye istekli olarak devam etmesinde etkililiği görülmektedir. Çünkü bu bireyler zihinsel ve davranışsal desenleri değiştirmek ve sonuç olarak yeni ortamlarına başarılı bir şekilde uyum sağlamak için daha istekli olacaktırlar (Kirchenheim & Richardson, 2005). Yukarıda atıfta bulunulan literatür, gurbetçilerin uyum sürecinde öz-yeterliğin önemi olduğunu açıkça göstermiştir. Bu nedenle, bu çalışma öz yeterliği yüksek bireylerin daha az kültür şoku yaşayacağını ve daha iyi ayarlanacağını öngörülmektedir (Kirchenheim & Richardson, 2005).

Ulusoy (2017)'a göre kültür alışverişinde farklı kültürden bireyleri anlama, algılama, ve kültürel farklılıkları etkin bir şekilde yönetebilme gibi vasıflara sahip olmasında önemli rol oynayan kültürel zekâ ve kendilerine duydukları inançlar olan öz-yeterlik kavramları önem taşımaktadır.

Ayrıca kültürel zekânın öz-yeterlik üzerinde; öz-yeterliğin kültürel zekâ üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğuna ulaşılmıştır. Yüksek öz-yeterlik, öğrencilerin zor durumlara kaygı veya karışıklıktan kaçınmadan yaklaşmalarına yardımcı olur. Bu yüksek öz-yeterlik, akademik durumlar ve sorunlarla başa çıkma becerisine ve yeterliğine sahip olduklarını hissetmelerine yardımcı olacaktır. Öz yeterliği yüksek olan öğrenciler daha iyi bir psikolojik uyum sağlarlar (Yusoff, 2012). Güçlü bir öz-yeterlik duygusunun daha iyi sağlık, daha yüksek başarı ve daha fazla sosyal entegrasyon ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Schwarzer, 1993). Harrison, Chadwick ve Scales (1996) araştırmalarında, genel öz yeterliği yüksek olan bireylerin daha fazla genel etkileşim ve iş uyum gösterdiklerini ileri sürmektedir. Ayrıca öz yeterliği yüksek olan bireyler, yeni davranışlar sergilemeye devam etme eğilimindedir ve bu nedenle zamanla kazanılan becerileri hakkında öz yeterliği düşük olanlardan daha fazla geri bildirim alma fırsatına sahiptir. Öz-yeterliğin ilişki ve algı becerileri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bu nedenle öz-yeterlik sadece yeni gelenlerin başarılı bir şekilde, işte ve okulda başarılı olma yetenekleri hakkındaki algılarını değil, aynı zamanda etkili bir şekilde ilişki kurma becerilerini de etkileyebilir (Harrison, Chadwick, & Scales, 1996). Benzer bir şekilde kişilik özellikleri insanların çevrelerindeki insanlarla etkileşime girme biçimlerini etkileyen kendi benlik konseptini belirler (Baier, 2005). Bir araştırmacı olarak, daha yüksek genel öz-yeterliğin, çeşitli zor durumlara daha aktif şekilde başa çıkma ile ilişkili olması beklenir.

2.9. Yaşam Doyumu ile Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum Arasında İlişki

Psikolojik ve sosyo-kültürel uyum değişkenlerinin birbiriyle ilişkili olmadığı bulunmuştur. Bu durum psikolojik ve sosyo-kültürel süreçlerin birbirleriyle ilgili olmalarına rağmen, farklı birçok faktörden etkilenmeleri ile açıklanabilir (Şeker & Akman, 2016). Benzer şekilde, psikolojik ve sosyo-kültürel uyumun birbiri ile ilişkili olduğunu ancak bu iki kavram arasında farklı değişkenler tarafından yordama ve zaman içinde farklı şekilde değişim gösterdiği bulunmuştur (Ward & Searle, 1991). Bireysel veya psikolojik düzeyde, teori, kültürleşmeyi veya sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyen bir dizi ılımlı değişken olduğunu göstermektedir. Bunlar bireyin yaşını, cinsiyetini, eğitimini, kültürünü, statüsünü, göç motivasyonunu, beklentilerini, kültürel mesafesini (dil, din vb.) ve kişilik özelliklerini (Öz-yeterlik, kontrol odağı, esneklik) kapsar (Ben, 2014).

2.10. Uluslararası Öğrencileri Yeni Ortama Uyarlamak İçin Uygun Stratejiler

Uyum, insanın doğal çevreye uymasını ifade eder ve uymazsa canlılığını yitirir (Ercan, 2012). Uyum kişinin yeni ortamda etkili, kişisel ve profesyonelce çalışabilme yeteneğidir (Kirchenheim & Richardson, 2005). Uyum süreci organizmanın bir gereksiminin doyurulmasında ortaya çıkan engellemelerin üstesinden gelme çabalarını kapsamaktadır (Ercan, 2012). Yeni bir kültüre uyum sağlamak zordur. Kültürel şok kişiden kişiye ve duruma, adaptasyon sürecinin farklı aşamalarında farklılık gösterebilir. Başka bir kültürde geçen süre kültür şokunun üstesinden gelmek için bir garanti olarak görülmemelidir çünkü kültür şokunun üstesinden gelmek farklı kültürel değerler ve davranışlara olumlu bir bakış açısına bağlıdır. Kültüre uyum süreci öğrencilerin değerleri açısından ne kadar az çatışma olursa, sosyal ve akademik uyum o kadar kolay olur (Ukcisa'dan aktaran Ercan, 2012). Kültürel şok bir anlamda dengesizlik biçimidir. Bu çalışmada kültürel uyum sürecinde iki ülke arasındaki kültürel farklılığın boyutu, yani bireyin öz kültürü ile Türkiye'deki kültür arasındaki farklılıkların açığa kavuşturulması etkili bir faktördür. Bu anlamda, Azerbaycan gibi komşu ülkelerden ülkemize gelen bir öğrenci ile Afrika'dan ülkemize gelen bir öğrencinin kültürel anlamda adaptasyonu farklılık gözetebilir. Kültürel uyum süreci, üç dönemden oluşan bir U curve olarak tanımlanır, yani öğrencinin olumlu algısıyla ülkeye ilk gelişinde rahat hissetmesi ile başlayıp, ardından 6-18 ay içinde yalnızlık, mutsuzluk hissi ve bir buçuk yılın sonunda ilkinde olduğu gibi rahat olma duygusuna sahip olur. Bu ikinci dönemde, öğrencinin zihinsel karmaşıklığın etkisiyle ülkesine dönüp dönmeyeceği ve bu gerginlik süresinin adaptasyon sürecine olumsuz yansıdığı konusunda gelgitler olduğu belirtilmektedir. Bu devre bittikten sonra uyumda olumlu bir artış olur. Araştırmaya göre kültürel uyum, doğrusal olmayan kesintili bir süreçtir. Bununla birlikte çevresel ve içsel engellere yönelik bir dizi düzenlenmelerden oluşmaktadır. Bu "geçiş deneyimleri" olarak ifade edilen ve kültür şoku olarak tanımlanmayan bir durumdur (Lewthwaite, 1996). Hem nicel hem de nitel verilere dayanarak başka araştırmacılar uluslararası öğrenciler tarafından kullanılan başa çıkma stratejilerini Avustralya bağlamında araştırmaktadır. Son olarak kabul, olumlu tutum, aktif başa çıkma ve baskılama olarak uluslararası öğrenciler tarafından en yaygın kullanılan dört başa çıkma stratejisi vardır. Fakat en az kullanılan ise "reddetme" olduğudur (Yue & Le, 2013).

Uyum konusundaki diğer araştırmalar da onu iki ana bölüme ayırmıştır (Black, Mendenhall, & Oddou, 1991). Birincisi beklenti uyumu (anticipatory adjustment) olarak adlandırılır-bireyin yeni kültür hakkında oluşturduğu beklentileri ifade eder. Bu beklentiler, okuma ve eğitim yoluyla veya

kişisel inançlar ve istekler yoluyla edinilen bilgiler gibi gerçek bilgilere dayanabilir. Genellikle beklenti seti ne kadar doğru olursa, uyumun o kadar düzgün olacağı düşünülmektedir. İkincisi, varış sonrası uyumdur (post-arrival adjustment)- göçmenlik yeni ülkeye geldiğinde gerçekleşen süreci ifade eder. Beklentilerin onaylanma derecesinin, uyum sürecini büyük düzeyde etkilediğine inanılmaktadır.

Farklı araştırmacılara göre uluslararası öğrencileri yeni ortama uyarlamak ya da kültür şokuyla başarılı bir şekilde başa çıkmak için uygun stratejiler şunlardır.

Yola Çıkmadan Hazırlık

Yeni bir ortama girmeden önce, öğrencilerin kültür şoku ve bununla nasıl başa çıkacakları hakkında fikir sahibi olmaları gerekir. Bu fenomenin normal olduğunu ve her yabancıyı bunu deneyimlediğini bilmelidir. Öğrenciler ayrılmadan önce, gidecekleri ülke ve insanları hakkında bilgi edinmek önemlidir. Bu adım, uluslararası öğrencilerin yeni bir kültürü ve insanlarını daha tanıdık hissetmelerine ve psikolojik hazırlık yapmalarına yardımcı olur (Belhdi, 2017).

Kurumsal Destek

ABD'deki üniversite, Midwest Üniversitesi Çin Öğrenci ve Akademisyenler Derneği (MUCSSA), üyelerine uluslararası öğrencilerin stres ve belirsizliği ile baş etmelerine yardımcı olmak için çeşitli şekillerde sosyal destek sağlamaya çalışmıştır. Örgütsel sosyal destek şu türlerde sınıflandırılabilir: Bilgilendirici (bilgi desteği), duygusal, somut ve entelektüel. Bu son tür (entelektüel), çoğunlukla örgütsel üyelerin kültürlerarası yetkinlik gelişimine, özellikle de entelektüel yönüne katkıda bulunabileceği için adlandırılmıştır. Chen ve Starosta'ın (1996, 2003) kavramsallaştırmasına göre, kültürler arası yetkinlik birbiriyle ilişkili üç bileşenden oluşur: kültürler arası duyarlılık, kültürler arası farkındalık ve kültürler arası danışmaktır. Kültürlerarası yetkinliğin duygusal yönü olan kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıkların anlaşılmasını ve takdir edilmesini ifade eder. Kültürlerarası farkındalık, bilişsel yön, kültürün düşünmeyi ve davranışı etkilediği anlayışı veya gerçekleşmesi anlamına gelir. Son olarak, kültürlerarası danışma, davranışsal yön, kişinin kültürlerarası etkileşimlerde etkili davranma veya hareket etme yeteneğini ifade eder. Hem kültürlerarası duyarlılık hem de kültürlerarası farkındalık, kültürlerarası yetkinliğin entelektüel yönünü vurgular (Lin, 2006, s. 126).

Psikolojik Olarak Kendini Geliştirme

Bireyin bu özel kriz aşama ile nasıl başa çıktığı ve duygular, düşünceleri ve beklentileri uzun vadedeki genel uyumları için önemli ve şarttır. İdeal yaklaşım, kültür şokunun semptomlarına

yaklaşımımızı değiştirmenin ve hem duygularımızla hem de kendimizi ve başkalarını anlamada bir tür kendini geliştirme sürecinin zamanı geldiğinin açık bir göstergesi olarak gösterilebilir. En kötü yaklaşım, semptomları görmezden gelmek ve yüzeysel çözümlere başvurmak (sakinleştiricilerin uzun süreli kullanımı dahil) veya sadece kendi yöntemlerimizin doğru olduğuna inanmak için katı bir tutum benimsemektir (Marx, 2001).

Uluslararası etkinliğimizi artırmak için, tüm kültür şoku düzeylerini daha kapsamlı bir model içinde ele almalıyız. Psikolojik olarak, uluslararası yöneticiler kültür şokunu üç düzeyde çözmek zorundadır:

1) Duygular, ruh hali değişimleri ile başa çıkmayı içerir. Kültür şoku belirtileri ile başa çıkmak için yabancı insanlar duygusal zekayı kullanabilirler. Yani kendinizi ve başkalarını anlama, duyarlı olma ve duygularınızı ve iyi sosyal becerilerinizi izleme yeteneği içerir. Uluslararası çalışmanın stresleriyle başa çıkmak ve kültürler arası duyarlılığı geliştirmek duygusal zekanın bir parçasıdır (Goleman, 1996). Duygularımızın düşünce, karar verme ve bireysel başarıda önemli bir rol oynadığı farklı araştırmacılar tarafından değerlendirilmektedir (Goleman, 1996; Marx, 2001).

2) Düşünme, yabancı meslektaşları anlamayı içerir. Otomatik olarak anlamlı olmayan yeni durumlar veya durumlar üç yoldan biriyle çözülebilir: a) Bunları görmeden anlamaya veya atmaya karar verebiliriz; b) Onları tanıdık durumlar olarak davranmaya karar verebiliriz, böylece potansiyel olarak yanlış sonuçlar çıkarırız; c) Bunları anlayamadığımız da "tipik" düşüncemizi genişletmeye ve değiştirmeye çalışabiliriz. Duygusal zeka, insanların uluslararası çalışmalara verdiği yanıtlarda aşırı duyguları tanımasına ve farkında olmasına yardımcı olacak ve bu kişisel farkındalığı potansiyel olumsuz duygularla başa çıkmak için kullanacaktır (Marx, 2001).

3) Sosyal beceriler; sosyal-kimlik ve profesyonel bir ağ ve etkili sosyal beceriler geliştirmektedir. Kültür şokuyla başa çıkmak için bireyin bir ilişki ağı kurması gerekir. Sorunlarla nasıl başa çıkılacağını öğrenmek için yerliler, yabancı kişiler ve özellikle etnik grubundan kişilerle de arkadaşlıklar kurulmalıdır (Pugh, 2009). Sosyal etkinliklere, spor takımlarına, sosyal gruplara katılım, kitap okumak, çizim yapmak, müzik çalmak ve çevreyi keşfetmek uyum sürecinde çok faydalı uygulamalardır çünkü bu etkinlikler insanların buluşmasına ve arkadaşlıklar kurmasına yardımcı olur (Belhdi, 2017; Pugh, 2009).

Farklı bileşenler olmasına rağmen, elbette birbirleriyle ilişkilidirler ve birbirlerini etkilerler. Örneğin, 'tahriş olmuş hissetmek', düşünme ve sosyal davranışlar üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Düşünme ve davranış biçimimiz duygularımızı da etkiler. Sosyal ilişkilerde iyi değilseniz,

diğerlerinden olumlu geribildirim alma olasılığınız daha düşüktür (Marx, 2001). Sosyal öğrenme teorisinin uygulanması yoluyla gurbetçi uyum konusunu ele almıştır (Bandura, 1977). Bu teori, öğrenmenin dört ana unsur kullanılarak gerçekleştiğini belirtmiştir: Dikkat, akılda tutma, çoğaltma, ve teşvikler. Bu teorinin ana argümanlarından biri, davranışların kademeli olarak modellenmesinin sadece nihai veya hedef davranışın modellenmesinden daha etkili olmasıdır (Yusoff, 2012).

Yerel Dili Öğrenme

Uluslararası öğrencilerin başarılarının ve verimliliklerin artırılması adına, öncelikli olarak dil öğrenimi ve maddi konulara ağırlık verilmesinin daha yararlı olabileceği düşünülmektedir (Sungur, ve diğerleri, 2016). Öğrenciler, ev sahibi ülkenin dilini mümkün olduğunca öğrenmelidir. Dil bir iletişim aracıdır. Bu yüzden günlük yaşamdaki insanlarla iletişim kurmak için yerel dili bilmek çok gereklidir (Crawford, 2008). Yabancı insanlar dili öğrenmeye çalışmalıdır, çünkü hem sözel (kelimeler, dilbilgisi, deyimler ...) hem de sözel olmayan (jestler) yerli halk tarafından kullanılan dili anlarken bir kültürü anlamak daha kolaydır (Belhdi, 2017).

Özgüven ve Sabır

Öğrenciler hiçbir şeyin imkansız olmadığını akıllarında tutarak, özgüvenlerini korumalı ve kapasitelerine inanmalıdırlar. Sonuç olarak, yapıcı olmayı öğrenmeleri gerekir ve hata yaptıklarında veya kendilerini rahatsız edici bir durumda bulduklarında, bu pozisyondan kaçınmalı ve kendilerini tekrar aynı duruma sokmamalıdırlar. Öğrenciler açık, meraklı, gerçekçi ve sabırlı olmalı ve yeni kültüre uyum sağlamak için kendilerine zaman ayrılmalıdır (Belhdi, 2017).

Akademik Hedefi Öğrenme

Uluslararası öğrenciler okuyacakları üniversite hakkında bilgi edinmeli ve ev sahibi ülkedeki akademik sistem, müfredat ve öğretim yöntemleri hakkında bilgi toplamaya çalışmalıdır. Bu adım çok önemlidir çünkü birçok öğrencinin varış noktaları hakkında yanlış beklentileri vardır. Geldiklerinde, gerçek akademik yaşam onları şaşırtır ve beklenmedik ortam endişe ve hayal kırıklığı duygularına neden olur (Belhdi, 2017).

Fiziksel ve Psikolojik Dinlenme

Uluslararası öğrencilerin eğitim amacıyla yurt dışına seyahat eden öğrenciler olması yaygındır. Ancak, bu her zaman ders çalışma anlamına gelmez. Her insanın dinlenmek, uyumak ve dolaşmak için biraz zamana ihtiyacı vardır. Fiziksel yorgunluk ve psikolojik stresten kaçınmak için uluslararası öğrencilerin yeterli uyku almaları ve dinlenmeleri önerilir. Her şey çalışmakla ilgili değil. Dışarı çıkmak ve insanlarla tanışmaları gerekir (Mustaffa & Ilias, 2013).

Çok kültürlü kişilik geliştirmek (Develop multicultural personality)

Çok kültürlü bir kişiliğe sahip birey, diğer bireylerin iş yapmasına ve yeni kültürel ortama uyum sağlamasına yardımcı olan çok kültürlü bir kişiliğe sahip olması gerekir. Çok kültürlü özellik şunlardır: kültürel empati, açık fikirlilik, duygusal istikrar, sosyal inisiyatif ve esnekliği. Çok kültürlü kişiliğin, öğrencilerin yeni kültürlerarası durumlara uyumunu tahmin edebileceklerini bildirmiştir. Irksal / etnik güvenlik, duygusal istikrar, diğer kültürlerin aktif öğrenilmesi ve sosyal aktivizm gibi özelliklerden oluşan çok kültürlü bir kişiliğe sahip bireylerin, insanlarla etkileşim kurma arzusu gibi kişisel niteliklere daha iyi uyum sağlayabildiğini belirtmiştir. Sosyal ekonomik durum, eğitim, dostluk kalıpları ve dil kullanımını uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunu etkiler. Kültürleşme süreci sosyal ekonomik statü, eğitim, dostluk kalıpları ve dil kullanımındaki değişiklikleri içerdiğinden, bu değişikliklerle başa çıkmada çok kültürlü etkinlik uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumunu etkileyecektir (Lee & Ciftci, 2014).

2.11. İlgili Araştırmalar

2.11.1. Yurt içinde Yapılan Araştırmalar

Almukdad & Berhanu (2020) “The opportunities, challenges, and factors influencing international students’ academic performance at Akdeniz University (Akdeniz Üniversitesi’nde uluslararası öğrencilerin akademik performansını etkileyen fırsatlar, zorluklar ve faktörler)” konusunda 15 uluslararası öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır. Bu çalışmanın genel amacı, uluslararası öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları fırsatları, zorlukları, ve akademik performanslarını etkileyen faktörleri incelemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemine uygun bir durum çalışması tasarımı uygulanarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlk olarak uluslararası öğrencilerin yeni insanlarla tanışma, yeni kültür, yeni bir dil, yeni bağlantılar vb. gibi büyük fırsatlarla karşılaştıklarını bildirmişlerdir. İkincisi öğrenciler dil engelleri, kültür şoku ve uyum sorunları vb. sorunlarla karşı karşıya geldiklerini belirtmişlerdir. Son olarak dil engelleri, psikolojik sorunlar, profesörle ilgili faktörler, öğrencilerin tembellikleri, aile sorunları, finansal sınırlama, kaynaklara zayıf erişim, zayıf akademik geçmiş, konaklama sorunu, kültür şoku ve eğitim sistemindeki farklılıklar uluslararası öğrencilerin akademik performanslarını etkileyen faktörler olarak bahsetmişlerdir.

Kartal (2019) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’deki bulunan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’ni tercih etme sebepleri, uluslararası öğrencilere sorulduğunda, öncelikli olarak

arkadaş /tanıdık tavsiyesi ile buraya geldiklerini belirtmekte olup yabancı öğrenci sınavı (YÖS) puanı, burs istediği bölümü okuma (bölüm tercihi), yurt dışında okumanın avantajlı olması, yurt dışına çıkma isteği, ülkesine yakınlık, bölüm kontenjanının fazla olması ve iklim ile bu üniversiteyi tercih ettiklerini belirten öğrenciler de vardır. Üniversiteye ilk geldiğinde uluslararası ofisin varlığından haberdar olmama, uluslararası ofis etkinliklerinin az olması, Rize'nin pahalı bir şehir olması, ezbere dayalı eğitim, bazı öğrencilerin sorunlarının giderilememesi, sınavlarda zorlanma, yabancılar arasında ayırım yapılması, öğretim üyelerinin anlayışsız olması, kültür şoku, din konusunda ayrımcılık yapılması, sinemasının olmaması ve çok sigara içilmesi yabancı uyruklu öğrencilerin çektiği zorluklardandır. Bununla birlikte yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğu Recep Tayyip Erdoğan üniversitesi'nde okumayı genel anlamda bir avantaj olarak görürken, insanların yardımcı (samimi) olması, üniversite çalışanlarının yardımsever olması, öğretim üyelerine, üniversite yönetimine rahat ulaşabilme ve bölümün kaliteli oluşunun eğitimde önemine vurgu yapmışlardır.

Ercan, (2012) tarafından "Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması" konusunda Türk üniversitelerinde 490 önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde uluslararası öğrenciler üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Sonuç olarak Türkçeyi yeterli düzeyde kullanma konusu yetersiz kaldığı, yurtlarda odaların kalabalık olması, yurttta ders çalışmak için mekan problemi, gürültülü yurt ortamı, temizlik sorunu, kimden nasıl yardım istenileceğinin bilinmemesi, vatan hasreti, aşırı heyecanlanmak, istenilen kıyafetleri giymekten çekinmek, yalnız hissetmek, dini inanç yönünden uyuşmazlık, karşı cinsle arkadaşlık etmekten çekinmek, topluluk içinde kendini rahat hissetmemek, iklimsel farklılıklar, kaldıkları yerin ulaşım hattı açısından elverişsizliği dile getirilmektedir. Korunma ve desteklenme ihtiyacı konusunda her dört kişiden birinin yalnız hissettiğini ve az öğrencilerin dini gruplar tarafından baskı gördüklerini ifade etmiştir. Ayrıca finansal sorunlara yönelik problemler arasında en fazla burs ücretleri ile yabancılar için çalışma sınırlaması konularına değinilmiştir. Sosyal etkinlikler ve kıyafet için para ayıramamak, Türkiye'de yaşamın pahalı olması, ailelerin ekonomik durumlarının yetersiz görülmesi öğrencilerin önemli düzeyde sorun olarak gördükleri problem maddeleridir. Uluslararası öğrencilerin önemli ölçüde zorluk çektikleri problemler sırasıyla; ulaşım masrafları, sağlık harcamaları ve eğitim giderleridir. Meslek lisesi mezunlarının Türkçede daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir.

Ulusoy (2017) tarafından "Turist rehberlerinin kültürel zekâ düzeyi ve öz-yeterlik inançlarının

hizmet sunumuna etkisi" konusunda 364 turist rehberi üzerinde yapılan yayınlanmış yüksek lisans tezine göre turizm sektörü, turistlere gidilen ülkenin kültürünü tanıma fırsatı sunmasının yanı sıra gidilen yerde turistlerin kendi kültürlerinin tanınmasını da sağlamaktadır. Kültür alışverişinde rehberler için farklı kültürden bireyleri anlama, algılama ve kültürel farklılıkları etkin bir şekilde yönetebilme gibi vasıflara sahip olmasında önemli rol oynayan kültürel zekâ ve kendilerine duydukları inançlar olan öz-yeterlik kavramları önem taşımaktadır. Kültürel zekâ ve öz-yeterlik kavramları, turist rehberlerin sundukları hizmeti doğrudan etkilemektedir. Bu çalışmada, turist rehberlerinin kültürel zekâ düzeylerinin yüksek seviyede olduğu, Öz-yeterlik düzeylerinin ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bu araştırmada kültürel zekânın öz-yeterlik üzerinde; öz-yeterliğin kültürel zekâ üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğuna ulaşılmıştır.

2.11.2. Yurt dışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde, bu çalışma ile ilgili araştırmalar sunulmaktadır.

Jamshidi, Molazem, Sharif, Torabizadeh, & Kalyani (2016) "Hemşirelik Okuyan Öğrencilerinin Klinik Öğrenme Ortamındaki Zorlukları: Nitel Bir Çalışma (The Challenges of Nursing Students in the Clinical Learning Environment: A Qualitative Study)" konusunda 17 hemşirelik okuyan öğrenci ve 3 öğretmen üzerinde İran'da araştırma yapılmıştır. Bu, içerik analizi yaklaşımını kullanan nitel bir çalışmadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanmıştır. Sonuçlar veri analizinden sonra, etkisiz iletişim, yetersiz hazırbulunuşluk ve duygusal tepkiler dahil olmak üzere üç tema ortaya çıkmıştır. Sonuç İran'da hemşirelik okuyan öğrenciler klinik öğrenme ortamında birçok zorlukla karşı karşıyadır. Bu çalışmada belirlenen tüm zorluklar öğrencilerin klinik ortamda öğrenmelerini etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Narouz (2018), uluslararası hemşirelik öğrencileri arasındaki zorlukları ve kültür şoku semptomlarını araştırmak için "Kahire Üniversitesi Uluslararası Hemşirelik Okuyan Öğrencilerin Yaşadığı Zorluklar ve Kültür Şoku Belirtileri" konulu betimsel keşif tasarımı kullanılarak Kahire Üniversitesi'nde 51 öğrenci üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Sonuçlar; vatan özlemi (Homesickness), kültür özlemi ve mali zorluklar öğrencilerin karşılaştığı en yaygın zorluklar olduğunu göstermiştir. Kültür şoku semptomlarının frekans dağılımı aşağıdaki gibi gösterilmiştir: Can sıkıntısı, konsantrasyon eksikliği, sinirlilik, sağlıkla aşırı meşguliyet, güvensizlik ve öfkedir. Yazar ayrıca uluslararası öğrencilerin zorluklarını şöyle sınıflandırmıştır: konaklama ve ikamet ile

ilgili zorluklar, finansal ve ekonomik ihtiyaçlara ilişkin zorluklar, sosyalleşmeyle ilgili zorluklar, akademik başarı ile ilgili zorluklar, klinik uygulamalarla ilgili zorluklar, ve sağlık sigortasına ilişkin zorluklardır.

Lin (2006), "Kültür şoku ve sosyal destek: Çinli bir öğrenci organizasyonunun ABD kampüsünde incelenmesi (Culture shock and social support: An investigation of a Chinese student organization on a US campus)" 50 lisansüstü öğrenciden oluşmaktadır. Bir Çinli öğrenci organizasyonunu bir ABD kampüsünde araştırarak ve birden çok yöntemle toplanan nitel verileri analiz ederek, araştırmacı (a) kültür şokunun içeriğe dayalı olduğunu; (b) bir öğrenci organizasyonu, sosyal destek sağlayarak öğrencilerin kültür şoku ile başa çıkmalarına ve kültürler arası yeterlilik kazanmalarına yardımcı olarak etkili bir rol oynayabilir. Ve (c) aynı kültür üyeleriyle iletişim kurmak kültürlerarası düzenlemeye yardımcı olabilir. ABD'deki üniversite, Midwest Üniversitesi Çin Öğrenci ve Akademisyenler Derneği (MUCSSA), üyelerine uluslararası öğrencilerin stres ve belirsizliği ile baş etmelerine yardımcı olmak için çeşitli şekillerde sosyal destek sağlamak için çalışmıştır. Örgütsel sosyal destek şu türlerde sınıflandırılabilir: Bilgilendirici (bilgi desteği), duygusal, somut ve entelektüeldir.

Baier (2005) "Uluslararası öğrenciler: Kültür şoku ve ABD kültürüne uyum (International students: Culture shock and adaptation to the U.S. culture)" konusunda 45 uluslararası öğrenciden nicel veri ve 9 uluslararası öğrenciden nitel veri alınmıştır. Dil ve iletişim sorunları, yaşam tarzı ve kültürel farklılıklar; sosyal destek eksikliği ve arkadaş edinmede zorluk uluslararası öğrencilerin karşılaştığı en büyük zorluklar olduğu bulunmuştur. Ayrıca yazar, öğrencilerin Oberg'in (1960) modelinin yeni kültüre uyum sağlama deneyimlerini ne kadar doğru bir şekilde tanımladıklarına şaşkınlık duyduğunu ve bu modeli daha önce bilmek istediklerini ifade ettiklerini ve böylece zorluklarla başa çıkmaya hazır olduklarını değerlendirmektedir. Kültürel farklılıkların algılanması ile kültür şoku deneyimi arasında bir ilişki olduğunu bulunmuştur. Ayrıca, Batılı olmayan öğrencilerin ABD kültürüne uyum sağlamak için batılı öğrencilere göre daha zor zamanlar geçirdiği ortaya çıkmıştır. Kadınların, erkek öğrencilere göre uyması daha zor olduğu görülmüştür. Ana dillerinden biri İngilizce olan uluslararası öğrencilerin daha güçlü destek ağları vardır. Uluslararası öğrencilerin mülakatlara verdikleri yanıtlar uyum sorunları ve kültür şoku, ABD'de yaşayan deneyimlerinin bir parçasıdır.

Belhdi (2017) tarafından yapılan araştırmanın temel amacı Cezayir'de Tlemcen Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin kültür şokuna neden olan faktörleri tanımlamak ve kültür

şokuyla başa çıkmak için bazı stratejiler bulmaktır. Katılımcılar arasında farklı ülkelerden 15 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Afrika ve Çin'den geldiler. İtici-çekici faktörler, insanları yurt dışına seyahat ettiren motivasyon nedenleridir. Olumsuz koşullar gibi itici faktörler, insanları kendi ülkelerinden uzaklaştıran güçlerdir. Bu arada, çekme faktörleri ev sahibi ülkenin yüksek yaşam koşulları, özgürlük ve iyi bir çevre gibi insanları o ülkede yaşamaya çeken özellikleridir. Ayrıca uluslararası öğrenciler için akademik ortamlar ve öğrenme ortamına ilişkin yanlış beklentiler, kültür şokuna ana katkıda bulunanlar olarak sınıflandırılmalıdır. Bu faktörlere ek olarak, bu fenomenin ana nedeni dil engelidir. Tüm katılımcılar dilin kendileri için büyük bir zorluk olduğunu bildirmiştir. Kültür şokuyla başarılı bir şekilde başa çıkmak için bir dizi sorunu ele almak gerektiğini bildirmiştir: Yola çıkmadan hazırlık, kişisel ve sosyal ilişkiler (kültür şokuyla başa çıkmak için bireyin bir ilişki ağı kurması gerekir), yerel dili öğrenme (öğrenciler, günlük yaşamdaki insanlarla iletişim kurmak için yerel dili bilmek çok gereklidir), özgüven ve sabır (özgüvenlerini korumalı ve kapasitelerine inanmalıdırlar ve yapıcı olmayı öğrenmeleri gerekir), akademik hedefi öğrenme (öğrenciler okuyacakları üniversiteyi hakkında araştırmalı ve ev sahibi ülkedeki akademik sistem, müfredat ve öğretim yöntemleri hakkında bilgi toplamaya çalışmalıdır) ve fiziksel ve psikolojik dinlenmektedir.

Sam (2001) "Satisfaction with life among international students (Uluslararası öğrenciler arasında yaşamdan memnuniyeti)" konusunda Norveç Bergen Üniversitesi'ndeki 304 uluslararası öğrenci (159 erkek ve 145 kadın) arasında yaşam doyumu ve bunu öngören faktörleri incelemiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler Norveç'te ortalama 2.34 yıl (SD = 2.31) yaşamışlardır. Öğrenciler yaşamdan memnuniyet duyduklarını bildirmişlerdir. Ancak Avrupa ve Kuzey Amerika'daki öğrenciler genel olarak Afrika ve Asya'daki akranlarından daha memnun kaldıklarını belirtmiştir. Ayrıca arkadaş sayısı, finansmandan memnuniyet, algılanan ayrımcılık ve gelmeden önce toplanan bilgiler vb. faktörlerin öğrencinin yaşam doyumunu önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur. Dil yeterliği (ev sahibi ve İngilizce dillerine göre) ve ev sahibi bir ulusal arkadaşına sahip olmak yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir.

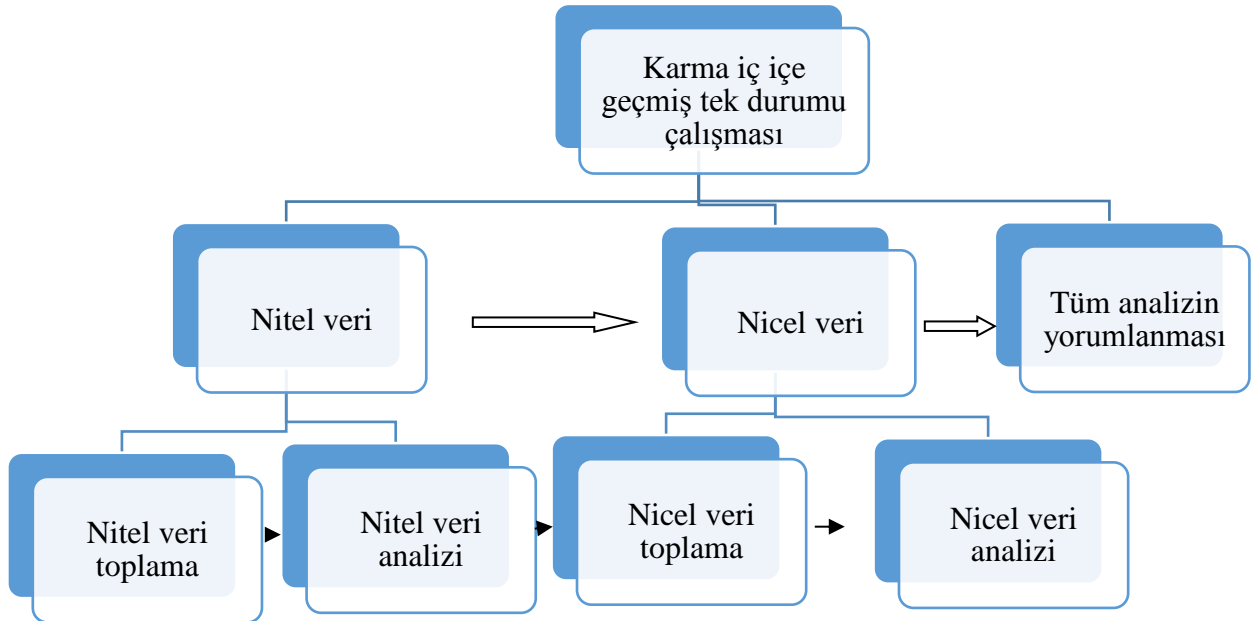
BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem/çalışma grubu, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma bir araştırma modeli olan karma iç içe geçmiş tek durumu çalışması kullanılmıştır (Creswell & Clarak, 2018). Karma iç içe geçmiş tek durumu çalışması tasarımının amacı, gelişmiş bir açıklama ve analiz geliştirmektir. Hem nicel hem de nitel verilerin kullanımıyla bir durumun veya birden çok durumun açıklamayı yapar. Olay veya ilgi konusu durumlar, genellikle araştırmanın başında araştırmacı tarafından belirlenir. Karma durumu çalışması klinikler, okullar gibi karmaşık sistemleri veya politika kararlarını anlamaya ilgi duyulan sağlık bilimleri ve eğitimde popülerdir. Karma iç içe geçmiş tek durumu çalışması tasarımının genel çerçevesi aşağıdaki şekil gibi gösterilmiştir.

Şekil 3. 1. *Araştırma Modeli: Karma İç İçe Geçmiş Tek Durumu Çalışması*

Creswell & Clarak (2018)'a göre, karma iç içe geçmiş tek durumu çalışması araştırma tasarımı iki aşamada tasarlanmıştır: İlk aşamada nitel veri toplama yöntemleri (istatistiksel analiz yerine

bireylerin dünyaya ilişkin algılarını anlama ve içgörü arayışıyla ilgilidir). Nitel bir araştırma deseninden sebep ve sonuç verilen güçlü yönlerinden biri, gerçek bağlamda etkileri gözlemleyen, bağlam hem nedenlerin hem de etkilerin güçlü bir belirleyicisi olduğu kabul edilen durum çalışması yöntemi kullanılmıştır (Cohen, Manion, & Morrison, 2007). Çalışmanın ikinci aşaması ise nicel araştırma yaklaşımı ile gerçekleşmiştir.

3.2. Çalışma Grubu/Evren ve Örnekleme

Çalışmada nitel araştırma desenlerine ilişkin çalışma grubu bilgileri ve nicel araştırma desenlerine ilişkin evren-örneklem bilgileri iki ayrı başlık altında toplanarak aşağıda sunulmuştur.

3.2.1. Nitel Araştırma için Çalışma Grubu

Nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı bölüm iç içe geçmiş tek durum çalışması olarak desenlenmiştir. Bu çalışma, bir devlet ünivesitesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada hem farklı fakülteden hem de farklı öğrenim durumundan olan 13 öğrenci çalışma grubuna alınmıştır. Nitel araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılarla yüz yüze bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2010). Bu farklı gruptan görüşmelere dahil edilmesi, araştırmanın her bir grubunun farklı ve bir şekilde benzer bakış açılarının ortaya çıkmasına, karşılaştırılmasında ve aynı zamanda analizde ortaklığın oluşmasına olanak sağlamıştır. Ayrıntılı demografik bilgiler Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Tablo 3. 1. Çalışma Grubunun Kişisel Bilgileri

Öğrenci	Cinsiyet	Kıta	Fakülte	Kalınma süresi	Öğrenim Durumu	Aylık gelir	Din	Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe düzeyi
Ö1	Erkek	Asya	Eğitim	>3	Doktora	2200	Müslüman	Yok
Ö2	Erkek	Afrika	Mühendislik	>3	Lisans	800	Hıristiyan	Yok
Ö3	Erkek	Avrupa	Edebiyat	>3	Doktora	1600	Müslüman	Yok
Ö4	Erkek	Afrika	Eğitim	>3	Doktora	1600	Hıristiyan	Yok
Ö5	Erkek	Asya	Mühendislik	>3	Lisans	400	Müslüman	Yok
Ö6	Erkek	Asya	Diş hekimliği	>3	Lisans	700	Müslüman	Yok
Ö7	Erkek	Asya	Mühendislik	>3	Lisans	800	Hıristiyan	Yok
Ö8	Erkek	Asya	Mühendislik	>3	Doktora	1600	Müslüman	A2
Ö9	Erkek	Asya	Mimarlık	>3	Lisans	900	Müslüman	Yok
Ö10	Kadın	Afrika	Tıp	>3	Lisans	800	Müslüman	Yok
Ö11	Erkek	Asya	Mühendislik	>3	Lisans	0	Müslüman	Yok
Ö12	Kadın	Asya	Edebiyat	>3	Doktora	1600	Müslüman	Yok
Ö13	Erkek	Asya	Mimarlık	>3	Y.Lisans	1400	Müslüman	Yok

Tablo 3.1'de verilen bulgulara göre, 13 katılımcının bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığı gösterilmiştir. Araştırmaya katılan kadın öğrenci sayısı 2, erkek uluslararası öğrenci sayısı ise 11'dir. Öğrencilerin kıta incelendiğinde 9 Asyadan, 3 Afrikadan ve 1 Avrupadan oluşmaktadır. Öğrencilerin fakülte incelendiğinde 5 Mühendislikten, 2 Edebiyattan 2 eğitimden, 2 Mimarlıktan, 1 Tıptan, 1 Diş hekimliğinden oluşmaktadır. Tüm öğrenciler 3 yıl ve üzeri Türkiye'de kalma süresine sahiptir. Öğrencilerin öğrenim durumları incelendiğinde ise 7'sinin lisans, 1'inin yüksek lisans ve 5'sinin doktora öğrencisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin aylık gelir açısından bakıldığında 0 ile 2200 TL değişmiştir. Öğrencilerin dinlerine bakıldığında 10 Müslüman ve 3 Hıristiyan olduğunu görülmektedir. Öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe düzeyi incelendiğinde sadece bir öğrenci A2 seviyedir ve diğer ise hiç konuşmuyormuştur.

3.2.2. Nicel Araştırma için Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 2019-2020 öğretim yılında bir devlet üniversitesine devam eden önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora farklı ülkelerden gelen uluslararası öğrencileri bu tez için hedef alınmıştır. 2019-2020 öğretim yılında ilgili üniversitede uluslararası 2524 öğrenci bulunmaktadır. Rassal örnekleminin kullanıldığı araştırmada örneklemin evreni temsil gücünü hesaplamada güven aralığı 0.01, hata payı ise 0.05 olarak kabul edilmiştir. Yapılan işlem sonucunda % 1 güven aralığında ve % 5 hata payı dikkate alındığında bu çalışmanın 2524 birimlik olan evreni temsil edecek olan minimum örneklem sayısı 334 olarak hesaplanmıştır. Dahası, konunun doğası potansiyel olarak hassas olduğu için araştırmacılar, bazı katılımcıların soruların

bir kısmına ve hatta tüm sorulara cevap vermeyeceğini beklemektedir. Böylece önerilen örneklem büyüklüğünden daha katılımcılar eklenmiştir. Toplam katılımcı sayısı 350'dir.

Nicel araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin kişisel bilgileri Tablo 3.2'de sunulmuştur.

Tablo 3. 2. Örneklem Grubunun Kişisel Bilgileri

Kişisel Özellikleri		N	%
Cinsiyet	Kadın	86	26,6
	Erkek	237	73,4
	Total	323	100,0
Öğrenim durumu	Önlisans	21	6,5
	Lisans	176	54,5
	Yüksek lisans	68	21,1
	Doktora	58	18,0
	Total	323	100,0
Din	İslamiyet	261	80,8
	Hristiyanlık	44	13,6
	Diğerler	14	4,3
	Total	319	98,8
Gelmeden önce Türkçe dil düzeyleri	Yok	251	77,7
	Başlangıç	28	8,7
	Orta ve ileri	44	13,6
	Total	323	100,0
Bölgeler	Güney Asya Ülkeleri	19	5,9
	Türki Cumhuriyetleri	34	10,5
	Orta Doğu Ülkeleri	101	31,3
	Küzey Afrika	33	10,2
	Sahra Altı Afrika	66	20,4
	Avrupa Ülkeleri	25	7,7
	Balkan Ülkeleri	22	6,8
	Uzak Doğu Ülkeleri	15	4,6
	Total	315	97,5
Türkiye'de kalma süresi	1-2	46	14,2
	3-4	184	57,0
	>5	93	28,8
	Total	323	100,0
Fakülte	Sağlık Bilimleri	38	11,8
	Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler	141	43,7
	Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	16,7
	Yönetim Bilimleri ve İşletme	74	22,9
	Fen Bilimleri	16	5,0
	Total	323	100,0
Aylık gelir	0-500	62	19,2
	501-1000	149	46,1
	>1001	112	34,7
	Total	323	100,0

Tablo 3.2 incelendiğinde, 350 katılımcının bu çalışmaya katılmaya gönüllü olarak katıldığını gösterir. Ancak ankete uygun olmayan ve eksik kalan 27 anket çalışmadan çıkarılmıştır ve son örneklem sayısı 323'tür. Kadın uluslararası öğrenciler sayısı 86 (%26,6), erkek uluslararası öğrenciler sayısı ise 237 (%73,4)'tür. Uluslararası öğrencilerin öğrenim durumları incelendiğinde ise 21 (%6,5)'inin önlisans, 176 (%54,5)'inin lisans, 68 (%21,1)'inin yüksek lisans ve 58

(%18)'inin doktora öğrenciler olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin dini incelendiğinde 261 (%80, 8)'inin İslamiyet, 44 (%13, 6)'sının Hristiyanlık ve 14 (%4,3) diğerler olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeylerine bakıldığında 251 (%77,7)'sinin hiç Türkçe bilmedikler, 28 (%8,7)'sinin başlangıç düzeyde ve 44 (%13,6)'sinin orta ve ileri düzeyde olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgelerine göre 101(31.3%)'ü Orta Doğu Ülkeleri, 66(20.4%)'ü Sahra Altı Afrika, 34 (10.6%)'sı Türki Cumhuriyetleri, 33(10,2%)'si Kuzey Afrika, 25(7,7%)'si Avrupa Ülkeleri, 22(6,8%)'i Balkan Ülkeleri, 19 (%5,9)'u Güney Asya Ülkeleri ve 15 (%4,6) Uzak Doğu Ülkeleri olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin 46 (% 14, 2)'si 1-2 yıl, 184 (% 57)'si 3-4 yıl ve 93 (% 28,8)'si 5 yıl ve üzeri Türkiye'de kalma süresine sahiptir. Fakültelere göre 38 (% 11, 8)'si Sağlık Bilimleri, 141 (% 43, 7)'si Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler, 54 (% 16,7)'si Sosyal ve Beşeri Bilimler, 74 (% 22, 9)'si Yönetim Bilimleri ve İşletme ve 16 (% 5)'i Fen Bilimleri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin aylık gelire göre incelendiğinde 92 (% 19, 2)'si 0-500, 149 (% 46, 1)'i 501-1000 ve 112 (% 34, 7)'si 1001 ve üzeri olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veriler, nitel ve nicel veri toplama araçlarından elde edilmiştir. Veri toplama araçları hakkında ayrıntılı bilgi aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Nitel Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada nitel veri toplamak için görüşmeyi kullanılmıştır: Bu kapsamda uluslararası öğrencilere şu sorular yöneltilmiştir: Kişiler bilgileri; Türkiye'yi tercih etmenizi etkileyen faktörler; uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri, öğrencilerin kişisel deneyimleri, kültür şokunu ve yeni ortama adapte etmek için uygun stratejilerdir.

Katılımcıların çalışma odasında teorik, yarı yapılandırılmış, nitel görüşme yaklaşımı uygulanmıştır. Görüşme sırasında araştırmacı not almakta ve görüşülen kişiler ile anlaşmasıyla bir ses kayıt cihazı kullanmıştır. Tipik olarak, görüşmeler görüşme amacının kısa bir özeti ile başlamıştır. Her görüşme boyunca, görüşmecinin görüşlerini özgürce ifade etmesine izin verecek şekilde samimi, tehditkar olmayan ve güven verici bir ortam sağlanmıştır. Her görüşmenin sonunda, katılımcılar katılımcılara veri kullanımı hakkında tekrar bilgi vermiştir. Son olarak, araştırmacı görüşmeye katılmak için değerli zaman ayırdıkları için katılımcılara şükranlarını dile

getirmiştir. Her görüşme yaklaşık 35 dakika sürmüştür. Sonunda yazma ve ses bandı ile kaydedilen veriler ve daha sonra araştırmacılar tarafından yazılıya geçirilmiştir.

3.3.2. Nicel Veri Toplama Aracı

Nicel verileri toplamak için anket kullanılmıştır. Bu çalışmada, araştırma kapsamına geliştirilen dört ölçek kullanılmıştır. Bu beş bölümden oluşmaktadır.

A. Kişisel bilgiler

Bu bölüm katılımcıları demografik olarak tanımlamak için yedi sorudan oluşmaktadır: Cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önce Türkçe dili düzeyi, gelir, geldikleri yer, kalma süreleri ve okuduğu fakültedir.

B. Kültür şoku

Mumford (1998) kültür şokunu ölçmek için yeni bir anket geliştirmiştir. Evren, yurt dışında çeşitli kültürel ortamlarda çalışan genç İngiliz gönüllülerdir (N=380). Ana kültür şoku maddeleri, kültür şoku ile ilgili literatürden türetilmiştir. Önceki gönüllüler tarafından yapılan raporların analizinden ek maddeler elde edilmiştir. Korelasyon katsayıları ve faktör analizi ile belirlenen maddelerin iç tutarlılığı tatmin edicidir; bu aynı zamanda kültür şoku kavramına ampirik destek verir. Kültür şokunu ölçmek için 12 maddelik bir anket daha fazla kullanım ve değerlendirme için sunulmuştur. Ana kültür şoku ve kişilerarası stres olmak üzere iki kültür şok boyutundan oluşmaktadır.

Sonuçlardaki faktörler, kültür şoku yapısının daha da tanımlanmasının gerekli olduğunu önermiştir (Mumford, 1998). Bu yüzden bu çalışmada, Mumford'ın Kültür Şoku Ölçeği izin alınarak kullanılmıştır (izin Ek-5'te bulunmaktadır). Kültür Şoku Ölçeği'nin Türkçe versiyonunu için Kültür Şoku Ölçeği'nin 12 maddelik versiyonu esas alınarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Kültür Şoku Ölçeği'nin faktör yapısının geçerli bir model olup olmadığının saptanması için açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Araştırmalarda alternatifler gözlenemediği için bu durum ancak dolaylı olarak gösterilebilir ve bütün alternatiflerin elenmesi de mümkün değildir. Bunun için bu çalışmada alternatif elemeleri için oluşturulan yapısal eşitlik modelinin, LISREL 8.8 programı aracılığıyla denetlenmesi yapılmıştır (Karadağ, 2009).

Kültür Şoku Ölçeği'nin desenini ortaya koymak amacıyla 138 geçerli anket verisiyle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için katılımcı sayısının değişken (madde) sayısına oranının 10/1 olması önerilmekle birlikte ve 5/1'e kadar düşürülebileceği de

vurgulanmaktadır ve tercihen örneklem genişliğinin 100 ve yukarısında olması önerilmektedir (Büyüköztürk, 1992; Akgül ve Çevik, 2003). Bu doğrultuda verisi değerlendirilen 138 kişilik örneklem grubunun açımlayıcı faktör analizi için yeterli olduğu söylenebilir. Örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye uygunluğunu test etmek amacıyla, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testi uygulanmakta olup Büyüköztürk (1992)'e göre KMO'nun 0,60'dan yüksek, Bartlett Sphericity testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda KMO değerinin ,811 olduğu görülmüştür yani örneklem büyüklüğü faktör analizi yapmak için çok iyi derecede yeterli olduğu bulunmuştur. Bartlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde ise ki-kare değerinin manidar olduğu görülmüştür ($X^2_{(45)}=428,581$; $p<.01$). Sonuç olarak verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği söylenilebilir.

Maddelerin faktör yük değerleri ve toplam varyansı açıklama oranları ile ilgili veriler tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3. 3. *Kültür Şoku Ölçeği'nin Faktör Yükleri, Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri ve Öz Değerleri*

Madde Kod	Madde (Alt Ölçekler)	Ana Kültür şok boyutu	Kişilerarası Stres
4	Yeni ortamımdan tamamen kaçmak istedim. I wished to escape from my new environment entirely	,781	
7	Yeni kültürle başa çıkmaya çalışırken kendimi çaresiz veya güçsüz hissettim. I felt helpless or powerless when trying to cope with the new culture	,737	
3	Genelde yeni kültürün üyeleri tarafından beni reddettiklerini ve/veya yeni kültürü reddettiğimi düşündüm. Generally, I thought that I was rejected by the members of the new culture and/or I rejected the new culture	,732	
5	Yeni kültürdeki rolüm, değerlerim veya kimliğim hakkında kafam karıştı. I felt confused about my role, values or identity in the new culture	,702	
1	Yeni bir kültüre uyum sağlama da zorluk hissettim. I had a difficulty to adapt to a new culture	,661	
2	Eve geri dönmek istedim (vatan hasreti çektim). I wanted to go back home (homesick)	,576	
6	Yeni çevremde şok edici veya iğrenç şeyler gördüm. I saw shocking or disgusting things in my new environment	,535	
11	Alışverişe gittiğimde, insanların beni kandırmaya çalıştığını hissettim. When I went shopping, I felt like people were trying to cheat me		,864
12	Ev sahiplerime karşı kibar olma çabam yok. I didn't have any effort to be polite to my hosts		,773
8	Yerel insanlarla tanıştığımda endişeli veya garip hissettim. I felt anxious or weird when meeting local people		,669
	Varyansı açıklama oranları (%)	34,207	20,264
	Cronbach Alpha	,818	,714
	Toplam Varyansı Açıklama Oranı= % 54,471		
	Toplam Cronbach Alpha= ,821		
	Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy=,811		
	Bartlett's Test of Sphericity Approx, Chi-Square ($X^2_{(45)}=428,581$; $p<.01$)		

Tablo 3.3'de verilen bulgulara göre, bu çalışmada kullanılan ana faktörlerin geçerliliğini sağlamak için temel bileşen analizi ve Varimax ile faktör analizi prosedürü gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçme aracının ilk halinde 12 madde yer almıştır. Analize alınan 12 madde için ilk döndürme sonrasında özdeğeri 1'in üzerinde olan iki bileşen olduğu görülmüştür. Bu bileşenlerin toplam varyansa yapmış olduğu katkı % 50,027'dir. Maddeler analizden atmak için tekrarlanan analizde maddeler binişiklik problemi nedeniyle, madde 9 ve 10 no'lu maddeler analizden atılmıştır. Sonuç olarak kültür şoku ölçmeyi amaçlayan ve final versiyonu 10 maddeden oluşan orijinal ölçme aracı iki teorik boyut esas alınarak geliştirilmiştir. Bunlar: Ana kültür şok boyutu ve kişilerarası stres. Dört faktörün birlikte toplam varyansı açıklama oranları % 54,471'dir.

Dışlanan maddeler:

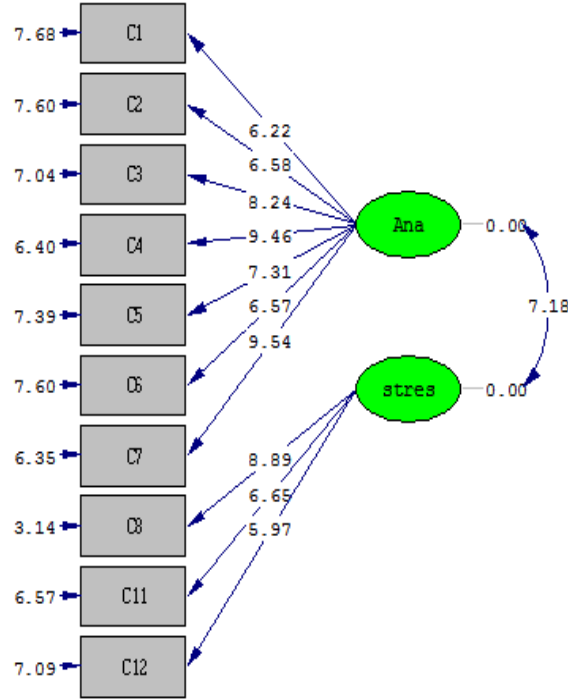
Yerel insanlarla konuşurken, jest ve mimiklerini anlayamadım (When talking to local people, I couldn't make any sense of their gesture facial expressions) (madde 9) ve dışarıdayken insanlar bana baktığında kendimi rahatsız hissettim (I felt uncomfortable if people stare at me when I am out) (madde 10).

Her boyut farklı faktör yük değerlerine sahiptir. Her boyut farklı sayıda maddeden oluşmaktadır. Ana kültür şok boyutu, 7 maddeden oluşmuştur. Bu sonucu Mumford (1998) ile tutarlıdır. Kişilerarası stres 3 maddeden oluşmuştur. Ana kültür şok boyutunda yer alan maddelerin ,535 ile ,781; kişilerarası stres boyutunda yer alanların ise ,864 ile ,669 arasında faktör yük değerine sahip oldukları belirtilmiştir. Field (2009)'a göre faktör yük değerlerinin anlamlı kabul edilebilmesi için 50 kişilik örneklem büyüklüğünde ,722'den, 100 kişilik örneklem büyüklüğünde ,512'den, 200 kişilik örneklem büyüklüğünde ,364'den, 300 kişilik örneklem büyüklüğünde ,298'den, 600 kişilik örneklem büyüklüğünde ,21'den ve 1000 kişilik örneklem büyüklüğünde ,162'den büyük olması gerektiğini önermektedir. Bu doğrultuda çalışmada 138 kişilik örneklem büyüklüğünde, maddelerin faktör yük değerlerinin ,512'den büyük olması ve faktör yük değerleri arasındaki farkın en az ,10 olması anlamlı olarak kabul edilebilmektedir (Field, 2009).

Kültür Şoku Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Güvenirlilik çalışmalarında ise madde toplam test korelasyonu (Cronbach's Alpha) ana kültür şok boyutu için ,818; kişilerarası stres boyutu için ,714 bulunmuştur. Toplam Cronbach Alpha=,814'tür. Bu doğrultuda kültür şoku ölçeğinin her boyutlarında oldukça ve ölçeğin bütününde yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Akgül & Çevik, 2003; Field, 2009).

Kültür şoku ölçeğinin bu çalışma ile uygunluğunu belirlemek için LISREL 8.7 programı ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Detaylı olarak şekil 3,2'ye bakalım.

Chi-Square=64.81, df=34, P-value=0.00112, RMSEA=0.081

Şekil 3. 2. *Kültür Şoku Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (T-değerleri)*

Şekil 3.2 incelendiğinde, doğrulayıcı faktör analizinde incelenmesi gereken ilk değer p değeridir. Bu araştırmada P değeri .00 düzeyinde manidardır. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular incelendiğinde, parametre tahminlerinden t değerleri 1,96'yı aşarsa ,05 düzeyinde; 2,576'yı aşarsa ,01 düzeyinde manidar olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda t değerlerinin tamamının ,01 düzeyinde manidar olduğu söylenebilir. Gözlenen değişkenlerin hata varyansları incelendiğinde en düşük hata varyansı ,41 (madde 1); en yüksek hata varyansı ise ,90 (madde 12)'dir. Bu doğrultuda madde iyi olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Ayrıca detaylı olarak tablo 3,4'ye bakalım:

Tablo 3. 4. *Kültür Şoku Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Uyum indeksi	Kabul Edilebilir Sınır/Ölçüt	Çalışmaya Ait Uyum Değerleri
χ^2/sd	≤ 2 =mükemmel uyum $\leq 2,5$ =mükemmel uyum (küçük örneklem) ≤ 3 =mükemmel uyum (büyük örneklem) ≤ 5 = orta düzeyde uyum	$\chi^2/sd=1,9$
GFI/ AGFI/ NFI/ NNFI/ IFI/ RFI/ CFI	$\geq ,95$ mükemmel uyum $\geq ,90$ iyi uyum $\leq ,10$ vasat uyum	GFI=,91, AGFI=,89, NFI=,90, NNFI=,93, IFI=,95, RFI = ,89, CFI= ,95
RMSEA/ RMR/ SRMR/	$\leq ,05$ mükemmel uyum $\leq ,08$ iyi uyum $\leq ,10$ zayıf uyum	RMSEA=,081, RMR=,074 SRMR=,067

Tablo 3.4 incelendiğinde, büyük örneklem ve χ^2/sd oranının 1.9 olduğu için mükemmel uyum diye söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010). RMSEA incelendiğinde ,081 düzeyinde bir iyi uyuma işaret etmektedir. Uyum indekslerinin incelenmesine devam edildiğinde GFI'in.91 ve AGFI'in .89 olduğunu görülmektedir. Elde edilen tüm değerler Schermelleh-Engel, vd. 2003) ve (Çokluk, vd., 2010) tarafından belirlenen kritere göre iyi uyum olarak kabul edilmektedir. RMR'in uyum indeksinin ,074 ve standardize edilmiş RMR (SRMR)'in uyum indeksinin ,067 olduğunu görülmektedir. Burada RMR ve SRMR iyi uyuma karşılık gelmektedir. Son olarak, IFI, RFI, NNFI ve CFI uyum indeksleri incelendiğinde, IFI'in ,95, RFI' in ,89, NNFI' in ,93 ve CFI' in .95 olduğunu görülmektedir. IFI, RFI, NNFI ve CFI indekslerinin yaklaşık .90'in olması iyi uyuma karşılık gelmektedir (Çokluk, vd., 2010; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003).

C. Genel Öz-yeterlik Ölçeği (GSE)

Bu çalışma öz-yeterliğin daha çok bir kişisel özellik gibi görülebilecek olan genellik boyutu ile yani genel Öz-yeterlik ile ilgilenmiştir. Genel Öz-yeterlik, kişinin çok çeşitli zorlu veya yeni durumlarda başa çıkma yeteneğine küresel güven anlamına gelir. Genel algılanan Öz-yeterlik, çok çeşitli stres faktörleriyle başa çıkabilme konusundaki iyimser inançlarla ilgilidir (Schwarzer, 1993). Ölçek, toplam 12.840 kişi ile dünyanın dört bir yanından 14 kültür üzerinde onaylanmıştır (Schwarzer, 1993). Bu kavram okul başarısı, kariyer seçimi ve sosyopolitik değişim gibi çeşitli alanlara uygulanmıştır (Bandura, 1997; Schwarzer, 1993). Genel Öz-yeterlik ölçeği, yaşamdaki çeşitli zor taleplerle başa çıkmak için iyimser öz inançları değerlendirmek üzere tasarlanmış 10 maddelik bir psikometrik ve likert tipi bir ölçektir (Schwarzer & Jerusalem, 1995). Genel Öz-yeterlik Ölçeği, Matthias Jerusalem ve Ralf Schwarzer tarafından 1981 yılında geliştirildikten

sonra Şu anda 32 dilde kullanılabilir. Türkçe bunlardan biridir. Çeviri-tekrar-eviri tekniği ile Türkçe'ye çevirisi yapılan ölçeğin yapı geçerliği için Temel Bileşenler Analizi ve Varimax Döndürme teknikleri kullanılarak bir yapı ortaya çıkmıştır. Toplamda hesaplanan Alfa katsayısı .83'tür ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı ($r=.80$, $p < .001$)'dir. Sonuçlar leğin Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir olduğunu düşündürmektedir (Aypay, 2010). Bu yüzden bu çalışmada, Aypay'ın Genel z-yeterlik leği (GSE) izin alınarak kullanılmıştır (izin Ek-5'te bulunmaktadır).

Genel z-yeterlik leği 10 maddeden oluşan bir aracıdır. Genel z-yeterlik leği, tüm maddeler 1= Not all true (Doğru Değil), 2= Hardly true (Biraz Doğru), 3=Moderately true (Daha Doğru), 4= Exactly true (Tamamen Doğru) ile puanlanmıŐtır.

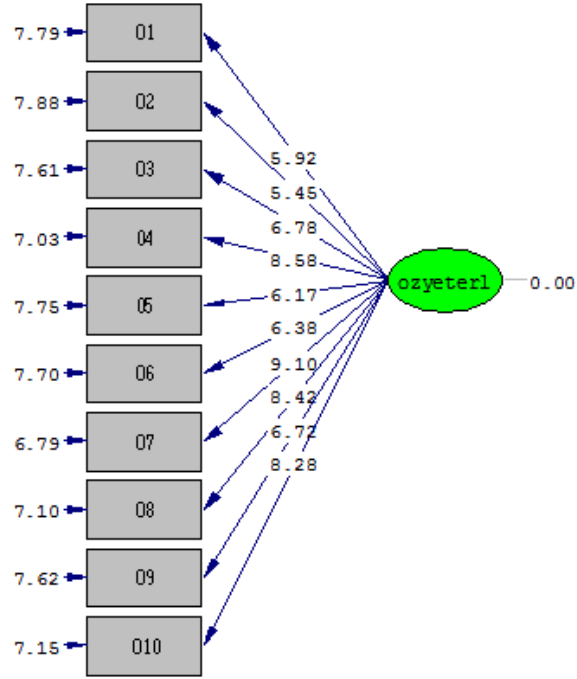
Madde rnekleri:

Eğer gayret edersen g sorunların çözümünü her zaman başarırım (I can always manage to solve difficult problems if I try hard enough).

Bana karşı çıkıldığında kendimi kabul ettirecek çare ve yolları (If someone opposes me, I can find the means and ways to get what I want).

Anketin bu çalışma ile uygunluğunu bilmek için, araştırmacı LISREL 8.7 programı ile 150 örneklem üzerinde doğrulatory faktör analizi (DFA) yapılmıştır.

Güvenirlik alıŐmalarında Genel z-yeterlik leği'nin Toplam Cronbach Alfası ,844'tür. Bu doğrultuda Genel z-yeterlik leği'nin bütününde yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Akgül & evik, 2003; Field, 2009). Genel z-yeterlik leği'nin bu çalışma ile uygunluğunu belirlemek için LISREL 8.7 programı ile doğrulatory faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Detaylı olarak Şekil 3,3'ye bakalım.

Chi-Square=75.45, df=35, P-value=0.00009, RMSEA=0.080

Şekil 3. 3. Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (T-değerleri)

Şekil 3.3 incelendiğinde, doğrulayıcı faktör analizinde incelenmesi gereken ilk değer p değeridir.

Bu araştırmada P değeri .00 düzeyinde manidardır. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular incelendiğinde, parametre tahminlerinden t değerleri 1,96'yı aşarsa ,05 düzeyinde; 2,576'yı aşarsa ,01 düzeyinde manidar olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda t değerlerinin tamamının ,01 düzeyinde manidar olduğu söylenebilir. Gözlenen değişkenlerin hata varyansları incelendiğinde en düşük hata varyansı ,29 (madde 4); en yüksek hata varyansı ise ,54 (madde 9)'dur. Bu doğrultuda madde iyi olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Ayrıca detaylı olarak tablo 3,5'ye bakalım:

Tablo 3. 5. Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum indeksi	Kabul Edilebilir Sınır/Ölçüt	Çalışmaya Ait Uyum Değerleri
χ^2/sd	≤ 2 =mükemmel uyum $\leq 2,5$ =mükemmel uyum (küçük örneklem) ≤ 3 =mükemmel uyum (büyük örneklem) ≤ 5 = orta düzeyde uyum	$\chi^2/sd=2,15$
GFI/ AGFI/ NFI/ NNFI/ IFI/ RFI/ CFI	$\geq ,95$ mükemmel uyum $\geq ,90$ iyi uyum $\leq ,10$ vasat uyum	GFI=,90, AGFI=,85, NFI=,90, NNFI=,93, IFI=,94, RFI = ,88, CFI= ,94
RMSEA/ RMR/ SRMR/	$\leq ,05$ mükemmel uyum $\leq ,08$ iyi uyum $\leq ,10$ zayıf uyum	RMSEA=,080, RMR=,044 SRMR=,065

Tablo 3.5 incelendiğinde, büyük örneklem ve χ^2/sd oranının 2.15 olduğu için mükemmel uyum diye söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010). RMSEA incelendiğinde ,08 düzeyinde bir iyi uyuma işaret etmektedir. Uyum indekslerinin incelenmesine devam edildiğinde GFI'in .90 ve AGFI'in .85 olduğunu görülmektedir. Elde edilen tüm değerler Schermelleh-Engel, vd. 2003) ve (Çokluk, vd., 2010) tarafından belirlenen kritere göre iyi uyum olarak kabul edilmektedir. RMR'in uyum indeksinin ,044 ve standardize edilmiş RMR (SRMR)'in uyum indeksinin ,065 olduğunu görülmektedir. Burada RMR ve SRMR sıra ile mükemmel ve iyi uyuma karşılık gelmektedir. Son olarak, IFI, RFI, NNFI ve CFI uyum indeksleri incelendiğinde, IFI'in ,94, RFI' in ,88, NNFI' in ,93 ve CFI' in ,94 olduğunu görülmektedir. IFI, RFI, NNFI ve CFI indekslerinin yaklaşık .90'in olması iyi uyuma karşılık gelmektedir (Çokluk, vd., 2010; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003).

D. Sosyo-kültürel süre Uyum Ölçeği

Şeker & Akman (2016) tarafından yeni gelen katılımcıların günlük hayattaki ihtiyaçlarını karşılanırken yaşadıkları zorlukları, ev sahibi toplum ile anlamlı ilişkiler kurma, ev sahibi kültürün değerlerinin anlaşılmasını kapsayan sosyo-kültürel uyumu ölçeği Türkçeye uyarlamak amacıyla Ward ve Kennedy'nin Sosyo-kültürel Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Sosyo-kültürel Uyum Ölçeği 29 maddeli beş dereceli likert tipi ölçek (1=hiç zor değil, 5=olağanüstü zor) ile değerlendirilmektedir.

Madde örnekleri:

Arkadaş edinmek/Making friends.

Hoşuma giden yiyeceği bulmak/Finding food that you enjoy (My life conditions are perfect)

Sosyo-kültürel uyum ölçeği ölçekten alınan yüksek puan, sosyal alanda yaşanan zorluğu ve düşük

sosyo-kültürel uyumu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe versiyonunu geliştirmek üzere Şeker & Akman (2016) taraftan 29 maddelik versiyonu esas alınarak geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmakta olup yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi, özellikle varimax döndürme işlemi kullanılmıştır. Buna göre, ölçeğin maddelerinin temel bileşenler analizi için uygunluğunun bir ölçütü olan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) indeksi 0.92 (p=.00) olarak-çok iyi uyum düzeyinde bulunmuştur. Ölçeğin tek faktörlü bir yapısı olduğu, madde-toplam korelasyon puanları 0.40 ile 0.71 arasında olduğu, açıklanan varyansın tek faktör ile 0.39 olduğu ve maddelerin faktör yüklerinin 0.37 ile 0.73 arasında olduğunu bulunmuştur (Şeker & Akman, 2016).

Sonuçlar ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir olduğunu düşündürmektedir (Şeker & Akman, 2016). Bu yüzden bu çalışmada, Şeker & Akman'ın Sosyo-kültürel Süreleri Uyum Ölçeği izin alınarak kullanılmıştır (izin Ek-5'te bulunmaktadır). İşte uluslararası öğrenciler için ölçek “Arkadaş edinmek/Making friends”, “Hoşuma giden yiyeceği bulmak/Finding food that you enjoy” ve “Kurallara ve düzenlemelere uymak/Following rules and regulations” gibi maddeleri içermektedir. Anketin bu çalışma ile uygunluğunu bilmek için, LISREL 8.7 programı ile 138 örneklem üzerinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular incelendiğinde, parametre tahminlerinden t değerleri 1,96'yı aşarsa ,05 düzeyinde; 2,576'yı aşarsa ,01 düzeyinde manidar olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda t değerlerinin tamamının ,01 düzeyinde manidar olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Ayrıca detaylı olarak tablo 3,6'a bakalım:

Tablo 3. 6. *Sosyo-kültürel uyum Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları*

Uyum indeksi	Kabul Edilebilir Sınır/Ölçüt	Çalışmaya Ait Uyum Değerleri
χ^2/sd	≤ 2 =mükemmel uyum $\leq 2,5$ =mükemmel uyum (küçük örneklem) ≤ 3 =mükemmel uyum (büyük örneklem) ≤ 5 = orta düzeyde uyum	$\chi^2/sd=2,5$
GFI/ AGFI/ NFI/ NNFI/ IFI/ RFI/ CFI	$\geq ,95$ mükemmel uyum $\geq ,90$ iyi uyum $\leq ,10$ vasat uyum	GFI=,90, AGFI=,89, NFI=,91, NNFI=,93, IFI=,94, RFI = ,89, CFI= ,92
RMSEA/ RMR/ SRMR/	$\leq ,05$ mükemmel uyum $\leq ,08$ iyi uyum $\leq ,10$ zayıf uyum	RMSEA=,078, RMR=,045 SRMR=,061

Tablo 3.6 incelendiğinde, büyük örneklem ve χ^2/sd oranının 2.5 olduğu için mükemmel uyum diye söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010). RMSEA incelendiğinde ,078 düzeyinde bir iyi uyuma işaret etmektedir. Uyum indekslerinin incelenmesine devam edildiğinde GFI'in.90

ve AGFI'in .89 olduğunu görülmektedir. Elde edilen tüm değerler Schermelleh-Engel, vd. 2003) ve (Çokluk, vd., 2010) tarafından belirlenen kritere göre iyi uyum olarak kabul edilmektedir. RMR'in uyum indeksinin ,045 ve standardize edilmiş RMR (SRMR)'in uyum indeksinin ,061 olduğunu görülmektedir. Burada RMR ve SRMR sıra ile mükemmel ve iyi uyuma karşılık gelmektedir. Son olarak, IFI, RFI, NNFI ve CFI uyum indeksleri incelendiğinde, IFI'in ,94, RFI' in ,89, NNFI' in ,93 ve CFI' in ,92 olduğunu görülmektedir. IFI, RFI, NNFI ve CFI indekslerinin yaklaşık ,90'in olması iyi uyuma karşılık gelmektedir (Çokluk, vd., 2010; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003).

E. Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği”nin (YDÖ) Türkiye koşullarında geçerlik ve güvenirlik çalışması Dağlı & Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek tek faktörlü bir yapı altında toplam 5 maddeden oluşmakta olup beş dereceli likert tipi (1) kesinlikle katılmıyorum (2) katılmıyorum (3) kısmen katılıyorum (4) katılıyorum (5) kesinlikle katılıyorum ile değerlendirilmektedir. Uyarılama çalışması için öncelikle orijinal ölçeğin Türkçeye çevirisi yapılmış, uzmanların önerileri doğrultusunda ölçek üzerinde bazı değişiklikler yapıldıktan sonra uygulanmıştır. Buna göre, İngilizce ve Türkçe ölçekler arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya yönelik bir işlem söz konusu olan faktör analizi yapılmıştır (Büyüköztürk, 2014).

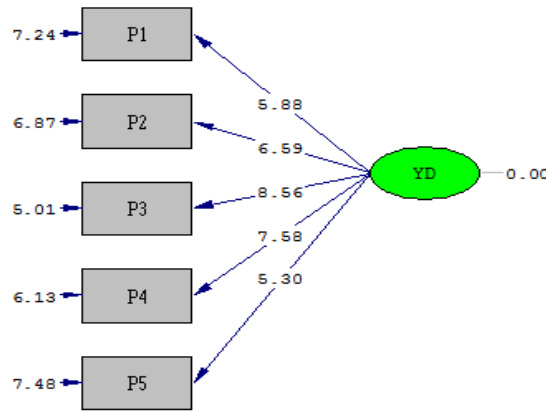
Madde örnekleri: Pek çok yönden hayatım amacına uygun ilerler (My life moves forward to my aim in many ways).

Açımlayıcı faktör analizi sonucu Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Barlett Spehericity testi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine göre çok iyi bir değer olarak yorumlanabilecek düzeydedir. Bartlett testi χ^2 değeri ise 528,329 ($p < 0,001$, Sd=10) olarak ve açıklanan toplam varyans % 68,389 olarak belirlenmiştir.

Sonuçlar Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir olduğunu düşündürmektedir (Dağlı & Baysal, 2016). Bu yüzden bu çalışmada, Dağlı & Baysal'ın Yaşam Doyumu Ölçeği izin alınarak kullanılmıştır (izin Ek-5'te bulunmaktadır). İşte uluslararası öğrenciler için ölçek “Pek çok yönden hayatım idealime yakındır (My life is close to ideal in many ways)”, “Yaşam koşullarım mükemmel (My life conditions are perfect)” ve “Hayatımdan memnunum (I'm satisfied with my life)” gibi maddeleri içermektedir. Anketin bu çalışma ile

uygunluğunu bilmek için LISREL 8.7 programı ile 150 örneklem üzerinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır.

Güvenirlilik çalışmalarında Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin Toplam Cronbach Alfası ,844'tür. Bu doğrultuda Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin bütününde yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Akgül & Çevik, 2003; Field, 2009). Genel Öz-yeterlik Ölçeği'nin bu çalışma ile uygunluğunu belirlemek için LISREL 8.7 programı ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Detaylı olarak şekil 3,4'e bakalım.

Chi-Square=5.31, df=5, P-value=0.37894, RMSEA=0.021

Şekil 3. 4. Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (T-değerleri)

Şekil 3.4 incelendiğinde, doğrulayıcı faktör analizinde incelenmesi gereken ilk değer p değeridir. Bu araştırmada P değeri .00 düzeyinde manidardır. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular incelendiğinde, parametre tahminlerinden t değerleri 1,96'yı aşarsa ,05 düzeyinde; 2,576'yı aşarsa ,01 düzeyinde manidar olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda t değerlerinin tamamının ,01 düzeyinde manidar olduğu söylenebilir. Gözlenen değişkenlerin hata varyansları incelendiğinde en düşük hata varyansı ,52 (madde 3); en yüksek hata varyansı ise ,70 (madde 5)'dur. Bu doğrultuda madde iyi olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Ayrıca detaylı olarak tablo 3,7'e bakalım:

Tablo 3. 7.Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum indeksi	Kabul Edilebilir Sınır/Ölçüt	Çalışmaya Ait Uyum Değerleri
χ^2/sd	≤ 2 =mükemmel uyum $\leq 2,5$ =mükemmel uyum (küçük örneklem) ≤ 3 =mükemmel uyum (büyük örneklem) ≤ 5 = orta düzeyde uyum	$\chi^2/sd=1,06$
GFI/ AGFI/ NFI/ NNFI/ IFI/ RFI/ CFI	$\geq ,95$ mükemmel uyum $\geq ,90$ iyi uyum $\leq ,10$ vasat uyum	GFI=,98, AGFI=,95, NFI=,97, NNFI=,99, IFI=,99, RFI = ,94, CFI= ,99
RMSEA/ RMR/ SRMR/	$\leq ,05$ mükemmel uyum $\leq ,08$ iyi uyum $\leq ,10$ zayıf uyum	RMSEA=,035, RMR=,035 SRMR=,032

Tablo 3.7 incelendiğinde, büyük örneklem ve χ^2/sd oranının 1.06 olduğu için mükemmel uyum diye söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010). RMSEA incelendiğinde ,035 düzeyinde bir mükemmel uyuma işaret etmektedir. Uyum indekslerinin incelenmesine devam edildiğinde GFI'in.98 ve AGFI'in .95 olduğunu görülmektedir. Elde edilen tüm değerler Schermelleh-Engel, vd. 2003) ve (Çokluk, vd., 2010) tarafından belirlenen kritere göre mükemmel uyum olarak kabul edilmektedir. RMR'in uyum indeksinin ,035 ve standardize edilmiş RMR (SRMR)'in uyum indeksinin ,032 olduğunu görülmektedir. Burada RMR ve SRMR sıra ile mükemmel uyuma karşılık gelmektedir. Son olarak, IFI, RFI, NNFI ve CFI uyum indeksleri incelendiğinde, IFI'in ,99, RFI' in ,94, NNFI' in ,99 ve CFI' in ,99 olduğunu görülmektedir. IFI, RFI, NNFI ve CFI indekslerinin yaklaşık .95'in olması mükemmel uyuma karşılık gelmektedir (Çokluk, vd., 2010; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003).

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinden önce, tüm araştırma etiğine her aşamada dikkatle uyulmuştur. Uluslararası öğrencilerden veri toplamak için gerekli izinler alınmıştır.

Bu çalışmada nitelden nicel veriye kadar geçerlilik sağlamak için aşağıdaki adımlar uygulanmıştır. İlk olarak, görüşme soruları geliştirmek ve yüz geçerliliğini kontrol etmek için edebiyat eserleri ve farklı çalışmalar toplanmıştır. Görüşmeden önce araştırmacı ve süpervizör görüşme sorularını hedefe karşı kontrol etmişlerdir. Bundan sonra görüşme soruları, içeriğinin geçerliliğini sağlamak için konuyla ilgili uzman iki akademisyene verilmiştir. Araştırmacılara bazı hataları düzeltme fırsatı sağlanmıştır. Ardından yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı ve Akdeniz Üniversitesi'nden Türkçe ana dili olan iki Türk öğretmen tarafından Türkçe versiyonuna çevrilmiştir. Tercümanların hepsinin ana dili Türkçe ve çalışma alanına on yıldan fazla bir süre

devam etmişlerdir; böylece, dilin kültürel geçmişini tanımışlardır. Dil çevirisiyle ilgili problemleri yakalamak için içeriğin geçerliliğini derinlemesine test etmek için Hambleton yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacıya hataları tekrar düzeltme şansı verilmiştir. İkinci olarak, 3 uluslararası öğrenci ile katılımcıların soruyu anlayıp anlayamayacakları yararsız soruları kaldırmak ve anketine bazı ek materyaller ve bilgiler eklemek için pilot çalışması yapılmıştır. Pilot çalışma bize bazı hataları düzeltmek için değerli bilgiler sunmuştur. Üçüncüsü, yarı yapılandırılmış görüşmenin son hali formüle edilmiş ve uluslararası öğrencilere sorulmuştur. Çalışmanın amaçlarını katılımcıya açıklayarak görüşmeden önce izin formu onayları istenmiştir (EK-1) (Gorfu & Demsse, 2007). Araştırmacı, görüşme kullanarak nitel verileri topladıktan sonra, katılımcıların cevaplarını temalara ayırmıştır (Holzmnn, 1996). Bundan sonra anketin nihai formunun geçerliliğini arttırmak için 2 uluslararası öğrencilerle pilot çalışma yapılmıştır. Kelimenin veya cümlenin uygun olmadığını veya anlaşılmasının zor olduğunu düşündükleri durumlarda, kendilerinin kelimeleri/ifadelerini yazmaları istenmiştir (Pallant, 2002). Uluslararası öğrenciler tarafından yapılan yorumlar anketin son haline dâhil edilmiştir. Son olarak, yapı geçerliliğini kontrol etmek için açılımlayıcı faktör analizi kullanılmıştır (Wiersma ve Jurs, 2004; Cohen, vd., 2007).

Veri toplandıktan sonra toplanan tüm veriler, katılımcının gizliliğini koruyan gizli bir şekilde ele alınmıştır. Bir bilgisayarda olan tüm veriler şifrelidir. Toplanan bilgi parçaları sadece tez amaçlı kullanılmıştır. Son olarak, anketler ve görüşmeler iki yıl sonra yok edilecektir. Gizlilik, adlarını ve kişisel kimliklerini ihmal ederek de sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından katılımcı bilgilerinin gizli tutulması amacıyla uluslararası öğrenciler için Ö1, Ö2, vb. kullanılmıştır.

3.5. Veri Analizi

Araştırmada hem nitel hem de nicel veriler kullanılmıştır. Bu nedenle, nitel ve nicel veri analizi farklı tekniklerle yapılmıştır.

3.5.1. Nitel Veri Analizi

Nitel görüşme verilerini analiz etmenin ve sunmanın bir yolu yoktur. Literatür nitel veri analizine bir rehber olarak düzenleme, özetleme ve yorumlama olarak sınıflandıran üç adımın kullanılmasını önermektedir (Ary, Jacobs, & Razavieh, 2002). Görüşme yoluyla toplanan nitel veriler Nvivo 12 versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir. NVIVO analizi yapmaz, sadece veriyi düzenleyerek analizi yapan araştırmacıyı destekler (Cohen, vd., 2007). Bu programa dayanarak yapılan analiz altı adımda gerçekleştirilmiştir (Adu, 2016). İlk olarak, araştırmacı paragraf stilini kullanarak veri

temizliğini gerçekleştirmiştir. Bu, araştırma sorularına göre verileri gruplamak için kullanılır. İkincisi, araştırmacı verileri NVivo'ya yüklemiştir. Üçüncüsü, verileri araştırma sorularına göre gruplayarak yeniden düzenlemiştir. Dördüncü olarak, araştırma sorularına cevap veren kelimeleri veya ifadelerini bulmak için veri araştırması yapılmıştır (“Sorgu komutunu”kullanarak). Ardından, ilgili bilgileri kodlamaya başlatmıştır. Beşinci olarak, araştırmacı temalar üretmişlerdir. Son olarak, araştırmacı temaları çıktı yapmakta olup Excel kullanarak frekansı hesaplamıştır. Son olarak, araştırmacı katılımcılardan doğrudan alıntılar ekleyerek sıklıklarına göre temaları açıklamıştır.

3.5.2. Nicel Verilerin Analizi

Anket yoluyla toplanan veriler, betimsel istatistikler ve çok değişkenli analiz kullanılarak nicel olarak analiz edilmiştir. Nicel analizde Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi (SPSS) 20.0 programı kullanılmıştır. Bilgisayarların veri analizi için son derece yararlı olduğuna inanılmaktadır çünkü işlevsel, hızlı, doğru ve erişilebilirdir (Wiersma ve Jurs, 2004). Yapısal Eşitlik Modeli (SEM) modeli-eksojen değişkenler ile endojen değişkenler arasındaki bir dizi ilişkinin incelenmesine yardımcı olan istatistiksel tekniklerin bir koleksiyonudur. Faktör yapılarını ve değişkenler arasındaki yolları incelemek ve modelin yapı geçerliliğini doğrulamak için SEM Lisrel 8.3 kullanılarak uygulanmıştır (Cheng, 2015, s. 1457).

Verilerin analizinde SPSS istatistik programından yararlanılmış; yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, basit korelasyon (Pearson korelasyon katsayısı), hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi, parametrik testlerden ilişkisiz örneklem için t-testi, ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi (One Way ANOVA) testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2001, s.34; Cohen, vd., 2000, s.317).

Parametrik testlerin varsayımlarından bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerde alt grupların ait oldukları evrenlerde normal dağılım sergilemesi durumuyla ilgili olarak çarpıklık ve kurtoz, histogramlar testleri SPSS ile incelenmiştir. Ölçümlerin dağılımlarına ait varyansların eşitliğine ise Levene testiyle bakılmıştır. Değişkenlerin normal dağılmadığı grup varyanslarının eşit olmadığı görüldüğünde non parametrik testler yapılmıştır. Bununla birlikte değişkenlerin normal dağıldığı veya normale yakın dağılım sergilediği ancak varyansların eşit olmadığı durumlarda örneklemdaki veri sayısı çok ise parametrik testlerin yapılabileceği belirtilmektedir. Aynı zamanda grup varyanslarının eşit fakat değişkenlerin normal dağılmadığı görülürse de parametrik testlerin yapılabileceği belirtilmektedir. Nitekim bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerde alt grupların ait oldukları evrenlerde normal dağılım

sergilemesi varsayımının eğitim ve davranış bilimlerinde karşılanmasının güç olduğu; bu nedenle grup değişkenine göre oluşturulan alt grupların her birinin 15 ya da daha fazla olması durumunda sonuçlar bu varsayımın ihmal edilmesinin önemli bir etkisi olmayacağı belirtilmektedir (Akgül & Çevik, 2003).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu çalışmada karma iç içe tek durumu araştırma tasarımı kullanıldığından, iki ana bölümü vardır: nitel ve nicel.

4.1. Nitel Araştırma Bulguları

4.1.1. Türkiye'yi Öğrenim Yeri Olarak Öğrencilerin Seçmelerinde Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Görüşme başlangıcında, Türkiye'yi öğrenim yeri olarak seçmesinde uluslararası öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörleri hakkında öğrencilere sorular sorulmuştur. Bu konuda uluslararası öğrenciler arasında biraz farklılık göstermekte olup yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdiği yanıtlar 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4. 1. Türkiye'yi Öğrenim Yeri Olarak Seçmesinde Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Temalar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Burs Kazanma	√	√	√	√		√		√	√		√		√
Gelişmiş ve Kaliteli Eğitimi	√		√	√			√		√	√			
Şehrin güzelliği	√					√			√	√			√
Sosyal Yakınlık	√					√					√	√	√
Yurt dışına Çıkma Hayali	√	√	√	√									
Aile Destekleme	√			√					√				
Daha İyi İş bulma Fırsatı	√		√	√									
Kendi Ülkelerinin Kalkınmasına Katkıda Bulunma			√				√					√	
Daha İyi İmkanları ve Kaynaklar Bulma			√				√						
Politik Çatışmalar						√		√					
Tanıdık Tavsiyesi					√	√							
Farklı Kültürleri Öğrenme Fırsatı										√			
Özgürlük ve Rahatlık	√												

Tablo 4.1'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi seçmesindeki etkili faktörlere ilişkin yanıtlarını on üç temaya ayrılmıştır. Bazı uluslararası öğrencilerin yurt dışında eğitim görmeleri için bir itici faktör olarak dahil edilebilir.

Burs Kazanma: On üç öğrenciden dokuzu burs kazandıkları için Türkiye'yi seçmişlerdir. Burs kazanma, uluslararası öğrencilerin ülke tercihlerinde önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Yüksek lisans aşamasından mezun olduğumda, biri Türkiye'de diğeri Polonya'da iki burs kazandım. Bu yüzden buraya okumaya geldim (Ö1); Her zaman yurt dışından eğitim almak isterdim bu yüzden benim hayâlüm gerçek olmuştur, bundan sonra Türkiye burs veriliyor ve ben bu bursu kazanmıştım, bu sebeple okumaya geldim (Ö3); ve Buraya okumak için geldim çünkü bu üniversite de okumak için burs kazandım (Ö4); Öncelikle Ürdün'de orta okulda başarılı bir öğrenciydim sınıfın birincisiydim sonra okulumuza çeşitli burs başvuruları gelmiş bunlardan bir tanesinde Türkiye Bursları ve Türkiye'de en iyi üniversitelerin tercihini yaptım (Ö9) diyerek Türkiye'yi seçmişlerdir.

Bazı öğrenciler de ilgili üniversite ile ilgili hiç bilgilere sahip olmadıklarını fakat burs kazandıkları için ilgili üniversite de okumaya başladıkları ortaya çıkmıştır. Örneği;

Bu üniversite hakkında pek bilgim yoktu ama burs kazandığım için dolayı burada okudum (Ö11); Lisans derecesini bu Üniversitenin, içmimarlık bölümünden aldım. Bu Üniversiteyi bilmiyordum Türkiye Bursları adayı olarak buraya atandıktan sonra tanıştım oldum (Ö13).

Ayrıca, ilgili üniversitesinin öğrencilere seçenek olmadığını bazı öğrenciler şöyle bildirmişlerdir. *Maddi olarak aileme de yük olmaktan kurtulmaktı. Aslında bu üniversite benim seçtiğim üniversitelerden değildi, yani burs veren kurum tarafından yönlendirildim (Ö2).*

Suriyeli bir öğrenci (Ö8) Türkiye Bursları lisansüstü çalışmaları tamamlama isteğini şöyle açıklamıştır.

Savaşın ve kötü yaşam koşullarından dolayı Suriye'den Türkiye'ye mülteci olarak geldim. Türkiye'deki zor yaşam koşulları nedeniyle, lisansüstü çalışmaları tamamlama isteğimi unuttum, ancak (Türkiye Bursları) tekrar bana umut verdi ve yüksek lisansta maddi desteği bana verdi. Yüksek lisans bitirdikten sonra şu an doktora eğitime devam ediyorum.

Gelişmiş ve Kaliteli Eğitimi- 6 öğrenci de Türkiye'yi ülke olarak tercihlerinde önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Bazı uluslararası öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Ayrıca Türkiye üniversiteleri gelişmiş olduğu için Türkiye'de okumayı seçtim (Ö1); Türkiye'nin eğitim sistemi hele sağlık alanlarında gelişmiş olduğu için Türkiye'yi tercih ettim. Hem bilgili hem de deneyimli hocalardan eğitim açısından yararlanmak istedim (Ö10); Buraya daha iyi eğitim kalitesi almaya geldim (Ö4).

Afrika kökenli bir öğrenci (Ö7), Türkiye'nin inşaat sektörü çok gelişmiş olduğunu şöyle açıklamıştır:

Türkiye'nin inşaat sektörü çok gelişmiş olmas, eğitimimi etkili bir şekilde yürütüleceğini anlamına gelmektedir. Bunun yanında öğrencilere sunulan imkanları ve olanakları önemli bir rol oynamaktadır. Meslek hayatımdaki temel amacım 'dayanıklı ve sürdürülebilir yapıları inşaa ederek topluma hizmet vermek' olup bu amaca kolay ulaşabilmek için bu üniversiteyi iyi bir eğitim seviyesine sahip olduğundan tercih ettim. Ayrıca bir Avrupalı bir öğrenci (Ö3) de Türkiye'nin tarih bölümünde çok gelişmiş olduğunu şöyle açıklamıştır:

Türkiye'ye tarih bölümünde doktora yapmak için geldim çünkü genel olarak Türkiye'de eğitim sistemi iyidir ve kalitelidir.

Örneğin, bir katılımcı (Ö9) bunu şöyle ifade etmiştir:

Öncelikle benim yaşadığım şehirde eğitim sistemi biraz zayıf o yüzden hedefim farklı yerlerde okumayı düşündüm, Türkiye'de lise eğitimini tamamladıktan sonra daha iyi eğitim almak amacıyla Türkiye'de en üniversitelerin tercihini yaptım.

Sosyal Yakınlık: Dini, kültürel ve sosyal yakınlık nedeniyle öğrenciler Türkiye'yi seçmişlerdir.

Türkiye sınır olarak ülkelere komşu olması ayrıca Türkiye'nin toplum yapısı ve kültürü yakın olması nedeniyle Türkiye'de okumayı tercih etmişlerdir.

Bazı katılımcılar bunu şöyle ifade etmiştir:

Türkiye'yi ülkemle arasındaki dini, kültürel ve sosyal yakınlık nedeniyle seçtim (Ö1).

Ben kayıt yaparken Ankara ya da İstanbul'u tercih etmişim ki, ama burayı kazandım, listemde zorunlu olan seçmeli yerden 12 üniversite içinde yanlış olmasa 8. ya da 12. sıradaydı. Sonra öğrendim benim ülkemde kaldığım şehrim ve bu şehir kardeş şehirmiş ve Türkiye kardeş ülke olduğu için kayıt yapmışım (Ö12).

Eğitimimi bu üniversitesitede devam etme sebebi ilk başta şehir gelmektir. Şehir olarak bana yakın olduğunu düşündüğüm bir yerdir. Türkiye'yi ülke olarak ise, memleketime yakın olup çok kültür farklılıkları olmadığından dolayı seçtim (Ö13).

Türkmen bir aileden geldiğim için Türkiye benim için ve ailem için iyi bir tercihti, ayrıca kendi ülkeme yakın olması da bir avantajdır (Ö6).

Yurt dışına Çıkma Hayali: Uluslararası öğrenciler yurt dışına çıkıp okuyabilme ve farklı tecrübeleri edinme hayalleri gerçekleştirmek amacıyla için bu üniversiteyi bir öğrenim yeri olarak seçmişlerdir.

“Gelmeden önce Türk dizileri izliyordum ve Türkiye’ye seyahat etmeyi umuyordum” (Ö1); “Her zaman yurt dışından eğitim almak isterdim bu yüzden benim hayalim gerçek olmuştur” (Ö3); “Yurt dışında okumak benim hayalimdir” (Ö4).

Aile Destekleme: öğrenciler ailelerde çok destekçi olduğu için Türkiye’yi seçmişlerdir.

Bazı katılımcılar bunu şöyle ifade etmiştir:

“Tabi ki ailem lisansüstü eğitimimi tamamlamam için beni her zaman destekledi” (Ö1); “Eşim de dahil olmak üzere ailem yurt dışında eğitim almamı da desteklediler” (Ö4).

“Öncelikle Ürdün’de ortaokulda başarılı bir öğrenciydim sınıfın birincisiydim sonra okulumuza çeşitli burs başvuruları gelmişti bunlardan bir tanesi de Türkiye Bursları’ydı. Ben de ailemle paylaştım ailemde çok destekçi oldu çünkü benim yaşadığım şehirde eğitim sistemi biraz zayıf o yüzden hedefim farklı yerlerde okumaktı. Türkiyede lise eğitimi tamamladıktan sonra Türkiye’de en üniversitelerin tercihini yaptım” (Ö9).

Daha İyi İş bulma Fırsatı: Bazı öğrenciler daha uygun bir iş bulabilecekleri düşünerek yurt dışından okumaya gelmişler. Bu konuda Ö1 “Burayı okumak için seçtim, çünkü turizm alanında güzel ve aktif bir şehir ve diğer Türk şehirlerinden daha uygun bir iş bulabileceğimi düşündüm. Örnek olarak, Arapça ve İngilizce biliyorum ve çeviri konusunda daha önceden tecrübem olduğu için, çeviri veya dil öğretimi alanındaki üniversitede okuduğum sırada çalışabileceğimi düşündüm”.

Diğer öğrenciler bunu şöyle açıklamıştır:

Osmanlı ve Arnavutluk tarihi üzerinde çok güzel bir doktora tezi yapıyorum ve gelecek için katkısı olacağını düşünüyorum. Doktorayı tamandıktan sonra benim ülkemde çok iyi bir iş bulacağımı sanıyorum (Ö3); ve bu eve döndüğümde bana iyi bir iş bulma fırsatı verecektir (Ö4).

Kendi Ülkelerinin Kalkınmasına Katkıda Bulunma: Bazı öğrenciler hem burada ülkelerini tanıtmaya, gelişmesine katkı sağlama, ilişkilerinin artmasına katkı sağlama amacıyla Türkiye’yi seçmişlerdir.

Bu konuda Ö3 “Osmanlı ve Arnavutluk tarihi üzerinde çok güzel bir doktora tezi yapıyorum ve gelecekte ülkem için katkı sağlacağını düşünüyorum” diyerek ifade vermiştir.

Ayrıca Ö7 bunu şöyle açıklamıştır: “Meslek hayatımdaki temel amacım ‘dayanıklı ve sürdürülebilir yapıları inşa ederek topluma hizmet vermek’ olup bu amaca kolay ulaşabilmek için bu üniversiteyi tercih ettim”.

Daha İyi İmkanları ve Kaynaklar Bulma: Öğrenciler okudukları sırada Türkiye’deki bütün

arşivler ve kütüphaneler açık olduğu için Türkiye'yi seçmişlerdir.

Bu konuda Ö7 şöyle açıklamıştır:

Türkiye'nin inşaat sektörü çok gelişmiş olması yanında öğrencilere sunulan imkanları ve olanakları önemli bir rol oynamaktadır.

Politik Çatışmalar: Savaştan ve bölgelerdeki olumsuz koşullardan dolayı yükseköğrenimlerine devam etmek için evlerinden ayrılan ve Türkiye'ye göç eden öğrenciler var.

Ö6 diyor ki “*Kendi ülkemde savaşın başlamasıyla, okuduğum üniversite kapanmıştır. Hemen internette araştırma yaparak Türkiye'ye geldim*”.

Bu konuda Ö8 de şöyle açıklamıştır:

Savaştan ve kötü yaşam koşullarından dolayı Suriye'den Türkiye'ye mülteci olarak geldim. Suriye'de lisansta birinciydim ve lisansüstü eğitimi tamamlamayı amaçlamıştım, ancak lisans bitirdiğimde savaş Suriye'de başladı ve ailemle birlikte Türkiye'ye geldik ama çalışmalarını tamamlama arzusunu bırakmadım. Türkiye'deki zor yaşam koşulları nedeniyle, lisansüstü çalışmalarını tamamlama isteğimi unuttum, ancak (Türkiye Bursları) tekrar bana umut verdi ve yüksek lisansta maddi destek verdi. Yüksek lisans bitirdikten sonra şu an doktora eğitime devam ediyorum

Tanıdık Tavsiyesi: Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin artmasının nedenlerinden birisi öncelikli olarak arkadaş /tanıdık tavsiyesi ile buraya geldiklerini söylemiştir. Örneği:

Ben burayı kazanmadan önce başka bir üniversite de hemşirelik okuyordum, o zaman Türkiye'ye yeni gelmiştim ve üniversiteler hakkında fazla bilgim yoktu. Türkçe hazırlık okurken Türkçe hocam Türkiye Bursları'na başvurumda yardımcı oldu ve şimdiki üniversitemi seçmemi tavsiye etti, kazandığımda da ve geldikten sonra da hocama bin teşekkür ettim (Ö5).

Türkiye'de yaşayan arkadaşlarıma şehir hakkında ve üniversite hakkında sorular sordum ayrıca da internet üzerinden de araştırdım. O yüzden ilk tercihim buraydı (Ö6).

Farklı Kültürleri Öğrenme Fırsatı: Bir uluslararası öğrenci Türk kültürü hoşuna gitmişti ve bu güzel kültürü daha tanımak amacıyla Türkiye'yi seçtiğini ve bundan başka, onun gibi yabancı öğrencilerinin kültürlerini öğrenmeye fırsatı olacağına inanmıştır.

Özgürlük ve Rahatlık: Bir öğrenci, Türkiye'deki günlük hayatının Avrupa'da yaşamaktan daha fazla özgürlük ve rahatlık olacağını özellikle ibadet özgürlüğü açısından düşündüğü için Türkiye'ye okumaya gelmiştir (Ö1).

4.1.2. Uluslararası Öğrencilerin Kişisel Deneyimleri

4.1.2.1. Uluslararası Öğrencilerin İlk Hissi

Görüşmede, uluslararası öğrencilerin kampüse gelişleri hakkında sorular sorulmuştur. Bu aşamadaki yabancı öğrencilerin hem heyecanlı hem de stresli hissetmeleri muhtemeldir. Uluslararası öğrencilerin ilk aşamasının çoğu heyecan duygusu ile karakterize olduğu keşfet edilmiştir. Bu konuyla ilgili uluslararası öğrenciler tarafından verildiği yanıtlar 4.2'te verilmiştir.

Tablo 4. 2. Üniversiteye İlk Gelişlerinde Uluslararası Öğrencilerin Hissettikleri.

Temalar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Hevesli Hissetme	√	√	√	√					√	√	√	√	√
Hem Hevesli Hem de Stresli Hissetme	√				√	√		√					
Tuhaf Hissetme		√	√	√					√			√	
Stresli Hissetme		√					√					√	
Tacize ve Irkçılığa Maruz Kalma								√					

Tablo 4.2'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilere göre, Türkiye'ye ve kampüse geldiklerinde öğrenciler nasıl hissettiklerini tanımlamak için ilk görüşmede tekrar tekrar şu kelimeler kullanılmıştır: korkmuş, hevesli, şaşkın, sinir, kızgın, üzgün, endişeli, stresli, ırkçı, tuhaf ve dil sorunu. Özetlemek amacıyla uluslararası öğrencilerin kampüse gelişlerinde hissettikleri 5 grupta toplanmıştır.

Birer birer görelim:

Hevesli Hissetme: On üç öğrenciden dokuzu kampüse geldiklerinde öğrenciler hevesli hissettiklerini açıklamıştır.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Türkiye'ye geldiğimde, yabancı diller yüksekokulundan uluslararası öğrencilerden sorumlu bir çalışan, iki eski yabancı öğrenci ile beni karşıladı ve üniversiteye kaydolmamıza yardımcı oldular.

Her şey kolaydı ve üniversite kayıt personeli çok yardımcı oldu hem de mutluydum (Ö1).

İlk üniversiteye gelirken hevesim çok yüksekti. Çünkü kampüs inanılmaz güzeldi. Kampüste bulunan yeşillığe bayıldım. Çoğu fakülteler hem de öğrenci yurtları aynı yerde bulunmaktadır, bunu çok beğendim (Ö10).

Üniversitemiın kampusu Türkiye'nin en büyük ve en düzgün kampusu olarak tanıtılı . Örnek gerekirse çarşımız 2000 yılında bir mimari ödül kazandığı üniversiteye ayrı bir güzellik

vermektedir. Ayrıca şehir Türkiye'nin en çok turist çeken şehir olması, denizi dağları ve muhteşem ziyarte edilecek yerleri nedeniyle bu şehirde okumaktan çok zevk aldım (Ö11).

Havalanan üniversite araşıyla bizi kampüse götürdü, o kadar sıcaktı, ilk olarak yerleştik. Sonrası kayıt işlerin yaptık. Ama bizi karşılayan ekibe sonsuza kadar teşekkürler (Ö12).

İlk gelişimde lisans öğrencisi olarak kampusun bana verdiği motivasyon güzeldi. Güzel ortam ve aktiviteler bulacağımı tahmin edebildim ve bu beni daha çok heveslendirdi. Bu duygular hepsi kampusun içinde fakültemde kayıdı yapamam üzere gittiğim yolda gördüğüm farklı aktivite alanları ve bol bakımlı yeşil alanlardan dolayı doğmuş içime (Ö13).

İlk defa kampüse geldiğimde oğlanüstü bir şekilde heyecanlı ve hırslıydım çünkü bu kampüs önümde beni bekleyen tüm maceraların gerçekleşeceği yeriydi. Sonradan sabırsızlıktan kampüsün her yeri geze geze keşfettim, kampüs beklediğimden fazlasıyla güzeldi ve sevindim (Ö2).

Bazı öğrenciler ilk varışta yardım ettikleri kişilere burdan şöyle teşekkürlerini göndermiştir:

Tabi ki ilk varışta mutluydum. niversitemdeki ilk deneyimim aslında öğrenci işleri danışmanıyla tanıştığım zamandı. Üniversite, uluslararası öğrencileri havalimanından yurtlara gitmek ve kültürel uyum desteği ve oturma izni almak gibi ihtiyaçlara yardımcı olmak gibi çeşitli şekillerde desteklemektedir. Oryantasyon haftası boyunca, Türk dil personeli ve oryantasyon liderleri son derece yardımseverlerdir, bu da yerleşmemi oldukça kolaylaştırmıştır. Onlara burdan teşekkürlerimi gönderiyorum. Genellikle çok mutluydum (Ö4).

Hevesli hissettim çünkü hiç kimseyi tanıımıyordum bizi havalimanında karşıladılar ondan sonra üniversiteye gidince yabancı öğrenciler direk bir görevli hocayla kayıdı yapmaya gittiler oysa ben kendi başıma mimarlık fakültesine gittim kayıdı yaptım, kayıdı yaparken çok kibar görevliler vardı yardımcı oldular yol gösterdiler onlara burdan teşekkürlerimi gönderiyorum (Ö9).

Hem Hevesli Hem de Stresli Hissetme: Birkaç öğrenci kampüse geldiklerinde öğrenciler hem hevesli hem de stresli hissettiklerini açıklamıştır.

İki öğrenci bu konuda şöyle ifade etmiştir:

İlk üniversiteye geldiğimde çok değişik bir histi, hem mutluydum böyle güzel bir yerde istediğim bölümü kazandığım için hem de stresliydim. Çünkü yepyeni bir yere gelmişim şehri bilmiyorum kimseyi tanıımıyorum. İlk haftalarım kampüste kaybolmakla geçti çünkü üniversitemiz kocaman ve muhteşem bir kampüse sahip, ondan sonra kampüsü iyice öğrendiğimde şehir gezip şehri keşfetme süreci başlıyor, kayıp ola ola şehri de öğrendim. Benim en büyük avantajım Türkçe biliyordum o da bana her türlü her işte kolaylık sağladı tabi ki. Türkçeyi biliyor olmam başka şeylerle

ilgilenebilmem için zaman açısından çok avantajlıydı, böylece şehir gezip yeni kültürü öğrenip yeni arkadaşlar edinip onlarla gezmek için yeterince zamanım oldu (Ö5).

Üniversiteye ilk vardığım zaman Türkçe bilmediğimden biraz stresliydim, korkuyordum ve hevesliydim. Büyük hayallerle geldim ama kimse tanıımıyordum, çok umut ettiğim bir yerdi ama ben oraya ait değildim. Dikkatimi ilk çeken şey üniversitenin giriş kapısıydı, bana çok büyük geliyordu. Ayrıca da üniversiteyi bilmediğimden dolayı otobüse binmedim ve yürüyerek gittim. Çok yorgun olduğumu hatırlıyorum (Ö6).

Bu konuda bir öğrenci şöyle açıklamıştır:

Bir öğrenci üniversite kampüsüne ilk girdiğimde heyecanlı ve endişeliydim, ama hayalimi gerçekleştirdiğim için de mutluydum (Ö8).

Tuhaf Hissetme: Öğrenciler şehre gelince bir tuhaf hissettiklerini açıklamıştır.

Örnek olarak bir katılımcı bunu şöyle ifade etmiştir “şehre gelince bir tuhaf hissettim kendimi çünkü hiç kimseyi tanıımıyordum bizi havalimanında karşıladılar ondan sonra üniversiteye gidince yabancı öğrenciler direk bir görevli hocayla kaydını yapmaya gittiler oysa ben kendi başıma mimarlık fakültesine gittim kaydımı yaptırdım” (Ö9).

Diğer bir öğrenci (Ö12) ise “Buranın o kadar sıcak olacağını tahmin etmemiştim. Bana tuhaf geldi” diyerek ifade vermiştir.

Dil sorunundan dolayı tuhaf hissettiklerini şöyle açıklamıştır:

Dil sorunu vardı aramızda ben Türkçe hiç bilmiyordum o da İngilizce anlamıyordu neyse ki şöyle böyle diye anlaşmaya çalışıyorduk ama öğrenci işlerine vardığımızda işler karışmıştı azıcık ve bu bana tuhaf geldi (Ö2).

Üniversitede ki ilk deneyimim öğrenci işlerine idareye gitmiştik. Bizim idareimiz Sosyal Bilimler Enstitüsü'ydü. Türkçe hiç bir kelime bilmediğim için çok zorlandım İngilizce ve çeviri kullanarak öğrenci belgemi almıştım. Fakat çalışanlar dil engeline rağmen bana yardım etmeye çalıştılar(Ö3).

Türkçe hiç bir kelime bilmiyordum. Kayıt için Eğitim Bilimleri Fakültesi'ne geldim. Öğrencilerin hizmetinde çalışanlar tam İngilizce bilmiyordu. Neyse ki, bana yardımcı olacak başka bir çevirmen buldum. Fakat dil engeline rağmen bana yardım etmeye çalıştılar (Ö4).

Stresli hissetme: Genellikle uluslararası öğrencilerin yeni ülkede stresli olmalarının yaygın olduğu ileri sürülmektedir. Öğrenciler streslerini şu sözlerle açıklamışlardır: umutsuz, endişeli, korkma, kızma, stresli vb.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle açıklamıştır:

Evrakları kayıt yaptırdıktan sonra kalacak yurdumuz belli değildi, hem de tam Ramazan'dan bir gün önce gelmişim her yer kapalıydı, bu beni biraz kızdırdı, neden önceden bu problemler çözülmeyi diye biraz üzümüştü (Ö12).

Kayıt yapan personel İngilizcem yok demesinden dolayı öğrenci işlerine vardığımızda işler karışmıştı azıcık ve stresli oldum. Öylece oturup belgelerimi adama göstermeye çalışırken İngilizce ve Türkçe bilen bir Afrikalı öğrenci, öğrenci işlerine kendi işi için gelip benim d kayıt yapmama yardım etmişti (Ö2).

Türkiye'deki akademik hayatıma ilk adım attığımda yeni yabancı bir dil ile uğraştığım için bana her şey yeni geliyordu, yani eğitimim endişeler ve umutsuzluklarla başladı. Elbette bunların hepsine zamanla uyum sağlayarak gittim. Sınıf arkadaşlarımdan aldığım yardım ve hocalarıma sorduğum sorulardan aldığım yanıtlarla. Ve daha fazla açıklama yapmaları için her zaman erişim sağladıklarından başarılı oldum (Ö7).

Tacize ve Irkçılığa Maruz Kalma: Sadece bir öğrenci Suriyeli ve mülteci olduğu için T birçok zorluk yaşadığını ve birçok tacize ve ırkçılığa maruz kaldığını şöyle açıklamıştır.

Maalesef Suriyeli ve mülteci olduğum için Türk kardeşlerle uğraşırken birçok zorluk yaşadım ve birçok tacize ve ırkçılığa maruz kaldım. Her zaman üniversitedeki insanlarla tartışmaktan kaçınmaya çalıştım(Ö8).

4.1.2.2. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamda Karşılaştıkları Fırsatlar

Uluslararası öğrencilerinin günlük yaşamlarında karşılaştıkları fırsatlar hakkındaki görüşlerine dayanarak yanıtlar 9 temaya ayrılarak 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4. 3. Uluslararası Öğrencilerinin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Fırsatlar

Temalar	Ö 1	Ö 2	Ö 3	Ö 4	Ö 5	Ö 6	Ö 7	Ö 8	Ö 9	Ö1 0	Ö1 1	Ö1 2	Ö1 3
Hayat Boyu Arkadaşlar Etme	√	√	√	√		√	√	√	√	√	√	√	
Ufuk Genişletme	√	√	√		√	√	√		√				√
Farklı Diller Öğrenme		√	√	√		√	√	√	√				
Farklı Kültürlerle Öğrenme	√		√	√	√		√	√	√	√			
Daha İyi Kariyer Bulma Fırsatları		√	√	√	√								√
Dünyayı Görme ve Gezme Fırsatı	√	√	√	√					√				
Yeni İnsanlarla Tanışma						√					√	√	
Çok Hedefleri Gerçeğe Kavuşturma		√											√
Gelişmiş ve Kaliteli Eğitimi Alma Fırsatı									√				

Tablo 4.3'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin iyi deneyimlerine göre görüşülen uluslararası öğrencilerin neredeyse bütünü hayat boyu arkadaşlar edinmenin şehirde karşılaştıkları başlıca fırsatlar olduğunu bildirmiştir.

Uluslararası öğrencilerin derinlemesine görüşleri aşağıda gösterilmiştir:

Hayat Boyu Arkadaşlar Edinme: Uluslararası öğrencilere göre yurt dışında eğitim almanın en büyük avantajlarından biri, yeni ve hayat boyu arkadaşlarla tanışma fırsatıdır.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Yurt dışında okurken, okula devam ediyorum ve çeşitli ülkelerden öğrencilerle tanışıyorum. Bu bana diğer arkadaşlarınızla kalıcı ilişkiler kurma ve tanıma fırsatı verir (Ö3). Bana göre yeni arkadaşlarla tanışmak yaşadığım en iyi deneyimlerimden biridir (Ö1). Beni mutlu eden ilk şey yeni arkadaşlar edinmek. Bundan bir ders aldım ki, insanoğlu sosyo-ekonomik durumlara bakmadan bir aile gibi anlayışla ve huzurla yaşayabilirler (Ö10). İlk olarak iyi arkadaşlarla tanıştım, fikirdaş olma şansımız oldu, kendimi huzurlu hissettiren ortama girdim, onun için çok mutluyum (Ö12). Üniversite içinde ve üniversite dışından yeni arkadaşlarla tanıştım (Ö8). Yurt dışında eğitim almanın en büyük avantajlarından biri, eğitim haricinde sayarsam: sabırlı olmak, sorumluluğu yerine getirmek ve güzel arkadaşlar biriktirmek (Ö9).

Ö2 de bu konuda küçük dünyamı yarattığını şöyle açıklamıştır.

Yazıp bitiremeyecek kadar elde ettiğim iyi deneyimlerim oldu ama onlardan en önemlilerini yazmayı denerim. İlk olarak kendi küçük dünyamı yaratabildim yani dünyanın 4 farklı köşelerinden gelen arkadaşlıklar edindim.

Ufuk Genişletme: Uluslararası öğrenciler de ufuklarının genişlediğini belirttiler çünkü öğrenciler bazı şeyleri ve hayatı farklı perspektiflerden görmüştür. Bu, bir katılımcı tarafından, örneğin buraya geldikten sonra eğitim ve din ile ilgili fikir ve düşüncelerinin değiştiğini açıklamıştır.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Arkadaşlarımla birlikte tiyatro ve folklorik dans gibi kültürel etkinlikleri gerçekleştirdik. Bu yüzden burada okuduğumdan dolayı fikrim daha açık ve ufuğum daha geniş oldu (Ö1). Burada bir genç öğrenci olarak kişiliğime kazandırdığım çok deneyimlerim oldu. Bir yabancı olarak turistik bir şehirde yaşamak benim ufkumu genişletti (Ö13). İnsanlara nasıl davranacağını öğrenilir, güzel dostlar biriktirilir, farklı bir ülkenin kültürünü öğrenilir, farklı bir dil kazanılır, insanın ufku açılır ve her şeye daha geniş daha verimli bakmaya başlar (Ö7).

Ö5 bu konuda kendini çok şanslı hissettiğini şöyle ifade etmiştir:

Burası çok güzel bir şehir, bu üniversiteyi kazandığım için kendimi çok şanslı hissediyorum, 6 yıldır buradayım ve çok şey yaşadım. Onlardan bahsedecek olursak, ilk olarak şehirde kendimi çok fazla yabancı hissetmedim çünkü burada birçok ülkeden birçok yabancı barındırıyor. Özellikle üniversitede de çok fazla yabancı öğrenci var. Dünyanın her tarafından öğrenci var ve bu da bana avantaj sağlıyordu ve çok daha kolay alıştıyordum. Farklı fikirlere ve düşüncelere sahip oldum.

Ö7 ve Ö6 bu konuda yurt dışında eğitim almanın kendilerini çok daha açık fikirli yaptığını şöyle ifade etmiştir:

Farklı ülkelerde seyahat etmek, hayat boyu arkadaşlıklar kurmak, farklı kültürleri öğrenmek ve farklı sistemlerle uğraşmak bir insan olarak büyümeye ve gelecekteki yaşam durumlarını yeteneklerimi ve ufuğumu genişletmeme yardımcı olur. Burada eğitim almak hayatımdaki en iyi kararlardan biriydi (Ö7).

Yurt dışında eğitim programınızı bitirip eve döndüğünüzde ülkemize dayanarak, kültür, dil becerileri, harika bir eğitim ve öğrenme istekliliği üzerine yeni bir bakış açısıyla geri döneceksiniz (Ö3). Öncelikle farklı ülkelerden farklı kültürlerden gelen insanlarla tanışmak çok iyi bir tecrübe, beni çok daha açık fikirli yaptı. Diğer insanları anlamayı ve empati kurmayı öğretti (Ö6).

Farklı Diller Öğrenme: Yeni diller öğrenmek uluslararası öğrencilerin bahsettiği başka bir fırsattır. Sadece Türkçe değil, uluslararası öğrenci olmak da diğer dilleri öğrenme ve geliştirme şansı sunmuştur.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Türkçe öğrenebilmem de onlardan biriydi aslında farklı dillere de yakından bakabildim (Ö2). Elbette yurt dışında eğitim almak isterseniz, en önemli özelliklerinden biri yabancı bir dil öğrenme fırsatıdır. Ben de Türkçe öğrenmeye çalıştım TÖMER’de okuyarak, insanlarla arkadaşlarla sohbet ederek ve bilhassa eski filmleri izleyerek öğrenmiş oldum (Ö3). Muhtemelen yurt dışında eğitim görmeyi planlıyorsanız en önemli özelliklerden biri yabancı bir dil öğrenme fırsatıdır. Ben de Türkçe öğrendim (Ö4). Yabancı diller yüksekokulunda Türkçe öğrenirken en güzel günlerimi geçirdim, yavaş yavaş kampüse ve şehre alışmaya ve orayı sevmeye başladım. Ayrıca yeni bir dil öğrenmenin zihnim üzerindeki etkilerini de hissettim (Ö6). Farklı dinlerden gelen insanlarla çalışmak benim için bir zevk ve ayrıcalıktır (Ö7). Şehirde en önemlisi Türkçeyi akademik olarak öğrenmekti. Birçok yeni ve güzel şey öğrendim (Ö8). Gurbette yaşamak farklı bir dil kazandırır (Ö9).

Farklı Kültürlerle Öğrenme: Farklı yeni kültürler tanımak, uluslararası öğrenciler için yeni kültürle ilgili fırsatlar yaşatmaktadır.

Ayrıca Ö1 bu konuda şöyle açıklamıştır:

Yaptığımız kültürel aktiviteleri yaşadığım en iyi deneyimlerimden biridir. Özellikle Türkçe hazırlık yılı boyunca 120'den fazla farklı ülkeden, farklı dinden ve farklı ırktan gelen arkadaşlarımla birlikte tiyatro ve folklorik dans gibi kültürel etkinlikleri gerçekleştirdik. Şehirde geçirdiğim güzel deneyimlerden bir tanesi, Ramazan ayında Uluslararası Öğrenci Derneği'nin bizim için düzenlediği Türk ailelerin evlerinde iftar programlarına davet edildik, bu program bizi Türkiye'nin kültürünü ve yemeklerini öğretti, dostluğu kazandırdı(Ö1).

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Yabancı öğrenciler olarak bir bağ kurduk ve birbirimizin renk, din, dil, kültür, ekonomik durumuna gibi kriterlere bakmadan hepimiz aile gibi yaşadık. Bunun dışında hem TÖMER hocalarımızdan hem Türk arkadaşlarımızdan, Türk kültürü ve tarihini tanımak güzel bir şeydi (Ö10).

Avrupa'ya göre Türkiye farklıdır. Mesela yiyecekler, gelenekler, görenekler ve sosyal ortamlar farklıdır. Ülkenin halkını ve tarihini takdir ederim. Tamamen yeni bir yaşam tarzına tanık olma fırsatım oldu (Ö3). İlk kez evimden ayrıldım. Yurt dışında okuduğumda inanılmaz yeni yiyecekler, gelenekler, görenekler ve sosyal ortamlar buldum. Türk insanların alışkanlıkların ve Türkiye'nin iklimini çok sevdim. Tamamen ülkemden farklı bir ortamda bulundum (Ö4). Kültüre gelince tabii ki yepyeni bir kültürle karşı karşıya geldim. Sonraları yavaş yavaş alışmaya başladım (Ö5). Yurttan kalmak da benim için güzel bir tecrübe çünkü en sevdiğim arkadaşlarım hep benim yanımdalardı, yaşadığım zorlukların da iyi deneyimlerin de olduğunu söyleyebilirim (Ö7). Gurbette yaşamak farklı bir ülkenin kültürünü öğretir (Ö9).

Daha İyi Kariyer Bulma Fırsatları: Şehir özellikle turizm alanında birçok turistik alan ve iş imkanı bulunmaktadır. Bu nedenle, öğrenciler çalışma iznini almak zor olsa bile Şehirde yarı zamanlı bir iş bulmanın avantajlı olduğunu söylerler. Ayrıca gelecekte iyi bir kariyere sahip olmak. Son olarak, uluslararası bir öğrenci de burada eğitim almanın kendisine gelecekte kariyeri için birçok fırsat sunacağını bildirmiştir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Ö13 bir uluslararası öğrenci olarak çalışmanın yasal olmadığını ama yarı zamanlı olarak çalıştığını söyle açıklamıştır:

Üniversite bünyesinde bulunan değişim programları kariyer olarak özgeçmişime güç kattı. Şehirde ise çalışmanın yasal olmasına rağmen farklı alanlarda bana fırsat tanıttı ve bu fırsatlar benim hayat deneyimlerimi güçlendirip daha ileriye ittirdiğini düşünmekteyim.

Farklı yerlerde yarı zamanlı işler ile uğraştığım zamanlarda para kazanmaktan ibaret farklı tecrübeler edindim (Ö2). Çalışmaya gelince şehirde okurken rahatça çalışabilirsiniz, ben 5 yıl boyunca okulla birlikte turizmde çalıştım ve çok şey deneyimledim orada çalışarak. Yabancı dilim iyi olduğu için iş fırsatları daha da çok artıyor bunu iyice değerlendirmeniz gerekiyor (Ö5).

Yurt dışında okumak gelecekte iyi bir kariyere sahip olmak için önemli olduğunu bazı öğrenciler şöyle açıklamıştır:

Yurt dışında eğitim programınızı bitirip eve döndüğünüzde kültür, dil becerileri, harika bir eğitim ve öğrenme istekliliği üzerine yeni bir bakış açısıyla geri döneceksiniz ve daha iyi iş bulabilme imkanınız olacak (Ö3)

Yurt dışında eğitiminizi bitirdiğinizde sadece sertifika ile kendi ülkenize dönmüyorsunuz aslında aynı zamanda o eğitim ile beraber çok şey öğrenmiş oluyorsunuz bunlardan dil becerileri, yeni kültür ve en önemlisi yeni arkadaşlar.tabii, tüm bunlar gelecekteki işverenler için çok çekici. Etiyopya'da çoğu işveren genellikle yurt dışında eğitim gören öğrencilere öncelik verir (Ö4).

Dünyayı Görme ve Gezme Fırsatı:- Bence yurt dışında eğitim almanın en büyük nedeni ve yararı, dünyayı görme fırsatıdır. Yurt dışında okuyarak, inanılmaz yeni bakış açıları, gelenekler ve aktivitelerle yaşıyorum. Yurt dışında eğitimin faydaları arasında ev sahibi ülkenin paha biçilemez arazilerini, doğal güzelliklerini, müzelerini ve simgelerini görme fırsatı bulunmaktadır.

Ben gezmeyi çok seviyorum ve Türkiye'de okuduğum süre boyunca gezme fırsatım oldu çünkü Türkiye'nin yedi farklı bölgesinden birbirinden farklı kültürel, tarihsel, turistik zenginliğe sahiptir (Ö1).

Önceden dünyaya bakış açım farklıydı. Şimdi yeni kültürler ve farklı bilgiler öğrendikçe bakış açım değişti. İkinci olarak hayatımda ilk defa kar ve denizi şehire geldikten sonra gördüm. Şehirde farklı antik yerleri gezme fırsatım olduğundan hayatımda yeni maceralara kapı açtığım dönemlerden biriydi (Ö2)

Türkiye'de kazandığım deneyimlerin en güzeli gurbette yaşamak. Aslında ilk başta çok zordu ama insan alışıyor. Çünkü gerçekten insan ailesinden uzak olunca onların kıymetini bilir. Bir adım atmak isterse işinde olsun ya da üniversitede olsun onları düşünür gurur duysunlar diye düşünür(Ö9).

Ö3 Avrupa'ya göre Türkiye farklıdır olduğunu şöyle açıklamıştır:

Ben Türkiye'ye gelmeden evvel Avrupa'nın ülkelerini ziyaret etmeye fırsatım olmuştur. Fakat Avrupa'ya göre Türkiye farklıdır.

Yeni İnsanlarla Tanışma: Uluslararası bir öğrenci olmak, farklı ülkelerden insanlarla dostluğu ve arkadaşlığı artıracaktır. Bu, dünya çapında yeni bağlantılar oluşturma fırsatını açar. Yeni insanlarla tanışmak: şehirde yaşamak, uluslararası öğrenci için dünyanın her tarafından insanların birbirleriyle tanışma şansı bulmasıdır. Şehir, farklı milletlerden insanlarla tanışmak için birçok fırsat sunan turistik bir şehirdir.

Uluslararası öğrencilerin bu konudaki görüşleri doğrudan aşağıda belirtilmiştir.

Farklı ülkelerden, farklı kültürlerden insanlarla tanışmak güzeldi (Ö11). İyi insanlarla fikirdaş olma şansım oldu, kendimi huzurlu hissettiğim ortamlara girdim, onun için çok mutluluyum (Ö12). Öncelikle, farklı ülkelerden farklı kültürlerden gelen insanlarla tanışmak çok iyi bir tecrübeydi benim için (Ö6).

Çok Hedefleri Gerçeğe Kavuşturma: Bazı öğrenciler yurt dışında eğitim almak, sadece okul değil de hayatın gerçek anlamını tadabilme ve hedeflerini gerçekleştirebilme imkanı sunar.

Ö3 bu konuda şöyle ifade etmiştir:

Burası birçok hedeflerimi gerçeğe kavuşturdu. Örnek vermek gerekirse, farklı sosyal projelerde bana gönüllü olabilme fırsatı tanıdı. Üniversite bünyesinde bulunan değişim programları kariyer olarak özgeçmişime güçlendirdi ve hedeflerime ulaştırdı.

Gelişmiş ve Kaliteli Eğitimi Alma Fırsatı: Uluslararası öğrenciler, şehirden aldıkları bir başka önemli fırsatın da eğitim kalitesinin olduğunu bildirmiştir. Bunlara iyi bir internet tesisi ve iyi bir eğitim sistemi dahildir.

Örnek olarak Ö9 bu konuda şöyle açıklamıştır: “Çok zor bir eğitim sistemi vardı ama aynı zamanda çok zevkli bir bölümdü çünkü seviyordum mimarlıkta çok şey kazandım”.

4.1.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Zorlukları

Bu bölümde uluslararası öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar hakkındaki görüşleri sunulmuştur.

Tablo 4. 4. Uluslararası Öğrencilerin Karşılaştıkları Zorlukları

Temalar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Dil Sorunlar	√	√	√	√	√					√	√		
Destek Sistemlerinin Kaybı		√	√	√	√	√					√		
Sosyo-Kültürel Zorluklar		√	√	√		√	√	√					
Akademik Zorluklar		√				√					√	√	
Ayrımcılık						√		√			√		√
Finansal Zorluklar		√			√			√					
Konaklama İle İlgili Zorluklar	√				√				√				
Yurt Özlemi		√	√	√									

Tablo 4.4'te gösterildiği gibi, uluslararası öğrencilerin şehirde karşılaştıkları zorluklar hakkındaki görüşleri dokuz ana temaya ayrılmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası dil engelini şehirde uluslararası bir öğrenci olarak kalırken karşılaştıkları en büyük zorluk olarak belirtmiştir. İşte görüşmede belirttikleri genel zorluklar şunlardır:

Dil Sorunları: Uluslararası öğrencilerin çoğunun şehirdeki günlük yaşamlarında karşılaştıkları en büyük zorluk dil sorunudur. İfade ettikleri gibi bir yıl içinde dili öğrenmek ve o dilde eğitim almak çok zordur. Türk halkının çoğu İngilizce bilmediği için bu zorluk uluslararası öğrenciler için daha zordur.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle açıklamıştır:

Türkiye'ye geldiğin zaman hiç Türkçe bilmiyordum, dolayısıyla yurttan, çarşıda ve okulda çok sıkıntı yaşadım. Bu yüzden dil bilmemeki yaşadığım zorluklardan bir tanesidir (Ö1). Dile hakim olabilme zorluğu ve onun için harcanılmış zaman. Böylece okulda sözel derslerde baya zorluk çektik (Ö11). Kendi açımdan bölümümde dil, engel olduğundan farklı sorunlarla karşı karşıya geldim (Ö2).

Yurt dışında eğitimin en yaygın zorluklarından biri dil engelidir. Belki bir yılı dili incelemek için geçirdim. Bu ülkeye geldiğimde tamamen yabancı ve zor göründü. Yerel halk, bilmediğiniz kelimeleri kullanıyor ve bir şeyi tanımlamak için birkaç kelime kullanılabiliyor. Bazen bu beni yabancı gibi hissettiriyordu ama bunu bir öğrenme fırsatı olarak gördüm. Çoğu yerli, onlarla kendi ana dillerinde iletişim kurmaya çalıştığımı takdir ediyor. Kelimelerini ne kadar çok pratik

yaparsanız, dil konusunda o kadar rahat olursunuz. Ve iki dilli bir kişi olarak eve dönmek kötü bir şey değil! (Ö4).

Dil açısından çok zorluk çekmedim çünkü Türkçe kolay bir dildi. Özellikle etrafınızda herkes Türkçe konuştuğu için siz de yavaş yavaş dil sıkıntısını aşabiliyorsunuz. Zaten ilk sene Türkçe hazırlık okuyarak geçti ve o sene hayatımın en güzel senesiydi çünkü her gün yeni bir şey öğreniyordum. Türkçe sertifikasını aldığımda da öyle mutlu oldum ki dilden dolayıçektığım bütün sorunları unuttum (Ö5).

Ö3 bu konuda hazırlık okuduktan bir yıl sonra hiçbir dil engeli kalmadığını şöyle açıklamıştır. *Yurt dışında eğitimin en yaygın zorluklarından birinin dil engeli olduğunu söylüyorlar. Fakat hazırlık okuduktan bir yıl sonra hiçbir dil engeli kalmıyor. Tabi ilk geldiğim zaman yabancı olarak görünüyordum, hatta hala konuşurken yabancı olarak görünüyorlar. Bu çok da önemli bir şey değil ki zaten zamanla her şey olur. Zaman her şeyin ilacıdır derler.*

Destek Sistemlerinin Kaybı: Destek ağlardan uzak olduklarında, Türk öğrenci arkadaşları ve hocaları derslerin çalmasında yardımcı olmadıkları için uluslararası öğrenciler zorluklarla karşı karşıyadır.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle açıklamıştır:

Üniversiteliyken Türk öğrenci arkadaşlarımız derslerin çalmasında yardımcı olmadılar böylece okulda sözel derslerde baya zorluk çektik (Ö11).

Hocaların yabancı öğrencilere karşı yardımcı olma isteğinin az olması da en büyük zorluklarımdan biriydi. Yeni Türkçe öğrenmiş öğrencilerin Türk öğrenciler ile aynı bir şekilde değerlendirilmesi ve hiçbir şekilde yardımcı olmaya çalışılmaması büyük etkenlerden biriydi. Bu yüzden başarısız olmuştum (Ö2).

Ö4 ve Ö6 bu konuda şöyle açıklamıştır:

Yurt dışında yaşamak harika ama her şey yolunda gittiğinde. Hastalandığımda, ailem ve arkadaşlarımdan her zamanki "destek ağı" yüzlerce olabilir binlerce mil uzakta değilse. Daha önce ne kadar önemli olduklarının farkında olsam bile şimdi iyice öğrendim. Bu zorluğun özellikle yurt dışında eğitimin ilk birkaç ayında en doğru şekilde hissedilmesi normaldir. Ama sonra, yeni bir destek ağı kurdum ve bir yıl sonra her şey yoluna girecek! (Ö4).

Öncelikle aileden uzak olmak bence en büyük zorluk, ilk geldiğim zamanlar bunu farketmedim fakat zamanla ailenin yanında olmanın ne kadar değerli bir şey olduğunu farkettim. Maalesef ki zamanla ailemi yabancı olarak hissetmeye başladım. Diş hekimliği gibi bir bölümde okudum ve

ailemin desteğini gerektiren bir bölümdü (Ö6).

Ö5 ilk başta yaşadığı zorluklardan dolayı hayat tecrübesi kazandığını şöyle açıklamıştır:

Ben üniversiteyi kazanana kadar her türlü desteği ailemden alıyordum. Şehre ilk geldiğimde aniden bu destek kesildi ve ilk başta çok zordu. Ama belli bir süre sonra kendi ayaklarımın üzerinde durmayı başardım. İş buldum, hem okuyordum hem de çalışıyordum aynı zamanda. Çok mutluyum çünkü ilk başta zor olsa da bana hayat tecrübesi kazandırdı.

Sosyo-Kültürel Zorluklar: Uluslararası öğrenciler ulusal kültür varyansı, dil, gıda, hava durumu, kıyafet, eğitim sistemi, teknoloji ve ulaşımdaki farklılıklar nedeniyle kültürel ve sosyal zorluklarla karşılaşmışlardır. Uluslararası öğrencilerin karşılaştığı bir diğer zorluk, yeni bir yaşama ve kültüre uyum sağlamadaki güçlüktür.

Yaşadığım sosyal zorluklardan en önemlisi Hristiyan ve siyahi olmamdı yani farklı sorunlarla karşı karşıya kalıyordum. Türk halkı, yakından bakmadan ve anlamadan ön yargılı olmaları kötüydü. Ve bu sosyal hayatıma gerektiğinden fazla zorluklar getirdi diyebilirim (Ö2).

Muhakkak her ülkenin farklı kültürel standartları vardır. Öğrenciler yerel kültüre uyum sağlamak zorundadır. Benim için bazı örnekler tokalaşma ve beden dili olabilir (Ö3).

Türk öğrencilerle çok yakın olmak zordu. Aynı dile ve aynı mantığa sahip olmamız nedeniyle hep yakın arkadaş edinmek zordu benim için (Ö6).

Genelde Türk toplumu yabancılarla çok muhtap olmadığı (alışmadığı) için önyargılarla hareket etmektedir, bunun sonucu ise yabancılarla farklı davranmaya yol açmaktadır. Böylece insan kendini kanıtlama ihtiyacı duyar, aslında bu olmaması gereken bir şey (Ö7). Ve herhangi bir yere giderken kültürel olarak, yaşam tarzına, dil ve mekana alışmak zor (Ö8).

Akademik Zorluklar: Bazı öğrenciler ciddi şekilde farklı akademik zorluklar geçirmişlerdir.

Örnek olarak bazı öğrenciler bu konuda şöyle açıklamıştır:

Dile hakim olabilme zorluğu çektim. Ayrıca üniversitedeyken Türk öğrenci arkadaşlarımız derslerin çalmasında yardımcı olmadıkları için okulda sözel derslerde baya zorluk çektik (Ö11).

Sadece kütüphanede malzemeler, kaynakça çok çok azdı (Ö12).

Ciddi şekilde farklı zorlukları geçirdim, onları farklı başlığa yayabilirim: okul, sosyal ve finansal zorluklar.. Başlangıçta okul hayatımda iyi bir şekilde bilgilendirilmediğimden dolayı bazı dersleri teknik bir sorunlardan dolayı yapamadım. Ayrıca kendi açımdan bölümümde dil, engel olduğundan hocaların dersleri yeterli derecede aydınlatıcı değildi diyebilirim. Tam olarak öğrenim sistemini öğrenmek, anlamak ve gerçek dünyada kullanmayı amaçlayan değil de sadece

dersleri geçmeyi amaçladım. Bu büyük bir sorundu çünkü yarın iş dünyasında ne yapacağım diye kendimi sürekli sorguluyordum ama düzgün bir şekilde kendime cevap veremiyordum (Ö2).

Diş hekimliği gibi bir bölümde okumak ayrıca da zordur, sürekli çaba gösterilmesi gereken bir bölüm ve ayrıca ailenin desteği gerektiren bir bölümdür (Ö6).

Ayrımcılık: Bazı öğrenciler hocalarla ve okul arkadaşlarla her zaman iyi ilişkiler kurduğunu ve bazı da iyi ilişkiler kurmadığını belirtmişlerdir. Kampus dışında ve içinde bazen sorunlar ve ayrımcılıkla karşılaştıklarını bildirmişlerdir.

Örneğin;

Bazı hocanın ırkçı tutumundan dolayı hakettiğim notun daha düşüğünü vermeleri beni çok üzdü (Ö11).

Ayrımcılık, ister bilinçaltı olsa bilinçli de olsa yabancı olmanın en kötü yanı ayrımcılıktır. Yabancı bir öğrenci her zaman sınıfta -1den başlar, peki ya savaş ülkesinden gelen bir yabancı öğrenci ise daha daha geriden başlar ve her zaman ön yargı ile karşılaşabilir. Her zaman kendini ispatlamak için çaba göstermesi gerekir (ön yargının oluşmaması için) (Ö6).

Üstelik şehirde Suriyelilere karşı aşırı ırkçı yaklaşım, kampüste veya üniversite dışında da karşılaştığım en zor şeydi (Ö8).

Ö13 bu konuda başka şekilde şöyle açıklamıştır:

Genel olarak üniversite sınırları içinde sorun yaşamadığım diyebilirim. Hocalarım ve okul arkadaşlarımla her zaman iyi ilişkiler kurabildim. Yalnız, kampus dışında bazen sorunlar yaşayabiliyordum. Türkçeye hakim olmama rağmen bazen ırkçı davranışlara maruz kalabiliyordum. Bu tür ırkçı davranışlar Türk halkının merakından dolayı oluyordu çünkü çok kişisel sorular soruluyorlardı ve doğru cevaplar verdiğim zaman sorun olabiliyordu.

Finansal Zorluklar: Uluslararası öğrenciler için burs ücretinin yetersizliği de bir diğer zorluktur.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Finansal zorluklara bakarsak en önemlilerden biri de bana burs veren kurum bursuma ikna edici olmayan sebeplerden dolayı yaptığı kesintidir. Bunun yüzünden maddi olarak farklı sorunlarla karşı karşıya geldim ve çoğu zamanımı derslere odaklanmak yerine farklı işlerle ilgilenmeye harcadım (Ö2).

Ben üniversiteyi kazanana kadar her türlü desteği ailemden alıyordum, şehre ilk geldiğimde aniden bu destek kesildi ve ilk başta çok zordu, ama belli bir süre sonra kendi ayaklarımın üzerinde durmayı başardım. İş buldum, hem okuyordum hemde çalışıyordum. Ama çok mutluyum

çünkü ilk başta zor olsa da bana hayat tecrübesi kazandırdı (Ö5).

Ö8 de “*Aldığım burs düşük olduğu için maddi sıkıntılar yaşadım*” diye kısacası finansal zorlukları ifade etmiştir.

Konaklama İle İlgili Zorluklar: Barınma konusunda öğrenciler oturdukları yurttaki kuralları ve yönetim sistemine dair çektikleri zorlukları anlatmışlardır.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

En büyük yaşadığım zorluklar barınma konusundadır. Oturduğum yurttaki kurallar doktora öğrencisine göre hiç uygun değildir. Aynı yurttaki lise öğrencilerine uygulanması gereken kurallara (giriş - çıkış saati, zorunlu sohbet, odalardaki öğrenci sayısı, vb.) bana da uygulandı. O yüzden bu konuda çok muzdarip oldum (Ö1).

En çok yurttan kalmakta sıkıntı yaşadım çünkü katı kuralları vardı yurtların. Hatta bir kaç kez geç kaldığımız için arkadaşlarımızla yurda alınmadık ve sabaha kadar dışarıda parkta uyuduk. Şimdi ise o günler güzel bir hatıra olarak kaldı (Ö5).

Yaşadığım zorluklardan bir tanesi yurttu. Aslında yurdu kötülemek istemem ama bizim kaldığımız yurttan yönetim biraz kötüydü. Yemekleri, giriş çıkış saatleri kötüydü. Üniversiteye konumu biraz uzaktı. Bunu sadece birinci senede yaşadım, diğer konularda bir sıkıntı yaşamadım (Ö9).

Yurt Özlemi: Uluslararası öğrenciler ciddi bir şekilde okul, sosyal ve finansal zorluklar geçirdiğinden dolayı rahat buldukları şeyleri özlemişlerdir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Sonuç olarak, yaşadığım tüm zorlukları düşünürken bazen diyorum ki kendi kendime: ülkemde okusaydım bunların hepsini belki de yaşamazdım (Ö2).

Etrafımızdaki her şey tanıdık olmadığında, yurt özlemini hissetmek kaçınılmazdır. Evdeki rahatlığı özliyorum. Unutmayın! Yurt özlemi doğal bir duygudur.(Ö3).

Çevremizde çok tanıdık şey olmadığında ev özlemi hemen hissedilir. Rahat hayat özlenir. Yurt dışında geçirdiğimiz zamanı inanılmaz bir deneyim haline getirecek şekilde yurt özleminin devam etmesine izin vermeliyiz. Geri döndüğümüzde ailemiz ve arkadaşlarımızla beraber olacağız. Aslında onlarla teknoloji aracılığıyla bağlantı kurabiliriz (Ö4).

4.1.3. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

Oberg'in (1960) kültür şokunun aşamaları: İlk, heyecan ve iyimserlik; İkinci, birkaç ay sonra karışıklık, kaygı ve hayal kırıklığı gibi olumsuz yönlerin kriz aşamaları; üçüncüsü ise olumlu bir

tutum geliştirme aşaması (yani kültür şokunun depresyon ve kaygısından kurtulmaya başlayacak); son olarak tekrar heyecan ve iyimserlik içeren adaptasyon aşaması olduğunu bildirmiştir.

Oberg'in (1996) kültür şokunun aşamaları: 1) Balayı aşaması, 2) kriz aşama, 3) alışma aşaması ve 4) adaptasyon aşamasıdır. Araştırmacı, kültür şokunun dört aşamasını açıkladıktan sonra, öğrencilere tarif edilen şekilde kültür şoku yaşayıp yaşamadıkları sorup yorum yapmalarını istemiştir. Cevaplar Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4. 5. Oberg'in (1996) Kültür Şokunun Aşamalarına Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

Oberg'e göre kültür şoku yaşadınız mı	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Evet	√	√	√	√		√	√	√		√			√
Hayır					√				√		√	√	

Tablo 4.5'de verilen bulgulara göre, kültür şokunun dört aşamasını açıkladıktan sonra dokuz öğrenci, tarif edilen şekilde kültür şoku yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Oberg'in sınıflandırdığı aşamalara katılıyorum ve onları gerçekten yaşadım. Ancak Türkiye'ye komşu bir ülkeden geldiğim için ikinci ve üçüncü aşamaların uzun sürmediğini söyleyebilirim.

Yabancı bir ülkeye geldiğinizde, başlangıçta her şey yeni, güzel ve kolay görünüyor. Gerçekten bir balayı gibi görünüyor, ancak birkaç hafta geçtikten sonra farklı sorunlar ortaya çıkmaya başlıyor. Örneğin; ikametgah sorunları, finansal sorunlar, dil engeli vb. Sonunda, sabır ve mücadele ile sorunların üstesinden gelebildim ve uyum sağlamaya başladım (Ö1).

Evet, çoğu insan başka bir yere yerleştikten sonra kültür şokuna giriyor. Ben de o insanlardan biriyim ama bu normal bir şeydir (Ö10).

Evet yaşadığımı diyebilirim. Eğitim başladığı zaman ayda heyecanla başlayıp iyi iş ve kazanımlar elde edebileceğimi düşünüyordum. Yanlış bu yolculuk biraz yavaş ilerliyordu ve bu yüzden olumsuzluğa kapıldım. Bu nedenle planlarıma mola vermek zorunda kaldığımı düşündüm hatta vazgeçme aşamasına geldiğim de diyebilirim. Ama tabii ki mücadele etmekten başka bir çığrem olmadığı için gücümü toparlayıp kalktım. Toparlanma sürecinde her ne kadar bulunduğum ortamın akımı ile aynı yönde olmasam da yine de sürüden avangard gözükmemek için bazı şeylere adapte olmaya çalıştım (Ö13).

Kültür şoku Oberg'in (1960) kültür şokunun aşamalarında anlatıldığı gibi tam olarak olmasa da evet yaşadım. İlk olarak iyimserdim yeni şeyler keşfetmeye ve denemeye çabalıyordum. Sonrasında

yavaş yavaş farklılıklara ve kendi hayat tarzıma göre olmayan şeylere katlanmak zorunda olduğumdan hayal kırıklığına uğradım. Son olarak ne kadar da umutsuz olsam da kendi dünyamı kendim yaratabilecemi düşünerek hareket ettim. Bana uygun gelmeyen bazı şeyleri kafama takmaksızın hayatımı bir şekilde yürütebileceğime kendimi inandırarak uyum sağlamayı becerdim diyebilirim (Ö2).

Oberg'in (1960) balayı sahnesinin ve kriz sahnesinin deneyimlerimle tutarlı olması beni şaşırttı. Aslında buraya geldikten 3 ay sonra depresyona girdim. Endişe, yalnızlık ve hayal kırıklığı yaşadım. Artık burada olmak istemiyordum çünkü Türkçe konuşmakta güçlük çekiyordum. Sanırım bu aşama yaklaşık 2 ay sürdü ve sonra Türkçe konuşmaya başladım. Süt ve et ürünü olmayan Ortodoks Hristiyanlarda, oruç yiyecekleri bulmakta zorluk çektim. Bu kriz aşamasından sonra Türk dilini öğrendim ve farklılıkları kabul ettim, devam ettim ve kültür hakkında daha fazla bilgi edinmeye çalıştım. Tamamen asimile olamadım ama elimden geleni yaptım. Onunla [kültür] iyiyim. Bununla nasıl başa çıkacağımı öğrendim. Burada olmak ve burada çalışmak için ne yapmam gerektiğini biliyorum ve bu yüzden bazı şeyleri kabul etmek zorundayım (Ö4).

Oberg'in anlattığı gibi kültür şokunu detaylarıyla yaşadım. Şehre ilk geldiğimde her şeyin çok güzel olacağını ve yolumun hep açık kalacağını düşünüyordum. Ayrıca her şeyde başarılı olacağımı düşünüyordum. Zaman geçtikçe zorluklarla karşılaşıyordum ve depresyona girdim (belki de o zorluklar çok zor değildi. Fakat ilk başta çok umut ettiğim için benim için çok zor geldi). Fakat bir yerden sonra bu zorlukların ve bu şokların üstesinden gelmem gerektiğini anladım ve bilinçaltıma uyum sağlamaya başladım (Ö6).

Bursu kazandığım ve şehre geldiğimde çok heyecanlıydım ve mutluydum ancak birkaç hafta sonra sıkıntılı bir yaşam başladıktan sonra her şey zorlaştı. Okul hayatımı zorlaştıran nedenlerin başında üniversite yurdu vardı. Çok kalabalıktı. Altı kişi tek bir odada yaşadığımız için çok zordu, ayrıca aynı odada lisans öğrencileri vardı ve yaşları benden küçük olduğu için anlaşamıyorduk. Diğer bir sorun da aldığım bursun azlığıydı. Şehirdeki harcamalar yeterli değildi. İşlerimi zorlaştıran daha birçok şey vardı, ancak birkaç ay sonra şehir ve üniversitede hayata alışmaya başladım. Bu yüzden eğitimim ve yaşamım ilginç ve güzel hale geldi. Özellikle de yeni arkadaşlarla tanıştığımızda her şey güzel oldu (Ö8).

Bununla birlikte kültür şokunun dört aşamasını açıkladıktan sonra, sadece dört öğrenci tarif edilen şekilde kültür şoku yaşamadığını belirtmiştir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Hayır, yaşamadım hemen dördüncü aşamaya girdim. Ortadoğu ve Türkiye- Suriye sınırlarında yaşadığımız için pek kültür farklılığı görmedim (Ö11).

Ben yaşamadım, sadece bazı şeyler bana garip geldi. Meselâ bizde var ya da yok, evet ya da hayır diyoruz burada olumsuz cevap yok ne sorsanız sadece bakacağız diyorlar. Ve burada insanların o kadar çok şansları var ki eğitim almaya, onu kullanmıyorlar. Bizde eğitim paralı olduğundan öyle söylüyorum. Herhangi bir problemi ciddi almıyorlar gibi geldi bana, oysa biz ülkemde çok ciddiye bu durumlarda (Ö12).

Kültür şokunu herkes yaşayacak bundan kurtuluş yok ama güzel bir şey çünkü yepyeni şeyler öğreniyorsunuz. Ben bu konuda şanslıydım ve çok sıkıntı çekmedim. Suriyeli olduğum için Türkiye ile komşuyuz ve küçüklüğümden beri Türk dizileri izliyordum, o dizileri izlerken Türk kültürü hakkında birçok şey öğrendim. Ve onları canlı görmeyi hep hayal ediyordum, geldiğimde bu hayali gerçekleştirebildiğim için çok mutluydum (Ö5).

Türkiye'ye ilk geldiğim zaman 14 yaşındaydım. Benim okuldan beklentim çok fazlaydı ama gerçeği görünce insan şaşırıyor. Bizi havalimanından aldıkları zaman hiç Türkçe bilmiyorduk. İlk öğrendiğim kelime arabaydı, görevliler bizi karşıladıkları zaman güzel bir kahvaltıya götürdüler. Çok sevimli insanlardı. Kahvaltıdan sonra okula geçtiğimizde sınıflarımızı gösterdiler. Türkçe hazırlığı için Afrikalı uyruklu öğrenciler vardı ve farklı uyruklardan insanlar da vardı tuhaf bulduk çünkü geldiğim ortamdan farklıydı. Türkçe hazırlıkta çok zorluk çekmedim çünkü ufak yaşlardaydık o yüzden hızlı öğrenebildim. Farklı insanları tanımam güzel oldu. Başka insanların kültürünü öğreniyoruz çünkü aynı yurttayız o yüzden kardeş gibiydik gurbette. Bir süre çok zorlandım ailemden uzaktım ve yemeklere alışık değildim ama ailemle konuştum destek verdiler. Bu kararında beni teselli ettiler. Ondan sonra okulun birinci dönemi bitince Ürdün'e döndüm. Günleri sayardım o gün gelsin diye sonra alıştım gurbete. Güzel bir deneyimdi hayatıma çok şey kattı. Allah'a şükürler olsun. Aslında kültür şoku çok yaşamadım çünkü Ürdün ile Türkiye arasında o kadar kültür farkı yoktu. Sadece şehirde üniversiteye geldiğim zaman insanları daha soğuk hissettim ve insanları hemen yargılıyorlar (Ö9).

4.1.4. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyi

Uluslararası öğrenciler yurt dışında yaşarken tüm karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebileceğine inanmışlardır ve başarılı olmuşlardır. Bu bölüm iki grupta ayrılmıştır. İlk bölümde öğrencilerin iki soruna verdikleri yanıtlara dayalı tablo 4.6'da analiz edilip verilmiştir.

Tablo 4. 6. Uluslararası Öğrenciler Tüm Karşılaştıkları Zorluklar Başarıyla Geçmek İçin İnançlarına Dair Görüşler ve Stratejiler

Temalar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Daha Fazla Aktif Olarak Çaba Göstermek	√	√	√	√		√	√		√	√	√		
Yeterince Zaman Vermek	√		√	√	√				√		√		√
Positif Yonuna Bakmak					√	√	√	√		√		√	
Destek İstemek	√		√	√				√			√		
Uygun Ortamlar Keşfetmek			√	√									√

Tablo 4.6'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin öz-yeterliği farklı stratejiler kullanılarak iyi düzeyde olduğu açıktır. Bütün öğrenciler karşılaştıkları sorunları başarmak istediğinde genellikle aktif olduklarını şöyle söylemişlerdir. Önemli olan öğrencilerin kendilerine güvenlerinin artması ve bunun için: çaba göstermeyi, yeterince zaman vermeyi, pozitif bakmayı ve gerektiğinde arkadaşlardan, ailelerden ve öğretmenlerden destek istemeyi içerir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Daha Fazla Aktif Olarak Çaba Göstermek: Öğrenciler daha fazla çalışmakla zorluklar ve kültür farklılıklardan dolayı kültür şoku vb. zorlukları başarıyla çözdüklerini bildirmiştir. Bunlar öz-yeterliğin artmasına neden olmuştur.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle açıklamaktadır:

Aslında çoğu zorluklar doğru düzgün değerlendirilse çözülebileceğine inanırım ama çok çaba gösterilmesi gerektiği belli. Bu soruyu tam olarak evet ya da hayır diye cevap vermek zor. Çünkü bazen beklediğimden fazlasıyla zorlandığım günler oldu bazen de iyi günler geçirdim. Elimden geldiği kadarıyla başarmak için her şey yaptım (Ö2).

Zorluklar ve kültür farklılıklardan dolayı kültür şoku, vb başarıyla çözülebildiklerine inanırım ama çok çaba gerektirir. Yani bir zorlukla karşılaştığımda onu çözebilmeye yönelik birçok fikirler üretmeye çalışırdım. Kapasitelerimi değerlendirerek, ön yargıları kaldırarak açık fikirli ve esnek olarak hayatımın tadını çıkarmaya çalışırdım (Ö3).

Bence problemlerin ve zorlukların bir yararı vardır, bu da kişisel yetenekleri ve gerçek arkadaşları bilmemize yardımcı olur, bu yüzden yaşadığım zorluklar devam etmem için hep teşvik ediyordu.

Belki de yola devam etmekten başka çare olmadığı için kendimi ikna ettim (Ö1).

Kişiliğime bağlı olarak zorluklarla karşılaştığım zaman her zaman yaptığım şey yalnız olmayı çalışmak ve karşılaştığım probleme yönelik olarak çözümler üretmek (Ö6).

Hedefi belirlediğim için devam ettim çünkü ülkeme dönmek istediğimde hedefime ulaşmam gerekirdi ve ailemi sevindirmek, ailemi gururlandırmak gibi, bunları elimde kazanacağım diye çaba gösteririm o yüzden insan bir hedef koyarsa, pes etmeden ona devam etmelidir (Ö9).

Bütün zorluklara rağmen yola devam etmeye karar verdim ancak öyle hayallarına ulaşırım (Ö10). Daha fazla çalışarak zorlukları ve kültür farklılıklardan dolayı yaşadığım kültür şoku vb başarıyla geçtim. Bir yola girip devamı veya sonunu görmek lazım bu açıdan insan hiç vaz geçmemelidir (Ö11).

Yeterince Zaman Vermek: Yeterince zaman vermekle öğrenciler karşılaştıkları sorunların üstesinden geleceklere güvendikleri belirtmişlerdir.

Zorluklar ve kültür farklılıklardan dolayı kültür şoku vb başarıyla gerçekleştirmek ya da çözmek için sabırlı olmak gerektir (Ö11).

Kendi ülkemi ve ailemi bıraktım, başarılı olmak içindi. Hep bu inanca sahiptim, zorluklar ve kültür şokları hiç bir zaman beni etkilemedi hep yok saydım. Hep alternatifleri yarattım. Zamanla kendime olan güvenim ikiye katlandı ve kenidme daha fazla inanmaya başladım (Ö6).

Bu şok kültürü her yerde yaşanabilir. Çözmesi için zamana ihtiyaç ve uygun ortamlar bulmak gerekir diyebilirim. Benim durumumda bu kültür şokuna atlamak zorundaydım çünkü benim için başka bir çözüm yoktur. Yalnız, bunlar hep akademik kazançların kalitesine olumsuz etkilmesine neden olabilir (Ö13).

Zorluklar ve kültür farklılıklardan dolayı kültür şoku, vb başarıyla gerçekleştirmek ya da çözmek zor değil ama zaman aldı (Ö2).

Zorlukları aşmak için sadece zaman yeterliydi, ilk başta her şey tuhaf ve değişik geliyor ama zaman geçirdikçe kolaylaşıyor her şey, kültür farklılıkları ise, benim açımdan onu aşmama yardımcı olan şey Türk bir kız arkadaşımın olmasıdır (Ö5).

Yurt zorluğunda geçici bir süreç olduğuna inandığım için hiç bir şeyden vazgeçmedim zamanla alıştım ortama (Ö9).

Pozitif Yönüne Bakmak: Öğrenciler başta çözmek zor olduğunu ama sonra kendilere niye Türkiye'ye geldikleri hatırlayarak bütün zorlukların ve deneyimlerin pozitif yönüne bakmaya başladıklarını ve başardıklarını ifade etmişlerdir.

Bazı öğrenciler bu konuda şunları söylemektedir:

Burası bizde öyle diye geçiyor. Yani insanlar öyle olmasının kendileri normal diye kanıtıyorlar (Ö12).

Her sorunun bir çözümü olduğunu düşündüm. Ayrıca beni en iyi etkileyen yöntem hep pozitif düşünmekti (Ö6).

Karşılaştığım tüm zorluklara rağmen bunun üstesinden geldim çünkü irade ve kararlılıkla bir işe tamamlamak imkansız olmadığına inandım ve böyle pozitif düşünmekteyim (Ö8).

Yaşadığım zorluklardan dolayı hiçbir zaman vazgeçmeyi düşünmedim, çünkü buraya gelmeden önce bir hedefim vardı, o da mezun olmak, o hedefe ulaşabilmek için bir çok zorluk yaşayacağımı biliyordum gelmeden önce, yaşadığım zorluklara hep olumlu bakıyordum, hayat dersini çıkarıyordum onlardan, böyle yaparsanız yaşadığınız zorluklara rağmen çok güzel zaman geçirebilirsiniz ve yaşadığınız her şey gelecekte çocuklarınıza anlatabileceğiniz güzel bir hatıra olacaktır (Ö5).

Destek İstemek: Bazı öğrenciler karşılaştıkları sorunların üstesinden geleceklere güvendikleri ve gerektiğinde arkadaşlardan, aileden ve öğretmenlerden destek istedikleri bildirmiştir.

Her zaman zorluklarla karşı aktif kaldım ve zorluklarla yüzleşmek için destek istemekten hiç bir zaman çekinmedim (Ö8).

Uygun Ortamlar Keşfetmek: Uygun ortamlar keşfetmekle öğrenciler karşılaştıkları sorunların üstesinden geleceklere güvendikleri belirtmişlerdir. Yeni bir kültürü keşfederken hata yapmak ve endişelenmek çok normal olduğunu ama uygun ortam keşfetmek gerektiğini bildirmişlerdir.

Ö13 bu konuda şöyle açıklamıştır:

Kendime uygun ortamlar keşfettiğim sürece olumlu ve iyimser olurum. Ama bazı hassas noktalarda teslim olup vazgeçme noktasına gelebilirim. Örnek vermek gerekirse siyasi durumlar genel anlamda beni etkileyen bir faktördür. Bu faktör bir çok durumda benim aktif olmama engelleyen bir faktör olduğunu ifade edebilirim.

İkinci bölüm öğrenciler iki soruna verdikleri yanıtlara dayalı tablo 4.7’de analiz edilip verilmiştir.

Tablo 4. 7. Zorluklar Nedeniyle Öğrencilerin Dersleri Bırakmayı Düşünmeleri

	Ö 1	Ö 2	Ö 3	Ö 4	Ö 5	Ö 6	Ö 7	Ö 8	Ö 9	Ö1 0	Ö1 1	Ö1 2	Ö1 3
Zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşündüm		√		√		√		√		√	√		√
Zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı hiç düşünmedim	√		√		√		√		√			√	
Zorluklar nedeniyle kolayca vazgeçmem	√		√	√	√	√	√	√	√		√	√	√
Zorluklar nedeniyle vazgeçmek istedim		√								√			

Tablo 4.7’de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin özyeterliliği farklı düzeydedir. Bazı öğrenciler zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşündüklerini söylemişlerdir.

Zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşünmek: Bazı öğrenciler bu konuda zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşünme nedenlerini şöyle açıklamışlardır:

Evet düşündüm . Dersler yoğunluğundan dolayı bırakmak en kolay yolu gibi duruyor (Ö10).

Büyük sınıfta benim samimi tek bir arkadaşım yoktu bunun için derslerimi anlamakta zorluk çektim ve iki kat diğer öğrencilerden fazla okuyordum (Ö11).

Evet, dersleri bırakmayı düşündüm ve bıraktığım olmuştur. Ama yine de yukarıda belirttiğim gibi benim durumumda farklı fırsat elde etmek zor olduğu için, yeniden başlamaktan başka çarem olmuyordu. Ve istemsizce bir geri dönüş olduğu için akademik kazanımlarımın kalitesine olumsuz yönde etkilediğini düşünmekteyim (Ö13).

Evet. Türkçe öğrenirken bana zor geldi çünkü kelimeleri unutuyorum. Ama sonra yavaş yavaş konuşmaya ve Pratik yapmaya başladım. Ayrıca kapasitelerime güvenmeye başladım. Normal olarak her zorluklar için bir çözümlüm vardır (Ö4).

Evet, dış hekimliği birinci sınıfta okulu bırakmak istedim, çünkü benim için hem teorik dersler hem de pratik dersler zor geliyordu. Ayrıca da sınavlarım puanları düşük gelmesi de beni etkiledi (Ö6).

Zorluk karşısında güçlüydüm, ama sonunda bir insanım ve bazen zayıftım ve her şeyi bırakıp dinlenmemi hissediyordum, ama hedefim ve iradem daha güçlüydü (Ö8).

Zorluklar nedeniyle dersleri bırakmak hiç düşünmemek: Bazı öğrenciler bu konuda zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşünmeme nedenlerini şöyle açıklamışlardır:

Hayır derslerimi bırakmayı hiç düşünmedim. Tabi ilk senede Tömerde türkçe öğrenirken sadece bana değil her yabancı öğrencilere zor geldi, fakat hem ben hemde diğer öğrenciler öğrenmeye geldik. Bizim Bir hedefimiz muhakkak vardır o hedefe yetişmeye çaba sarf ediyorduk (Ö3).

Zorluklar nedeniyle hiç bir zaman vazgeçmeyi düşünmedim aksine her geçen gün hırslım daha da artıyordu, ilk yıl türkçe öğrenirken her şey çok güzeldi çünkü yabancı dil öğrenmek küçüklük hayalimdi, onu gerçekleştirebildiğim için çok mutluydum, sonra fakülteme geçtiğimde daha da mutlu oldum çünkü sevdiğim bölümü okuyabilmem çok güzel bir şeydi. Her geçen sene de mezuniyete bir yıl daha yaklaşmış oluyordum bu da hırslımı gittikçe arttıyordu (Ö5).

Hiç düşünmedim çünkü ben mimarlığı kendim seçtim zor bir bölüm olduğunu biliyordum o yüzden hiç pes etmedim aksine çok çalıştım ve çok şey kazandım, tabiki projeleri çizerken uykusuz gecelerimi hiç unutulmaz anılardı güzel ve yorucu bir üniversite hayatı yaşadım (Ö9).

Zorluklar nedeniyle kolayca vazgeçmemek: Bazı öğrenciler zorluklar nedeniyle vazgeçmedikleri söylemişlerdir.

Tabii ki vazgeçemem çünkü yolun ortasından dönmek büyük bir kayıptır. Daha önce söylediğim gibi zor durumlarda bir kişi sabırlı olmalı ve çaba göstermelidir (Ö1).

Hayır vazgeçmedim, vazgeçen arkadaşlarım vardı fakat ben vazgeçmedim, belki başarmaktan başka çarem olmadığı için vazgeçmedim (Ö6).

Eğitimimi tamamlama kararını aldığımda, ister üniversitede ister üniversite dışında olsun, birçok zorluk ve sorunla karşılaşacağımı biliyordum, bu yüzden ne olursa olsun güçlü olma ve hedefimden vazgeçmemeye karar almıştım (Ö8).

Vazgeçmem. Çünkü hayat zorluklarla dolu dolayısıyla insan nereye giderse gitsin ne yaparsa yapsın bir işi onu zorlamadan tam yapamaz yada beceremez o yüzden zorluklar geçicidir hayatımıza çok katarlar (Ö9).

Zorluklar nedeniyle vazgeçmek istemek: Bazı öğrenciler zorluklar nedeniyle vazgeçmek istedikleri söylemişlerdir. Bazı öğrenciler bu konuda zorluklar nedeniyle vazgeçmek istedikleri şöyle açıklamışlardır:

4.1.5. Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Farklılıklar ve Şoklarla Başa Çıkma Önerileri

Görüşmenin sonunda öğrencilere kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkma stratejiler konusunda sorulmuştur. Yanıtları tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4. 8. Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Farklılıklar Ve Şoklarla Başa Çıkma Önerileri

Öneriler	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13
Yabancı ve Türk Arkadaş Edinmek	√	√		√	√	√		√	√	√	√		√
Farklı Kulüplere ve Toplantılara Katılmak	√	√			√	√			√				
İyimser Olmak			√	√	√	√				√			
Çaba Göstermek	√	√							√	√			
Dile Hakim Olmak	√								√		√		√
Turistik Yerlere Gezme		√			√				√				
Yurtdışına Çıkmadan İyi hazırlanmak	√						√				√		
Listansüstü Seviyede Eğitim İçin Gelmek												√	
Siyasete Hiç Karışmamak									√				
Üniversite Kurumsal Destek Vermek								√					

Tablo 4.8'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrenciler tarafından kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkmak için önerilen stratejiler 10 grupta ayrılmıştır. Uluslararası öğrenciler tarafından kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkmak için önerilen stratejiler şunlardır.

Yabancı ve Türk Arkadaş Edinmek: On uluslararası öğrenci, Türk dilini kolay ve kısa sürede öğrenmek için yabancı öğrenciler ve Türk arkadaş edinilmesi gerektiğini önermiştir. Ayrıca öğrenciler kültür şokuyla başa çıkmak için bireyin bir ilişki ağı kurması gerektiğini ve aile üyeleri ve desteklerini kesinlikle gösteren arkadaşlarıyla temas halinde olması gerektiğini söylemişlerdir. Öte yandan uluslararası öğrenciler Türk halkına dostça davranmalıdır. İşte cevapları:

Uluslararası öğrenci hem yurtda hem de üniversitede, yabancı ve Türk öğrencilerle arkadaş olması gerekmektedir ve gerekirse arkadaşlarla derinliklerini paylaşmalıdır (Ö1); İnsanlarla tamasa geçmesi ve arkadaş edinmesi kültür şoku atlatmakta fayda vardır (Ö11); Türk arkadaşlar edinmek çok ama çok faydalı, ne kadar Türk arkadaşınız olursa, onlarla etkinlik yaptıkça onlarla geçtikçe zaman geçtikçe alışmanıza çok faydası dokunur (Ö5).

Bence ilk süreçte uluslararası toplumdaki çok ayrılmamak lazım. Çünkü gerekli başlangıç bilgileri, kültür ve dil hakkında okuldaki hocalar, personel ve okulun farklı tesislerinde çalışan türk bireylerden öğrenilebilir. Yabancı kültürlerle açık Türk toplumlarla tanışmak ya da Türkiye dışında yetiştirilen Türklerle tanışmak veburada yaşamak örneği gibi. Bununla birlikte kampüs dışındaki bulunan Türk toplumlarda Türk olmadığını söylememek ve olumsuzluğa kapılmamak için meraklı türk toplumun bir çok sorularına yanıt vermemektedir (Ö13).

Bir katılımcı (Ö2) öğrenciler arkadaşlarını seçerken dikkatli olmalarını şöyle önermiştir:

Arkadaşlarını seçerken dikkatli olmalarını öneririm çünkü bu süreçte farklı insanlarla karşılaşacaklar ama hangilerini seçeceklerini dikkatli olmaları çok önemlidir.

Ö6 ve Ö8 ayrıca yerel insanlar nefret ettiği şeylerden ve negatif insanlardan uzak durmak gerektiğini şöyle önermiştir:

Her zaman aile gibi hissettiğiniz arkadaşlar yanında olmak, negatif insanlardan uzak durmak, ve ülkenin vatandaşlarıyla iyi ilişkiler kurmak, ve gerekirse o ülkenin büyükleriyle arkadaş olmaktadır (Ö6).

Uluslararası öğrenciler düzeyinde uluslararası öğrenci, Türkiye'nin kültürünü tanımalı ve insanların şehirde sevdiği veya nefret ettiği şeyleri aramalı ve böylece insanların nefret ettiği şeylerden uzak durmak ve insanların sevdiği şeylere yaklaşmak. Örnek: Elbise: Uluslararası öğrencilerin giydiği bazı kıyafetlerin olduğu yerlerde, şehirdeki insanlar onu komik bulabilir ve böylece uluslararası öğrenciyi şok edebilir (Ö8).

Farklı Kulüplere ve Toplantılara Katılmak: Yerel ve uluslararası öğrenciler birbirleriyle daha yakın etkileşim kurmasını sağlamak için daha fazla kültürel veya eğlence etkinliğine ve kulüplere

katılmaları gerektiğini görüşülen bazı öğrenciler tarafından önerilmiştir. Ayrıca üniversitenin düzenlediği konferanslara katılmasını önerilmiştir.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle açıklamıştır:

Ayrıca en sevdiği hobilerini de uygulamalı ve bu hobiler için, özellikle kampüste olan satranç kulübü, müzik kulübü, yüzme gibi kulüplere katılmalıdır (Ö1).

Son olarak yapabildiği kadarıyla okul hayatlarına etkilemeyecek şekilde yeterince eğlenmelerine ve zamanlarına farklı hobilere keşfederek geçirmelerine öneririm (Ö2).

Üniversitenin düzenlediği konferanslara, katılarak bir çok şey öğrenebilirsiniz (Ö5).

Spor yaomak, her zaman bir spor edinmeyi çalışın. Boş zamanlarınızı boş geçirmeyin (Ö6), ve üniversitenin düzenlediği programlara katılması tiyatro gibi aktiviteler mesala ve en önemlisi üniversitenin düzenlediği topluluklara katılması gerekir (Ö9).

İyimser Olmak: Bazı öğrenciler kültür farklılıkları ve şoku atlatmak için iyimser olunması gerektiğini, hiç bir zaman negatif düşünmemesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle fikirleri ortaya koymuşlardır:

Bilsinler ki bu normal bir şeydir ve atlatmak mümkündür. Türkiye'ye geldikten sonra ve sonradan gelecek bütün pozitif yanları düşünsünler (Ö10).

Ben, şeylere olumlu baktığımda daha az stresli ve daha iyimser olurdum. Bu olumlu tutum, zor veya değişmeyen koşullarda olduğumda oldukça yararlı görünüyor. Bazen olaylara olumlu bakmaya çalışırım. Yabancı bir ülkede yaşadığımı ve değiştiremeyeceğim bir şeyle karşılaşmam gerektiğini biliyorum, bu yüzden olumlu ve iyimser bakmak ve kendimi ayarlamaya çalışmak buradaki hayata uyum sağlamanın etkili bir yoludur (Ö4).

Kültür farklılıkları ve şoku atlatmak için yaşadıklarına bakarak şunları önerebilirim. Bu konuda en önemli faktör zaman faktörü, zaman geçtikçe her şey daha kolay olacak bundan emin olabilirsiniz, ve pozitif düşünebilirsiniz (Ö5).

İyimser olmak, hiç bir zaman negatif düşünmemek. Yaşadığınız şok size öldürmediği sürece size kuvvetlendirecek. Kültür farklılıklar hiç bir zaman bir zorluk değildir, her zaman avantajdır. Çünkü düşünceleriniz iyi tarafa değiştirir (Ö6).

Çaba Göstermek: Bazı öğrenciler, uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelmenin hedeflerine ulaşmak için çalışmak ve çaba göstermek gerektiğini belirtmişlerdir.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle ifade etmişlerdir:

Niye Türkiye'ye gelmişler hatırlasın ve pes vermek çözüm değildir, ondan soruna yüz yüze gelmek ve çalışmak daha mantıklıdır (Ö10),

İlk olarak önerebileceğim bir şey varsa ne olursa olsun ama herşeyden fazlasıyla okulu bitirmeyi sürekli düşüncelerini ve çabalarını öneririm (Ö2),

Benim önerilerim, geldiği zaman Türkçe hazırlığında çok çaba gösterebilirsin, çünkü dili iyi öğrenmek için çaba gerektirir, bunun için de Türk insanlarıyla pratik yapması, bol bol kitap okuması, Türk filmleri izlemesi, alışverişe çıkması ve insanlarla sosyalleşmesi ama güvenmemesi. Dil için bunları öneririm (Ö9).

Dile Hakim Olmak: Kültür şokunun üstesinden gelmenin yolları hakkında uluslararası öğrenciler için başka bir öneri ise Türk diline odaklanmak ve geliştirmektedir çünkü Türkçe ilgili üniversite de eğitim dilidir.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle ifade etmişlerdir:

Türkiye'ye gelmeden önce yabancı bir öğrencinin en azından Türkçenin A1 seviyesini öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum (Ö1).

Dile hakim olması kültür şoku atlatmakta fayda var (Ö11).

Türkçeye hakim ve kültür hakkında Tecrubeli uluslararası öğrenci ortamlar bulmak, Türkiye'den uzak olmayan bir ülkeden geliyorsa, Türkçe'ya hakim olmaktır (Ö13).

iyi öğrenmek için çaba gerektirir burada Türk insanlarıyla pratik yapması, bol bol kitap okuması, Türk filmleri izlemesi, alışverişe çıkması ve insanlarla sosyalleşmesi ama güvenmemesi. Dil için bunları öneririm (Ö9).

Turistik Yerlere Gezmek: Öğrenciler yapabildiği kadarıyla okul hayatlarına etkilemeyecek şekilde yeterince eğlenmelerine ve zamanlarına farklı hobileri keşfederek ve gezerek geçirmelerine önermişlerdir.

Bazı öğrenciler bu konuda şöyle ifade etmişlerdir:

Üniversitenin düzenlediği gezilere katılarak birçok şey öğrenebilirsiniz (Ö5) ve

Diğer önerilerim ise Türkiye'de tarihi ve turistik yerlere gezmesi, arkadaşlarıyla her hafta sonu farklı yerlere gezmesi gerekir (Ö9).

Yurt dışına Çıkmadan İyi hazırlamak: Bazı öğrenciler Türkiye'ye gelmeden önce yabancı bir öğrencinin en azından Türkçenin A1 seviyesini öğrenmesi ve geleceği ülke hakkında bilgi toplaması gerektiğini önermişlerdir.

Örnek olarak öğrenciler bu konuda şöyle ifade etmişlerdir:

“Uluslararası öğrenciler bir ülkeye gitmeden önce sadece o ülkenin tanıtılan dizi ve filimleri izlemek değil belgeselleri ve daha önce gelmiş insanlardan geleceği ülke hakkında bilgi toplaması gerekir” (Ö11) ve “Gelmeden önce uluslararası öğrenciler ev sahibi ülkedeki akademik system ile ilgili bilgi toplamaları gerekir” (Ö7).

Lisansüstü Seviyede Eğitim İçin Gelmek: (Ö12) bu konuda şöyle açıklamıştır: “Bence uluslararası eğitim için yüksek lisans ve doktora öğrencileri olmalı. Olgun, kendi fikirlerini kanıtlamayı bilen, her şeye dayanıklı. Yoksa tabii 18 yaşındaki çocukla hala psikolojik problemlere karşı tepki verilmesi beklenmez”.

Siyasete Hiç Karışmamak: (Ö9) bu konuda şöyle açıklamıştır: “En çok önermek istediğim şey siyasete hiç karışmaması ve en önemlisi kimseye güvenmemeli ama yabancı uyruklu ve Türk arkadaşlardan güzel arkadaşlar biriktirsin”.

Üniversite Kurumsal Destek Vermek: (Ö8) bu konuda şöyle açıklamıştır: “*Deneyimlerime göre, zorluklarla, kültür farklılıklarıyla ve şokla yüzleşmek için bazı şeyler öneriyorum: Üniversite düzeyinde: Bence üniversiteye gelen öğrenciler için Türkiye'nin kültürünü, şehrin gelenek ve göreneklerini daha fazla tanıtmalıdır*”.

4.2. Nicel Araştırma Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle katılımcıların alt problemlere ilişkin araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.2.1. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şokuna İlişkin Bulgular

Uluslararası öğrencilerin kültür şokuna ilişkin görüşleri incelenerek aşağıda sunulmuştur. Öncelikle öğrencilerin görüşlerini frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre analiz edilmiş ve Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4. 9. *Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku Düzeyleri.*

	N	$\bar{x}$	S
Ana kültür şok boyutu	323	2,2609	,68309
Kişilerarası stres boyutu	323	2,1259	,71558
Genel kültür şoku	323	2,2204	,61221

Tablo 4.9’da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin kültür şoku düzeylerine bakıldığında ana kültür şok boyutu ($\bar{x}=2, 2609$), kişilerarası stres boyutu ($\bar{x}=2, 1259$), bütün olarak kültür şokuna ($\bar{x}=2, 2204$) ilişkin nadiren (seldom) şeklinde görüş bildirmektedirler. Uluslararası öğrencilerin nadiren yani düşük derecede kültür şoku yaşadığı söylenebilir.

Araştırmanın bu bölümünde uluslararası öğrencilerin kültür şokunun cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önceki Türkçe dil düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gibi değişkenlerine göre analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

A. Cinsiyete göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku

Uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri cinsiyet değişkenine göre ana kültür şok boyutu $[t_{(321)} = -,739, p >,05]$, kişilerarası stres boyutu $[t_{(321)} = -,497, p >,05]$ ve genel kültür şoku $[t_{(321)} = -,752, p >,05]$ anlamlı farklılık göstermemektedir.

B. Öğrenim durumuna göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku

Uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 4. 10. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Ana kültür şok boyutu	Önlisans	21	2,0680	,61215	4,206	,006	Lisans - Yüksek lisans
	Lisans	176	2,3515	,71711			
	Yüksek lisans	68	2,0399	,59383			
	Doktora	58	2,3153	,64098			
Kişilerarası stres boyutu	Önlisans	21	1,9048	,68429	5,287	,001	Lisans - Yüksek lisans
	Lisans	176	2,2348	,76703			
	Yüksek lisans	68	1,8676	,58488			
	Doktora	58	2,1782	,61879			
Genel kültür şoku	Önlisans	21	2,0190	,55283	5,865	,001	Lisans - Yüksek lisans
	Lisans	176	2,3165	,65719			
	Yüksek lisans	68	1,9882	,48362			
	Doktora	58	2,2741	,54630			

Tablo 4.10'da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre ana kültür şok boyutu $[F_{(3,319)} = 4,206; p <,05]$, kişilerarası stres boyutu $[F_{(3,319)} = 5,287; p <,05]$, ve genel kültür şoku $[F_{(3,319)} = 5,865; p <,05]$ anlamlı farklılık göstermektedir. Ana kültür şok boyutu, kişilerarası stres boyutu, genel kültür şokuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın lisans ile yüksek lisans öğrencileri arasındaki

görüşlerin farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Lisans öğrencilerin ana kültür şoku, kişilerarası stres boyutlarında, ve genel kültür şokuna ilişkin puanlarının yüksek lisans olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani lisans öğrencilerin kültür şoku daha çok yaşadıkları söylenebilir.

C. Dine göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku

Uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin din değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4. 11. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Ana kültür şok boyutu	İslamiyet	261	2,2053	,67229	4,800	,009	İslamiyet-Hristiyanlık
	Hristiyanlık	44	2,5325	,74286			
	Diğerler	14	2,4184	,52404			
Kişilerarası stres boyut	İslamiyet	261	2,0830	,68213	2,531	,081	-
	Hristiyanlık	44	2,3106	,86385			
	Diğerler	14	2,3333	,79529			
Genel kültür Şoku	İslamiyet	261	2,1686	,58934	5,138	,006	İslamiyet-Hristiyanlık
	Hristiyanlık	44	2,4659	,71915			
	Diğerler	14	2,3929	,50758			

Tablo 4.11’de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri dini değişkenine göre ana kültür şok boyutu $[F_{(2,316)}= 4,800; p<,05]$ ve genel kültür şoku $[F_{(2,316)}= 5,138; p<,05]$ anlamlı farklılık göstermekte olup kişilerarası stres boyutu $[F_{(2,316)}= 2,531; p>,05]$ anlamlı farklılık göstermemektedir. Ana kültür şok boyutu ve genel kültür şokuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın İslamiyet öğrenciler ile Hristiyan öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Hristiyan öğrencilerin ana kültür şok boyutu ve genel kültür şokuna ilişkin puanlarının İslamiyet olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Hristiyan öğrenciler kültür şokunu daha fazla yaşamıştır.

D. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe Dil Düzeylerine göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku

Tablo 4. 12. Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkçe Dil Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Ana kültür şok boyutu	Yok	251	2,3034	,66561	2,995	,051	-
	Başlangıç	28	2,2398	,71063			
	Orta ve ileri	44	2,0325	,73289			
Kişilerarası stres boyutu	Yok	251	2,1620	,74258	1,599	,204	-
	Başlangıç	28	2,0595	,53713			
	Orta ve ileri	44	1,9621	,63983			
Genel kültür şoku	Yok	251	2,2610	,60152	3,204	,042	Yok-Orta ve ileri
	Başlangıç	28	2,1857	,56811			
	Orta ve ileri	44	2,0114	,66725			

Tablo 4.12'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe Dil Düzeylerine değişkenine göre ana kültür şok boyutu [$F_{(2,320)}= 2,995$; $p>,05$], kişilerarası stres boyutu [$F_{(2,320)}= 1,599$; $p>,05$] anlamlı farklılık göstermemekte olup genel kültür şoku [$F_{(2,320)}= 3,204$; $p<,05$] anlamlı farklılık göstermektedir. Genel kültür şokuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın Türkçeyi hiç bilmeyen öğrenciler ile orta ve ileri seviyede olan öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Türkçeyi hiç bilmeyen öğrencilerin genel kültür şokuna ilişkin puanlarının orta ve ileri seviyede olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Türkiye'ye gelmeden önce hiç Türkçe bilmeyen öğrenciler kültür şokunu daha fazla yaşamıştır.

E. Bölgelere göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku

Tablo 4. 13. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Ana kültür Şok boyutu	Güney Asya Ülkeleri	19	2,5414	,86186	2,551	,014	Güney Asya - Küzey Afrika Ülkeleri
	Türki Cumhuriyetleri	34	2,0924	,65784			
	Orta Doğu Ülkeleri	101	2,3861	,65731			
	Küzey Afrika	33	2,0260	,59167			
	Sahra Altı Afrika	66	2,3052	,73396			
	Avrupa Ülkeleri	25	2,0571	,53769			
	Balkan Ülkeleri	22	2,0974	,57716			
	Uzak Doğu Ülkeleri	15	2,3810	,51413			
Kişilerarası stres boyutu	Güney Asya Ülkeleri	19	2,0877	,61706	,955	,464	-
	Türki Cumhuriyetleri	34	2,1078	,62883			
	Orta Doğu Ülkeleri	101	2,1485	,66746			
	Küzey Afrika	33	2,0303	,80088			
	Sahra Altı Afrika	66	2,1818	,84161			
	Avrupa Ülkeleri	25	1,8400	,45256			
	Balkan Ülkeleri	22	2,1970	,67971			
	Uzak Doğu Ülkeleri	15	2,3111	,54141			
Genel kültür şoku	Güney Asya Ülkeleri	19	2,4053	,71606	2,144	,039	Güney Asya- Avrupa Ülkeleri, Küzey Afrika Ülkeleri
	Türki Cumhuriyetleri	34	2,0971	,59211			
	Orta Doğu Ülkeleri	101	2,3149	,57033			
	Küzey Afrika	33	2,0273	,53108			
	Sahra Altı Afrika	66	2,2682	,69130			
	Avrupa Ülkeleri	25	1,9920	,45636			
	Balkan Ülkeleri	22	2,1273	,49298			
	Uzak Doğu Ülkeleri	15	2,3600	,50540			

Tablo 4.13'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri bölgeler değişkenine göre ana kültür şok boyutu [$F_{(7,307)}= 2,551$; $p<,05$], ve genel kültür şoku [$F_{(7,307)}= 2,144$; $p<,05$] anlamlı farklılık göstermekte olup kişilerarası stres boyutu [$F_{(7,307)}=,955$; $p>,05$] anlamlı farklılık göstermemektedir. Ana kültür şok boyutu ve genel kültür şokuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi ve LSD sonuçlarına göre bu farkın Güney-Asya ülkelerden gelen öğrenciler ile Avrupa ve Küzey Afrika ülkelerden gelen öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Güney Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin genel kültür şokuna ilişkin puanlarının Avrupa ve Küzey Afrika ülkelerinden gelen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Araştırma Kapsamına Alınan Uluslararası Öğrencilerin Bölgelere Dağılımı Ek 5'te bulunmaktadır).

F. Fakülteye göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku

Tablo 4. 14. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Ana kültür şoku boyutu	Sağlık Bilimleri	38	2,2406	,64241	2,333	,056	
	Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler	141	2,3536	,64423			
	Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	2,0450	,63877			
	Yönetim Bilimleri ve İşletme	74	2,2181	,76117			
	Fen Bilimleri	16	2,4196	,76036			
Kişilerarası stres boyutu	Sağlık Bilimleri	38	1,9298	,60606	1,488	,206	
	Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler	141	2,1797	,76274			
	Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	2,0123	,70922			
	Yönetim Bilimleri ve İşletme	74	2,1802	,68511			
	Fen Bilimleri	16	2,2500	,62657			
Genel kültür şoku	Sağlık Bilimleri	38	2,1474	,58897	2,267	,062	
	Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler	141	2,3014	,59269			
	Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	2,0352	,60631			
	Yönetim Bilimleri ve İşletme	74	2,2068	,64135			
	Fen Bilimleri	16	2,3688	,62260			

Tablo 4.14'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri fakülte değişkenine göre ana kültür şoku boyutu [$F_{(4,318)} = 2,333$; $p > ,05$], kişilerarası stres boyutu [$F_{(4,318)} = 1,488$; $p > ,05$], ve genel kültür şoku [$F_{(4,318)} = 2,267$; $p > ,05$], anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.2.2. Uluslararası Öğrencilerin Genel Öz-yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri incelenerek aşağıda sunulmuştur. Öncelikle öğrencilerin görüşlerini frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre analiz edilmiş ve Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4. 15. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S
Öz-yeterlik	323	3,0257	,52413

Tablo 4.15'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin Öz-yeterlik düzeylerine bakıldığında öz yeterliğe ($\bar{x}=3,0257$) ilişkin daha doğru şekilde görüş bildirmektedirler. Bütünde değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri, katılıyorum ve çok katılıyorum derecede olumlu görüşe sahip olduğunu söylenebilir.

Çalışmanın bu bölümünde uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyet, öğrenim durumu, din, Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dili düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gibi değişkenlerine göre analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

A. Cinsiyete göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine [$t_{(321)}=,646, p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

B. Öğrenim durumuna göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.16'da sunulmuştur.

Tablo 4. 16. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Öz-yeterlik	Önlisans	21	3,1476	,32499	2,084	,102	
	Lisans	176	2,9761	,54876			
	Yüksek lisans	68	3,1412	,47825			
	Doktora	58	2,9966	,53997			

Tablo 4.16'da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine [$F_{(3,319)}=2,084; p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

C. Dine göre uluslararası öğrencilerin Öz-yeterlik düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin Öz-yeterlik düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin din değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.17’de sunulmuştur.

Tablo 4. 17. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Öz-yeterlik	Hristiyanlık	44	2,4659	,71915	,432	,649
	Diğerler	14	2,3929	,50758		
	İslamiyet	261	3,0398	,51510		
	Hristiyanlık	44	2,9795	,53639		
	Diğerler	14	2,9429	,72294		

Tablo 4.18’de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine [$F_{(2,316)}=,432$; $p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri dini değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

D. Türkiye’ye gelmeden önce Türkçe dil düzeylerine göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri

Tablo 4. 18. Türkiye’ye Gelmeden Önce Türkçe Dil Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-Yeterlik Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Öz-yeterlik	Yok	251	3,0131	,53369	,517	,597
	Başlangıç	28	3,1179	,29696		
	Orta ve ileri	44	3,0386	,58238		

Tablo 4.18’da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine [$F_{(2,316)}=,432$; $p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri Türkiye’ye gelmeden önce Türkçe Dil Düzeylerine değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

E. Bölgelere göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri

Tablo 4. 19. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Öz-yeterlik						
Türki Cumhuriyetleri	34	3,0118	,61485	1,162	,325	-
Orta Doğu Ülkeleri	101	2,9436	,51738			
Küvey Afrika	33	3,0182	,49652			
Sahra Altı Afrika	66	3,1076	,53243			
Avrupa Ülkeleri	25	3,1640	,42119			
Balkan Ülkeleri	22	3,1409	,51238			
Uzak Doğu Ülkeleri	15	2,8933	,40438			

Tablo 4.17'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine [$F_{(7,307)}=1,162$; $p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri bölgeler değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (Araştırma Kapsamına Alınan Uluslararası Öğrencilerin Bölgelere Dağılımı Ek 5'te bulunmaktadır).

F. Fakülteye göre uluslararası öğrencilerin Öz-yeterlik düzeyleri

Tablo 4. 20. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Öz-yeterlik						
Sağlık Bilimleri	38	2,9868	,52822	1,988	,096	
Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler	141	3,0113	,52196			
Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	2,9852	,51411			
Yönetim Bilimleri ve İşletme	74	3,1514	,51928			
Fen Bilimleri	16	2,8000	,52536			

Tablo 4.20'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine [$F_{(4,318)}=1,988$; $p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri incelenerek aşağıda sunulmuştur. Öncelikle öğrencilerin görüşlerini frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre analiz edilmiş ve Tablo 4.21'de verilmiştir.

Tablo 4. 21. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	323	2,0348	,56368

Tablo 4.21'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin bakıldığında sosyo-kültürel süreçlere uyuma ($\bar{x}=2, 0348$) ilişkin biraz zor (slight difficulty) şeklinde görüş bildirmektedirler. Bütünde değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin yaşam etkinlikleri ile ilgili biraz zor yaşayabildikleri söylenebilir.

Çalışmanın bu bölümünde uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerinin cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önce Türkçe dil düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gelir gibi değişkenlerine göre analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

A. Cinsiyete göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeyleri

Uslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine [$t_{(321)} = -,603, p >,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

B. Öğrenim durumuna göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.22'de sunulmuştur.

Tablo 4. 22. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	Önlisans	21	1,8456	,59041	4,495	,004	Yüksek lisans- Doktora
	Lisans	176	2,0770	,56837			
	Yüksek lisans	68	1,8651	,45121			
	Doktora	58	2,1742	,60721			

Tablo 4.23'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine [$F_{(3,319)}=4,495; p <,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin gruplar

arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın yüksek lisans öğrenciler ile doktora arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Doktora öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının yüksek lisans olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani doktora öğrenciler daha yaşam etkinlikler ile ilgili biraz zor yaşayabildiklerini söylenebilir.

C. Dine göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin din değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.23'te sunulmuştur.

Tablo 4. 23. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	İslamiyet	261	1,9676	,54143	8,537	,000	İslamiyet-Hristiyanlık
	Hristiyanlık	44	2,3166	,55553			
	Diğerler	14	2,2094	,58573			

Tablo 4.23'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine [$F_{(2,316)}= 8,537$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri dini değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın İslam öğrenciler ile Hristiyan öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Hristiyan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin puanlarının İslam olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Hristiyan öğrencilerin sosyal hayata uyum sağlamada zorladıkları söylenebilir.

D. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe Dil Düzeylerine göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeyleri

Tablo 4. 24. Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkçe Dil Düzeylerine Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	Yok	251	2,0750	,55146	5,457	,005	Yok-Orta ve ileri
	Başlangıç	28	2,0788	,58833			
	Orta ve ileri	44	1,7774	,56163			

Tablo 4.24'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine [$F_{(2,320)}= 5,457$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri Türkiye'ye gelmeden önce "Türkçe Dil Düzeyleri" değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın Türkçeyi hiç bilmeyen öğrenciler ile orta ve ileri seviyede bilen öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Türkçeyi hiç bilmeyen öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının, orta ve ileri seviyede olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Türkiye'ye gelmeden önce hiç Türkçe bilmeyen öğrenciler sosyal hayata uyum sağlamada daha fazla zorladıkları söylenebilir.

E. Bölgelere göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeyleri

Tablo 4. 25. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	Güney Asya Ülkeleri	19	2,2033	,64919	3,584	,001	Türki Cumhuriyetleri- Sahra Altı Afrika
	Türki Cumhuriyetleri	34	1,6978	,46952			
	Orta Doğu Ülkeleri	101	2,0300	,55400			
	Küvey Afrika	33	1,9916	,55822			
	Sahra Altı Afrika	66	2,1364	,52437			
	Avrupa Ülkeleri	25	1,8345	,47977			
	Balkan Ülkeleri	22	2,1787	,54632			
	Uzak Doğu Ülkeleri	15	2,2736	,65329			

Tablo 4.25'te verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine [$F_{(7,307)}= 3,584$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri bölgeler değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sosyo-kültürel süreçlere uyum, yaşam doyumuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre: bu farkın Türkiye cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler ile Sahra Altı Afrika ülkelerden gelen öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Sahra Altı Afrika ülkelerden gelen öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının Türkiye cumhuriyetlerinden gelen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Sahra Altı Afrika ülkelerden gelen öğrenciler sosyal hayata uyum sağlamada biraz daha fazla zorladıkları söylenebilir.

F. Fakülteye göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumu

Tablo 4. 26. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumu

	N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Sosyo- Sağlık Bilimleri	38	1,9601	,61001	2,987	019	Sosyal
kültürel Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı	141	2,0775	,51013			ve
süreçlere Bilimler						Beşeri
uyum Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	1,8410	,56054			Bilimle
Yönetim Bilimleri ve İşletme (YBİ)	74	2,1542	,62517			r-YBİ
Fen Bilimleri	16	1,9375	,46336			

Tablo 4.26'da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma [$F_{(4,318)}= 2,987$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın Sosyal ve Beşeri Bilimler'de olan öğrenciler ile Yönetim Bilimleri ve İşletme'de olan öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Yönetim bilimleri ve İşletme'de olan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının Sosyal ve Beşeri Bilimler'de olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.4. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri incelenerek aşağıda sunulmuştur. Öncelikle öğrencilerin görüşlerini frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre analiz edilmiş ve Tablo 4.27'de verilmiştir.

Tablo 4. 27. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri

	N	$\bar{x}$	S
Yaşam Doyum	323	2,9393	,72251

Tablo 4.27'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine bakıldığında yaşam doyum düzeylerine ($\bar{x}=2, 2609$ ilişkin orta ya da kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmektedirler.

Çalışmanın bu bölümünde uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önce Türkçe dil düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gibi değişkenlerine göre analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

A. Cinsiyete göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine [$t_{(321)}=-,386$, $p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

B. Öğrenim durumuna göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.29'da sunulmuştur.

Tablo 4. 28. Öğrenim Durumuna Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Yaşam Doyum	Önlisans	21	3,0190	,57586	3,580	,014	Lisans - Yüksek lisans
	Lisans	176	2,8216	,76179			
	Yüksek lisans	68	3,1029	,56831			
	Doktora	58	3,0759	,75842			

Tablo 4.29'da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine [$F_{(3,319)}=3,580$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yaşam doyumuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın lisans ile yüksek lisans öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Yüksek lisans öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin puanlarının lisans olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani yüksek lisans öğrencilerinin yaşam doyum düzeyleri daha iyi olduğunu söylenebilir.

C. Dine göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşlerinin din değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar tablo 4.29'da sunulmuştur.

Tablo 4. 29. Dine Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Yaşam Doyum	İslamiyet	261	2,9525	,69385	1,073	,343	-
	Hristiyanlık	44	2,8955	,78294			
	Diğerler	14	2,6714	1,00646			

Tablo 4.29'da verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine [$F_{(2,316)}=1,073$; $p>,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri dini değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

D. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeylerine göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

Tablo 4. 30. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeylerine göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Yaşam Doyum	Yok	251	2,9139	,70558	3,348	,036	Yok-Başlangıç
	Başlangıç	28	3,2714	,62114			
	Orta ve ileri	44	2,8727	,83202			

Tablo 4.30'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine [$F_{(2,320)}=3,348$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeyleri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yaşam doyumuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın Türkçeyi hiç bilmeyen öğrenciler ile başlangıç seviyede olan öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Başlangıç seviyesinde olan öğrencilerin Yaşam doyumuna ilişkin puanlarının Türkçeyi hiç bilmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

E. Bölgelere göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

Tablo 4. 31. Bölgelere Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Yaşam Doyum	Güney Asya Ülkeleri	19	2,9368	,85908	2,883,006		Avrupa Ülkeleri- Balkan Ülkeleri, Sahra Altı Afrika,ve Orta Doğu Ülkeleri
	Türki Cumhuriyetleri	34	2,9059	,89067			
	Orta Doğu Ülkeleri	101	2,8733	,70412			
	Küveyt	33	2,9212	,52426			
	Sahra Altı Afrika	66	2,8364	,59216			
	Avrupa Ülkeleri	25	3,4000	,61644			
	Balkan Ülkeleri	22	2,7727	,86033			
	Uzak Doğu Ülkeleri	15	3,3733	,64083			

Tablo 4.31'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine [$F_{(7,307)}=2,883$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri bölgeler değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yaşam doyumuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe ve LSD Testi sonuçlarına göre bu farkın Avrupa ülkelerden gelen öğrenciler ile Balkan Ülkeleri, Sahra Altı Afrika, ve Orta Doğu Ülkeleri ülkelerden gelen öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Avrupa ülkelerden gelen öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin puanlarının Balkan Ülkeleri, Sahra Altı Afrika, ve Orta Doğu Ülkeleri ülkelerden gelen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Bölgeler sınıflandırma Ek-5'te bulunmaktadır).

F. Fakülteye göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri

Tablo 4. 32. Fakülteye Göre Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeyleri

		N	$\bar{x}$	S	F	P	Anlamlı Fark
Yaşam Doyum	Sağlık Bilimleri	38	2,9474	,73622	3,817	,005	MMU B-YBİ
	Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler (MMUB)	141	2,8227	,73138			
	Sosyal ve Beşeri Bilimler	54	2,9037	,74402			
	Yönetim Bilimleri ve İşletme (YBİ)	74	3,2108	,59578			
	Fen Bilimleri	16	2,8125	,82452			

Tablo 4.32'de verilen bulgulara göre, uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine [$F_{(4,318)}=3,817$; $p<,05$] ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yaşam doyumuna ilişkin gruplar arasında gözlenen anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre bu farkın

Mühendislik, Mimarlık ve Uygulamalı Bilimler’de (MMUB) olan öğrenciler ile Yönetim Bilimleri ve İşletme’de olan öğrenciler arasında görüş farklılığından kaynaklandığı belirlenmiştir. Yönetim Bilimleri ve İşletme’de olan öğrencilerin yaşam doyumuna ilişkin puanlarının Yönetim Bilimleri ve İşletme’de olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.5. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Kalma Süreleri, Öz-yeterlik, Ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumların Öğrencilerin Kültür Şoku Üzerindeki Etkisine Dair Bulgular

İlk hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi yapmadan önce çalışmanın bu bölümünde araştırmanın nicel bölümünden elde edilen, öğrencilerin görüşlerine dayalı onların Türkiye’de kalma süreleri, öz-yeterlik, ve sosyo-kültürel süreçlere uyumları ile kültür şoku arasındaki ilişkiye dair basit korelasyon analizi bulguları aşağıda tablo 4.33’te sunulmuştur. Ayrıca uluslararası öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri, öz-yeterlik ve sosyo-kültürel süreçlere uyumların öğrencilerin kültür şokuna etkisiyle ilgili hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi bulgular aşağıda tablo 4.34’te sunulmuştur.

Tablo 4. 33. Türkiye’de Kalma Süreleri, Öz-yeterlik, ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları İle Öğrencilerin Genel Kültür Şokuna İlişkin Basit Korelasyon Analizi Sonuçları

	Genel kültür Şoku	Türkiye’de kalma süresi	Öz-yeterlik	Sosyo-kültürel süreçlere uyum
Genel kültür Şoku	1			
Türkiye’de kalma süresi	,139*	1		
Öz-yeterlik	-,412**	-,014	1	
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	,637**	,042	-,273**	1

** , Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

*, Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Uluslararası öğrencilerin görüşlerini temele alarak yapılan basit korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.33’te verilmiştir. Buna göre genel kültür şoku ile Türkiye’de kalma süresi arasında ($r=,139$; $p<,05$) pozitif ve anlamlı bir ilişki; genel kültür şoku ile öz-yeterlik arasında ($r=-,412$; $p<,01$) negatif ve anlamlı bir ilişki; genel kültür şoku ile sosyo-kültürel süreçlere uyum arasında ($r=,637$; $p<,01$) pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumlarının artmasının genel kültür şoklarının artmasına yol açacağı söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin öz-yeterliğin artmasının genel kültür şoklarının düşmesine yol açacağı söylenebilir.

Öte yandan Türkiye’de kalma süresi ile öz-yeterlik arasında ($r=-,014$; $p>,01$) negatif ve anlamsız bir ilişki; Türkiye’de kalma süresi ile sosyo-kültürel süreçlere uyumları arasında ($r=,042$; $p>,01$) pozitif ve anlamsız bir ilişki olduğu görülmektedir. Son olarak Öz-yeterlik ile sosyo-kültürel süreçlere uyumları arasında ($r=-,273$; $p<,01$) negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin öz-yeterliğin artmasının sosyo-kültürel süreçlere uyumları düşmesine yol açacağı söylenebilir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri, öz-yeterlik, ve sosyo-kültürel süreçlere uyumlarına göre öğrencilerin genel kültür şokların yordanmasına ilişkin öğrencilerinin görüşlerinin hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablo 4.35’te verilmiştir.

Tablo 4. 34. Türkiye’de Kalma Süreleri, Öz-yeterlik, ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları Farklı Düzeylerdeki Genel Kültür Şoku Yordayıcı Gücüne İlişkin Regresyon Analizi.

	B	Standart Hata	Beta	T	P
Model 1 (Sabit)	1.936	.118		16.369	.000
Türkiye’de kalma süresi	.133	.053	.139	2.513	.012
R=,139, R ² =,019, Düzeltilmiş R ² =,016, ΔR ² =,019, P<0,01, F _(1,321) = 6,313, P<0,01					
Model 2 (Sabit)	3.395	.209		16.208	.000
Türkiye’de kalma süresi	.127	.048	.133	2.642	.009
Öz-yeterlik	-.479	.059	-.410	-8.127	.000
R=,433, R ² =,187, Düzeltilmiş R ² =,182, ΔR ² =,168, P<0,01, F _(2,320) = 36,822 , P<0,01					
Model 3 (Sabit)	1.655	.212		7.795	.000
Türkiye’de kalma süresi	.107	.039	.112	2.758	.006
Öz-yeterlik	-.300	.049	-.256	-6.107	.000
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	.611	.046	.562	13.380	.000
R=,692, R ² =,479, Düzeltilmiş R ² =,474, ΔR ² =,292, P<0,01, F _(3,319) = 97,88, P<0,01					

Model 1’e göre öğrencilerin Türkiye’de kalma sürelerinin öğrencilerin genel kültür şoklarını anlamlı düzeyde yordamaktadır (R=,139, R²=,019, Düzeltilmiş R²=,016, F_(1,321)=6,313, P<0,01). Öğrencilerin Türkiye’de kalma sürelerinin, genel kültür şoklarının toplam varyansının % 1,6’sını açıklamaktadır.

Model 2’de öz-yeterlik analize dahil edilmiştir. Kurulan modelin R²’de anlamlı bir değişime neden olduğu (ΔR²=,168, P<0,01), öz-yeterlik ve öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri birlikte öğrencilerin genel kültür şoklarının puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (R=,433, R²=,187, Düzeltilmiş R² =,182, ΔR² =,168, P<0,01, F_(2,320)=36,822 , P<0,01). öz-yeterlik ve

öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri birlikte, öğrencilerin genel kültür şoklarındaki toplam varyansın %18,2’sini açıklamaktadır

Model 3’te sosyo-kültürel süreçlere uyum analize dahil edilmiştir. Kurulan modelin R²’de anlamlı bir değişime neden olduğu ($\Delta R^2 = ,292$, $P < 0,01$), öz-yeterlik, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ve sosyo-kültürel süreçlere uyum birlikte öğrencilerin genel kültür şoklarının puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($R = ,692$, $R^2 = ,479$, Düzeltilmiş $R^2 = ,474$, $F_{(3,319)} = 97,88$, $P < 0,01$). öz-yeterlik, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ve sosyo-kültürel süreçlere uyum birlikte, öğrencilerin genel kültür şoklarındaki toplam varyansın %47,4’ünü açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin genel kültür şokları üzerindeki görece önem sırası; sosyo-kültürel süreçlere uyum, öz-yeterlik ve öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleridir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde öz-yeterlik, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ve sosyo-kültürel süreçlere uyumların öğrencilerin genel kültür şoklarının önemli birer yordayıcısı oldukları görülmektedir.

4.2.6. Uluslararası Öğrencilerin Aylık Gelir Ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumlarının Öğrencilerin Yaşam Doymu Üzerindeki Etkisine Dair Bulgular

İlk hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi etmeden önce çalışmanın bu bölümünde araştırmanın nicel bölümünden elde edilen öğrencilerin görüşlerine dayalı öğrencilerin aylık gelir, ve sosyo-kültürel süreçlere uyumları ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye dair basit korelasyon analizi bulguları aşağıda tablo 4.35’te sunulmuştur. Ayrıca uluslararası öğrencilerin aylık gelir, ve sosyo-kültürel süreçlere uyumlarının öğrencilerin yaşam doymuna etkisiyle ilgili hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi bulgular aşağıda tablo 4.36’da sunulmuştur.

Tablo 4. 35. Aylık Gelir, Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları İle Yaşam Doymu Arasında Korelasyon Değerleri

	Yaşam Doymu	Sosyo-kültürel süreçlere uyum	Aylık Gelir
Yaşam Doymu	1		
Sosyo-kültürel süreçlere uyum	-.249**	1	
Aylık Gelir	.082	.022	1

** , Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

* , Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Uluslararası öğrencilerin görüşlerini temele alarak yapılan basit korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.35’te verilmiştir. Buna göre yaşam doymu ile sosyo-kültürel süreçlere uyum arasında ($r = -,249$;

$p < ,01$) negatif ve anlamlı bir ilişki; genel yaşam doyum ile aylık gelir arasında ($r = ,082$; $p > ,05$) pozitif ve anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum artmasının yaşam doyumların düşmesine yol açacağı söylenebilir. Öte yandan sosyo-kültürel süreçlere uyum ile aylık gelir arasında ($r = ,022$; $p > ,05$) pozitif ve anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin aylık gelir, sosyo-kültürel süreçlere uyumlarına göre öğrencilerin yaşam doyumların yordanmasına ilişkin öğrencilerinin görüşlerinin hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablo 4.36’da verilmiştir.

Tablo 4. 36. Aylık Gelir, Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumları, Farklı Düzeylerdeki Öğrencilerin Yaşam Doyumlarının Yordayıcı Gücüne İlişkin Regresyon Analizi

		B	Standart Hata	Beta	T	P
Model 1	(Sabit)	2.763	.127		21.747	.000
	Aylık Gelir	.082	.056	.082	1.466	.144
R=,082, R ² =,007, Düzeltilmiş R ² =,004, ΔR ² =,007, P>0,01, F _(1,321) = 2,149, P>0,05						
Model 2	(Sabit)	3.405	.185		18.400	.000
	Aylık Gelir	.088	.054	.087	1.614	.108
	Sosyo-kültürel süreçlere uyum	-.321	.069	-.251	-4.649	.000
R=,264, R ² =,070, Düzeltilmiş R ² =,064, ΔR ² =,063, P<0,01, F _(2,320) = 11,951, P<0,01						

Model 1’e göre öğrencilerin aylık gelirin öğrencilerin öğrencilerin yaşam doyumlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır (R=,082, R²=,007, Düzeltilmiş R² =,004, ΔR² =,007, P>0,01, F_(1,321)= 2,149, P>0,05). Öğrencilerin aylık gelirin, öğrencilerin yaşam doyumlarının toplam varyansının % 0,4’ünü açıklamaktadır.

Model 2’de sosyo-kültürel süreçlere uyum analize dahil edilmiştir. Kurulan modelin R²’de anlamlı bir değişime neden olduğu (ΔR² =,063, P<0,01), aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyum birlikte öğrencilerin yaşam doyumlarının puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (R=,264, R²=,070, Düzeltilmiş R² =,064, F_(2,320)= 11,951, P<0,01). Aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyum birlikte, öğrencilerin yaşam doyumlarındaki toplam varyansın %6,4’ünü açıklamaktadır

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin genel kültür şokları üzerindeki görelî önem sırası: aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyumdur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumların öğrencilerin yaşam doyumlarının önemli birer yordayıcısı oldukları

görülmektedir. Öte yandan aylık gelir öğrencilerin yaşam doyumlarının önemli birer yordayıcısı olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırma bulgularından çıkarılan sonuçlara yer verilmiş, sonuçların eğitim kurumları açısından önemine değinilmiş ve bu çözümler ışığında öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Nitel Sonuçlar

Uluslararası öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerine ilişkin yanıtlarını ön üç temaya ayrılmıştır. Bazı uluslararası öğrencilerin yurt dışında eğitim görmeleri için bir itici faktör olarak dahil edilebilir. Bu çalışma ile uyumlu olarak, Belçika'da ve Kanada'da Çinli uluslararası öğrencilerle yapılan iki çalışma ve Cezayir'de Tlemcen Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilere göre itici-çekici faktörler, insanları yurt dışına seyahat ettiren motivasyon nedenleridir. Savaş gibi olumsuz koşullar (itici faktörler), insanları kendi ülkelerinden uzaklaştıran güçlerdir. Bu arada, çekme faktörleri ise ev sahibi ülkenin yüksek yaşam koşulları, özgürlük ve iyi bir çevre gibi insanları o ülkede yaşamaya çeken özellikleridir (Belhdi, 2017). Bu çalışmaya göre burs kazanma, uluslararası öğrencilerin ülkeyi tercihlerinde en önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir. İkinci sırada en önemli faktör ise Türkiye'nin gelişmiş ve kaliteli eğitimi olduğu görülmüştür. Üçüncüsü ise dini, kültürel ve sosyal yakınlık nedeniyle öğrenciler Türkiye'yi ülke olarak ya da ilgili üniversiteyi bir öğrenim yeri olarak seçmişlerdir. Ayrıca uluslararası öğrenciler yurt dışına çıkıp okuyabilmek, farklı tecrübeleri edinmek, hayallerini gerçekleştirmek amacıyla, ailelerde çok destekçi olduğu için daha uygun bir iş bulabilecekleri düşünürler. Hem de burada ülkelerini tanıtmaya, ülkelerinin gelişmesine katkı sağlamaya, ilişkilerinin artmasına katkı sağlamak amacıyla, Türkiye'deki bütün arşivler ve kütüphaneler açık olduğu için savaştan ve bölgelerdeki olumsuz koşullardan dolayı yükseköğretimlerine devam etmek için, arkadaş /tanıdık tavsiyesi nedeniyle ve son olarak daha fazla özgürlük ve rahatlık olacağını özellikle ibadet özgürlüğü açısından düşündükleri için Türkiye'ye gelmişlerdir.

Bu çalışma ile uyumlu olarak, farklı araştırmacılar, uluslararası bir yükseköğretim kurumunun öğrenci seçimini etkileyen faktörü belirlemişlerdir (Lord & Dawson, 2002; Mazzarol, Kemp, & Savery, 1997). Bunlara göre ev sahibi ülkenin bilgi ve farkındalığı, ister bir arkadaşınızdan ister

aile üyenizden ister sponsordan olsun kişisel tavsiyeleri, mali unsurlar ve aynı zamanda yarı zamanlı çalışmanın mevcudiyeti, sosyal maliyetler, yaşam tarzı ve coğrafi yakınlığı gibi hususlardır. Anderson, Lawton, Rexeisen, & Hubbard, (2006); Pederson (2010); OECD, (2014, 2015); Salisbury, Umbach, Paulsen, & Pascarella (2009) tarafından yapılan başka bir çalışma, uluslararası öğrencilerin yurt dışında çalışma kararlarındaki etkili faktörlerin gelecekteki yatırımlar (daha iyi iş bulma fırsatlar) olduğu bulunmuştur. Öğrencilere çeşitli kültürler arası ve küresel deneyim fırsatları sağladığı için yurt dışında eğitim bir kariyer avantajı olabilir. Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin artmasının nedenleri jeopolitik konum, yüksek kalkınma ve kaliteli eğitim olduğunu belirten Titrek, Hashimi, Ali, & Nguluma (2016) bulguları ile bu çalışma uyumludur. Bununla birlikte bu çalışmanın bulgusuna aykırı bir şekilde Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin artmasının nedenlerinden biri çok kültürlü ülkeyi olduğundandır (Titrek, Hashimi, Ali, & Nguluma (2016). Bu çalışma ile uyumlu olarak Türkiye'de bulunan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'ni tercih etme sebepleri, uluslararası öğrencilere sorulduğunda, öncelikli olarak arkadaş /tanıdık tavsiyesi ile buraya geldiklerini belirtmekte olup burs isteği, bölümü okuma (bölüm tercihi), yurt dışında okumanın avantajlı olması, yurt dışına çıkma isteği, ülkesine yakınlık ile bu üniversiteyi tercih ettiklerini belirtmiştir (Kartal, 2019). Bununla birlikte bu çalışmanın bulgusuna aykırı bir şekilde uluslararası öğrencilerin Türkiye'de yükseköğrenim görme isteme nedenlerine bakıldığında Türkiye'nin ekonomik açıdan gelişmişliği, öğrencilerin Türkiye'de yükseköğrenim görme nedenleri arasında en fazla yüzdeye sahiptir (Ger, et al., 2017).

5.1.2. Uluslararası Öğrencilerin Kişisel Deneyimlerine İlişkin Nitel Sonuçlar

5.1.2.1. Uluslararası Öğrencilerin İlk Hissi

Uluslararası öğrencilerin ilk aşamasında çoğunda, heyecan duygusunun ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Uluslararası öğrencilere göre, Türkiye'ye ve kampüse geldiklerinde öğrenciler nasıl hissettiklerini tanımlamak için görüşmede tekrar tekrar şu kelimeler bulunmuştur: korkmuş, hevesli, şaşkın, sinirli, kızgı, üzgün, endişeli, stresli, tacize uğramış, ırkçılığa maruz kalmış, tuhaf ve dil sorunu. Ama en sık hissedilen hevesli ve heyecan olmuştur. Özetlemek istersek uluslararası öğrencilerin kampüse gelişlerindeki hisleri: hevesli hissetme, hem hevesli hem de stresli hissetme, tuhaf hissetme, stresli hissetme, tacize uğramış ve ırkçılığa maruz kalmış olmak üzere sırayla 5 grupta toplanmıştır.

Oberg (1960), ilk aşama her zaman heyecan, ve iyimserlik 'balayı' içerir ile bu çalışma tutarlıdır. Balayı aşaması- insanların yeni yerdeki tüm karşılaşmaları heyecan verici, olumlu ve uyarıcı olarak gördüğü bir aşamadır. Yeni hayatın sonsuz fırsatlar sağladığı düşünülmektedir. Açıklık ve merak vardır, gelenlerin hepsini kabul etmeye hazırdır. Benzer şekilde, diğer kültür şoku modeli ilk aşama temas (kültürel farklılıklardan dolayı heyecan ve farkındalık olmasıdır (Adler, 1975, Hofstede, 1991). Ayrıca bu çalışma ile uyumlu olarak bazı öğrenciler, Hofstede (1991), Lord ve Dawson'ın çalışmasının (2002) bulduğu gibi, heyecanlı, depresif, kendinden şüphe duyma ve kendine saygısı kaybı ilk birkaç hafta içinde kendilerini anlamak için mücadele ettiklerinden tipik duygulardır.

Uluslararası öğrencilerin ilk aşamasının stres ile karakterize olduğu fikrini güçlü bir şekilde açıklayan Biddle (1979); Brown & Holloway (2008) ve Ward (2001) bu çalışmayı güçlü bir şekilde desteklememektedir ama birkaç öğrenci için bu tutarlıdır. Yani Biddle (1979); Brown & Holloway (2008) ve Ward (2001) tarafından yapılan çalışmaya göre, stresin en yoğun olduğu çeşitli uyum modellerine göre ikinci aşamayı karakterize eden kültür şoku semptomlarının deneyimiyle işaretlenmiş bir aşama olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin yeni yaşamlarının farklı yönleri ile ilgili heyecan duyguları yaşanmıştır ancak bunlardan daha çok kaygı, depresyon, yalnızlık ve stres gibi olumsuz ruh hali durumlarını yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

5.1.2.2. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Olumlu Deneyimler

Uluslararası öğrencilerinin günlük yaşamlarında karşılaştıkları fırsatlar hakkındaki görüşlerine dayanarak yanıtlar 9 temaya ayrılmıştır. Öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıklarını belirttikleri fırsatlar içinde en sık karşılaşılan durum hayat boyu arkadaşlar edinmedir. İkincisi uluslararası öğrenciler de ufuklarının genişliğini belirttiler çünkü öğrenciler farklı ülkelerden geldikleri için bazı şeyleri ve hayatı farklı perspektiflerden görmüştür. Uluslararası öğrencilerinin üçüncü karşılaştıkları fırsatlar, yeni diller öğrenmektir. Sadece Türkçe değil, uluslararası öğrenci olmak da diğer dilleri öğrenme ve geliştirme şansı sunmuştur. Dördüncü, farklı yeni kültürler tanımaktır. Beşinci de şehirde özellikle turizm alanında birçok turistik alan ve iş imkanı bulunmaktadır. Bu nedenle, öğrenciler çalışma iznini almak zor olsa bile şehrin yarı zamanlı bir iş bulmak için iyi bir yer olduğunu bildirmiştir. Son olarak gelecekte iyi bir kariyere sahip olmak, uluslararası bir öğrenci de burada eğitim almanın kendisine gelecekte kariyeri için birçok fırsat sunacağını bildirmişlerdir. Diğerleri için ise yurt dışında eğitim almanın en büyük neden ve yararları: dünyayı görme, yeni

insanlarla tanışma, hedefleri gerçeğe kavuşturma, gelişmiş ve kaliteli eğitimi alma fırsatıdır. Bu çalışma tutarlı olarak öğrenciler okurken Türk dili, tarih, etnografya ve kültürü öğrenme gibi yaşam boyu öğrenme becerilerinin yanı sıra resmi ve gayri resmi programlar ve prosedürler geliştirirlerdir. Dil hazırlık kursları sırasında edindikleri bilgileri ve deneyimlerini üniversitedeki öğrencilerle ve günlük sosyal yaşamlarındaki diğer insanlarla paylaşmalarına yardımcı olur (Titrek, vb., 2016; Paige, vb., 2009). Bu çalışmaya uyumlu olarak diğer çalışmalarda yurt dışında eğitim almanın temel ve ilk avantajı yeni insanlarla tanışmaktır. Çünkü öğrencinin kendi yaşam tarzını ve geleneklerini yerli insanlarla paylaşma fırsatı sunar (Smith, 2013). Burs gibi finansal kazançlar, kültürlerarası anlayış ve küresel farkındalık fırsatı içerir (Alghamdi & Otte, 2016). Yeni insanlarla tanışma; yeni kültür, yeni bir dil, yeni bağlantılar vb. gibi büyük fırsatlar sunar (Almukdad & Berhanu, 2020).

5.1.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Karşılaştıkları Zorluklar

Öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıklarını belirttikleri problemler içinde en sık karşılaşılan durum ise dil yeterliği ile ilgilidir. Bu durumun akademik dil olarak Türkçe'nin kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İkinci sırada en sık karşılaşılan problem ise destek sistemlerinin kaybıdır. Üçüncü sırada uluslararası öğrenciler ulusal kültür varyansı, dil, gıda, hava durumu, kıyafet, eğitim sistemi, teknoloji ve ulaşımdaki farklılıklar nedeniyle kültürel ve sosyal zorluklarla karşılaşmışlardır. Uluslararası öğrencilerin karşılaştığı bir diğer zorluk, yeni bir yaşama ve kültüre uyum sağlamadaki güçluktur. Dördüncü sırada, bazı öğrenciler ciddi bir şekilde farklı akademik zorluklar geçirmişlerdir. Beşinci sırada bazı öğrenciler hocalarla ve okul arkadaşlarıyla her zaman iyi ilişkiler kurduğunu ve bazılarının da iyi ilişkiler kurmadığını, kampüs dışında ve içinde bazen sorunlarla ve ayrımcılıkla karşılaştıklarını bildirmiştir. Altıncısı, şehirdeki uluslararası öğrenciler için burs ücretinin yetersizliği de bir diğer zorluktur. Diğerleri ise konaklama ile ilgili zorluklar ve yurt özlemidir.

Bu çalışmayla tutarlı olarak farklı ülkelerden, uluslararası öğrenciler günlük yaşamlarında birçok zorlukla karşılaşabilirler (Alghamdi & Otte, 2016; Almukdad & Berhanu, 2020; Ercan, 2012; Jamshidi, vd. 2016; Le, LaCost, & Wismer, 2016; Narouz, 2018; Singh, Zhao, & Hu, 2003; Titrek, Hashimi, Ali ve Nguluma, 2016; Ward, Bochner, & Furnham, 2001; Wu, Garza, & Guzman, 2015). Örneği Mısır'da bir araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin zorlukları şöyle sınıflandırılmıştır: Konaklama ve ikamet ile ilgili zorluklar, finansal ve ekonomik ihtiyaçlara ilişkin zorluklar,

sosyalleşmeyle ilgili zorluklar, akademik başarı ile ilgili zorluklardır (Narouz, 2018, s. 60-63). Uluslararası öğrencilerin ABD'de yükseköğretimde çalışmaya göre nitel görüşmeler yoluyla; uluslararası öğrencilerin akademik zorluklar, sosyal izolasyon ve kültürel uyum ile uğraştığını ortaya koymuştur (Wu, Garza, & Guzman, 2015). Benzer şekilde dini inanç yönünden uyumsuzluk konusunda Moğolistanlı Orta Asya'dan gelen öğrenciler daha fazla sorun yaşadığını belirtmiştir (Ercan, 2012). Ayrıca uluslararası öğrenciler dil engelleri, kültür şoku, uyum sorunları vb. ile karşı karşıya kaldıklarını göstermiştir (Almukdad & Berhanu, 2020). Bununla birlikte bu çalışmanın bulgusuna aykırı bir şekilde depresyon, psikosomatik şikayetler, anksiyete ve paranoid reaksiyonlar gibi zihinsel sağlık sorunları uluslararası öğrencilerin karşılaştığı en büyük zorluklar olduğunu göstermiştir (McLachlan & Justice, 2009).

5.1.3. Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şokuna İlişkin Nitel ve Nicel Sonuçlar

Oberg'in (1960) kültür şokunun aşamaları: İlki heyecan, ve iyimserlik; İkinci, birkaç ay sonra karışıklık, kaygı ve hayal kırıklığı gibi olumsuz yönleri kriz aşama; üçüncüsü ise olumlu bir tutum geliştirme aşaması (yani kültür şokunun depresyonu ve kaygısından kurtulmaya başlayacak); ve son olarak tekrar heyecan, ve iyimserlik içeren adaptasyon aşaması olduğunu bildirmiştir. Nitel çalışmada kültür şokunun dört aşamasını açıkladıktan sonra, öğrencilere tarif edilen şekilde kültür şoku yaşıyor yaşımadıkları sorulup yorum yapmaya teşvik edilmiştir. Çoğu öğrenci tarif edilen şekilde kültür şoku yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin ilk aşamasının stres ile karakterize olduğu fikrini güçlü bir şekilde açıklayan Biddle (1979); Brown & Holloway (2008) ve Ward (2001) bu çalışmayı güçlü bir şekilde desteklememektedir ama birkaç öğrenci için bu tutarlıdır. Yani Biddle (1979); Brown & Holloway (2008) ve Ward (2001) tarafından yapılan çalışmaya göre, stresin en yoğun olduğu, çeşitli uyum modellerine göre ikinci aşamayı karakterize eden kültür şoku semptomlarının deneyimiyle işaretlenmiş bir aşama olduğu bulunmuştur.

Nicel çalışmaya göre uluslararası öğrencilerin kültür şoku düzeylerine bakıldığında ana kültür şok boyutu, kişilerarası stres boyutu ve bütün olarak kültür şokuna ilişkin nadiren şeklinde görüş bildirmektedirler. Uluslararası öğrencilerin nadiren yani düşük derecede kültür şoku olduğunu söylenebilir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin kültür şokları cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önce Türkçe dil düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gibi değişkenlerine göre analiz edilmiştir.

Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin kültür şoklarına ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri

cinsiyet değişkenine göre ana kültür şok boyutu, kişilerarası stres boyutu ve genel kültür şoku anlamlı farklılık göstermemektedir. Öğrenim durumu değişkenine göre ana kültür şok boyutu, kişilerarası stres boyutu ve genel kültür şoku anlamlı farklılık göstermektedir. Lisans öğrencilerinin ana kültür şoku, kişilerarası stres boyutları ve genel kültür şokuna ilişkin puanlarının yüksek lisans yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani lisans öğrencilerinin kültür şokunu daha fazla yaşadıkları söylenebilir. Dini değişkenine göre ana kültür şok boyutu ve genel kültür şoku anlamlı farklılık göstermekte olup kişilerarası stres boyutu anlamlı farklılık göstermemektedir. Hristiyan öğrencilerin ana kültür şok boyutu ve genel kültür şokuna ilişkin puanlarının İslam öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeyleri değişkenine göre ana kültür şok boyutu, kişilerarası stres boyutu anlamlı farklılık göstermemekte olup genel kültür şoku anlamlı farklılık göstermektedir. Türkçe hiç bilmeyen öğrencilerin genel kültür şokuna ilişkin puanlarının orta ve ileri seviyede olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bölgeler değişkenine göre ana kültür şok boyutu ve genel kültür şoku anlamlı farklılık göstermekte olup kişilerarası stres boyut anlamlı farklılık göstermemektedir. Scheffe Testi sonuçlarına göre Güney Asya ülkelerden gelen öğrencilerin genel kültür şokuna ilişkin puanlarının Avrupa ve Kuzey Afrika ülkelerden gelen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakülte değişkenine göre ana kültür şok boyutu, kişilerarası stres boyut ve genel kültür şoku anlamlı farklılık göstermemektedir.

5.1.4. Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeylerine İlişkin Nitel ve Nicel Sonuçlar

Nitel araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterliğinin iyi düzeyde olduğu açıktır. Bütün öğrenciler karşılaştıkları sorunları başarmak istediğinde genellikle aktif oldukları söylemişlerdir. Öğrencilerin kendilerine güveninin artmasına nedenler: daha fazla aktif olarak çaba göstermeyi, yeterince zaman vermeyi, positif yönüne bakmayı ve gerektiğinde arkadaşlardan, ailelerden ve öğretmenlerden destek almayı içerir. Ayrıca birkaç öğrenciler zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşündüklerini ama sonra vazgeçtiklerini söylemişlerdir.

Nicel çalışmaya göre uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerine bakıldığında öz yeterliğe ilişkin daha doğru görüş bildirmektedirler. Bütünde değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri daha doğru ya da katılıyorum ve çok katılıyorum derecelerinde olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyet, öğrenim durumu, din, Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeyi, geldikleri bölgeler

ve fakülte gibi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Benzer şekilde öğrencilerin genel öz-yeterlik algılarının, cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür (Erol & Temizer, 2016).

5.1.5. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-kültürel Süreçlere Uyum Düzeylerine İlişkin Nicel Araştırma Sonuçlar

Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine bakıldığında sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin biraz zor şekilde görüş bildirmektedirler. Bütünde değerlendirildiğinde, uluslararası öğrencilerin sosyal hayata biraz zor adapte oldukları söylenebilir.

Öte yandan, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerinin cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önce Türkçe dili düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gelir gibi değişkenlerine göre analiz edilerek şöyle sunulmuştur. Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Türkiye’de başka üniversitelerde yapılan çalışmalara bakıldığında, cinsiyetin üniversiteye uyum üzerinde etkili faktör olduğu görülmüştür (Şeker & Akman, 2016; Sungur, ve diğerleri, 2016).

Ayrıca Amerika’da öğrenim görmekte olan Arap öğrencilerle ilgili çalışmada erkek öğrencilerin sosyal uyumlarının kızlara göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Al-Hattami & Al-Ahdal, 2014). Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Doktora öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumuna ilişkin puanlarının yüksek lisans yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani doktora öğrencileri sosyal hayatta biraz daha zorluk çekmiştir. Dini değişkene göre sosyo-kültürel süreçlere uyum anlamlı farklılık göstermektedir. Hristiyan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyum düzeylerine ilişkin puanlarının İslam öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’ye gelmeden önce Türkçe dil düzeyleri değişkenine göre sosyo-kültürel süreçlere uyum anlamlı farklılık göstermemektedir. Türkçeyi hiç bilmeyen öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumuna ilişkin puanlarının orta ve ileri seviyede olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Türkiye’ye gelmeden önce hiç Türkçe bilmeyen öğrencilerin sosyal hayatta zorlandığı söylenebilir. Benzer şekilde Türkiye’de Düzce Üniversitesi’nde yapılan çalışmaya bakıldığında, demografik açıdan, önceden Türkçe biliyor olmanın üniversiteye uyumu üzerinde etkili faktörler

olduğu görülmüştür (Sungur, ve diğerleri, 2016).

Ayrıca bölgeler değişkenine göre sosyo-kültürel süreçlere uyum anlamlı farklılık göstermektedir. Sahra Altı Afrika ülkelerden gelen öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının Türkiye cumhuriyetlerinden gelen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani Sahra Altı Afrika ülkelerden gelen öğrencilerin sosyal hayatta zorlandığı söylenebilir. Benzer şekilde kültürel uyum sürecinde; iki ülke arasındaki kültürel farklılığın boyutu, yani bireyin öz kültürü ile Türkiye'deki kültür arasındaki farklılıkların açığa kavuşturulması, etkili bir faktördür. Bu anlamda, Azerbaycan gibi komşu ülkelerden ülkemize gelen bir öğrenci ile Afrika'dan ülkemize gelen bir öğrencinin kültürel anlamda adaptasyonu farklılık gözetebilir (Black, Mendenhall, & Oddou, 1991). Öte yandan fakülte değişkenine göre sosyo-kültürel süreçlere uyum anlamlı farklılık göstermektedir. Yönetim Bilimleri ve İşletme'de olan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyuma ilişkin puanlarının Sosyal ve Beşeri Bilimler'de olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

5.1.6. Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Nicel Sonuçlar

Bu çalışmada eğitim amacıyla belirli bir süre için Türkiye'ye göç eden uluslararası öğrencilerin yaşam doyumu ile onlarla ilişkili değişkenler incelenmiştir. Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine bakıldığında yaşam doyum düzeylerine ilişkin orta ya da kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmektedirler. Uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin cinsiyet, öğrenim durumu, din, gelmeden önce Türkçe dil düzeyi, geldikleri bölgeler ve fakülte gibi değişkenlerine göre bakılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre uluslararası öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin uluslararası öğrencilerin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Benzer şekilde öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Şeker & Akman, 2016). Öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yüksek lisans öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin puanlarının lisans olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani yüksek lisans öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin daha iyi olduğunu söylenebilir. Bununla birlikte dini değişkene göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe dil düzeyleri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Başlangıç olan öğrencilerin yaşam doyumuna ilişkin puanlarının Türkçeyi hiç bilmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla

birlikte bu çalışmanın bulgusuna aykırı bir şekilde dil yeterliği yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etki göstermemiştir (Sam, 2001).

Bölgeler değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Avrupa ülkelerinden gelen öğrencilerin yaşam doyum düzeylerine ilişkin puanlarının Balkan ülkeleri, Sahra Altı Afrika, ve Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Norveç'te ortalama 2.34 yıl yaşayanlardan Avrupa ve Kuzey Amerika'daki öğrenciler genel olarak Afrika ve Asya'daki akranlarından daha memnun kaldıkları ortaya çıkmıştır (Sam, 2001). Son olarak fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yönetim Bilimleri ve İşletme'de olan öğrencilerin Yaşam doyumuna ilişkin puanlarının Yönetim Bilimleri ve İşletme'de olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

5.1.7. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye'de Kalma Sürelerinin, Öz-yeterlik, ve Sosyo-Kültürel Süreçlere Uyumların Öğrencilerin Kültür Şoku Üzerindeki Etkisi

İlk hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi yapmadan önce çalışmanın araştırmanın nicel bölümünden elde edilen öğrencilerin görüşlerine dayalı öğrencilerin Türkiye'de kalma süreleri, öz-yeterlik, ve sosyo-kültürel süreçlere uyumları ile kültür şoku arasındaki ilişkiye dair basit korelasyon analizi ile sunulmuştur. Buna göre genel kültür şoku ile Türkiye'de kalma süresi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki; genel kültür şoku ile öz-yeterlik arasında negatif ve anlamlı bir ilişki; genel kültür şoku ile sosyo-kültürel süreçlere uyum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumunun artmasının genel kültür şoklarının artmasına yol açacağı söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin öz-yeterliğin artmasının genel kültür şoklarının düşmesine yol açacağı söylenebilir. Öte yandan Türkiye'de kalma süresi ile öz-yeterlik arasında negatif ve anlamsız bir ilişki; Türkiye'de kalma süresi ile sosyo-kültürel süreçlere uyumları arasında pozitif ve anlamsız bir ilişki olduğu görülmektedir. Son olarak öz-yeterlik ile sosyo-kültürel süreçlere uyumları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin öz-yeterliğin artmasının sosyo-kültürel süreçlere uyumlarının azalmasına yol açacağı söylenebilir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de kalma süreleri, öz-yeterlik, ve sosyo-kültürel süreçlere uyumlarına göre öğrencilerin genel kültür şokların yordanmasına ilişkin öğrencilerin görüşlerinin hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin Türkiye'de kalma sürelerinin öğrencilerin genel kültür şoklarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Öğrencilerin Türkiye'de kalma sürelerinin, genel kültür şoklarının toplam varyansının % 1,6'sını

açıklamaktadır. Öz-yeterlik, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ve sosyo-kültürel süreçlere uyum ile birlikte, öğrencilerin genel kültür şoklarındaki toplam varyansın %47,4’ünü açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin genel kültür şokları üzerindeki göreceli önem sırası; sosyo-kültürel süreçlere uyum, öz-yeterlik ve öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleridir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde öz-yeterlik, öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ve sosyo-kültürel süreçlere uyumlarının öğrencilerin genel kültür şoklarının önemli birer yordayıcısı oldukları görülmektedir. Benzer şekilde Türkiye’de Düzce Üniversitesi’nde yapılan çalışmaya bakıldığında, demografik açıdan Türkiye’de bulunma süresinin kültür şokları üzerinde etkili faktörler olduğu görülmüştür (Sungur, ve diğerleri, 2016). Ama bu çalışmanın uyumsuz olarak diğer çalışmada Konya ilinde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de (Yiğit, 2012) ve Kenya’da (Kyalo & Chumba, 2011) buldukları sürenin kültür şoklarının üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı bildirilmiştir. Ayrıca benzer şekilde kişisel bir bakış açısından, öz yeterliği ölçen ölçeklerden yüksek puan alanlar, uluslararası yeniden yerleştirme sürecinde başarı bulma olasılığı en yüksek olanlardır (Black vb., 1991; Dowling & Schuler, 1990; Kirchenheim & Richardson, 2005 ve Zimmerman, 2000). Çünkü bu bireyler zihinsel ve davranışsal desenleri değiştirmek ve sonuç olarak da yeni ortamlarına başarılı bir şekilde uyum sağlamak için daha istekli olacaklardır (Kirchenheim & Richardson, 2005). Ayrıca benzer şekilde güçlü bir öz yeterlik duygusunun daha iyi sağlık, daha yüksek başarı ve daha fazla sosyal entegrasyon ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Schwarzer, 1993).

5.1.8. Uluslararası Öğrencilerin Aylık Gelir Ve Sosyo-kültürel Süreçlere Uyumlarının Öğrencilerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi

Öncelikle öğrencilerin görüşlerine dayalı öğrencilerin aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyumları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye dair basit korelasyon analizi bulguları sunulmuştur. Buna göre yaşam doyum ile sosyo-kültürel süreçlere uyum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki; genel yaşam doyum ile aylık gelir arasında pozitif ve anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumunun artmasının yaşam doyumlarının düşmesine yol açacağı söylenebilir. Öte yandan sosyo-kültürel süreçlere uyum ile aylık gelir arasında pozitif ve anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin aylık gelir, sosyo-kültürel süreçlere uyumlarına göre öğrencilerin yaşam doyumlarının yordanmasına ilişkin öğrencilerinin görüşlerinin hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon

analizi sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin aylık gelirin öğrencilerin öğrencilerin yaşam doyumlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyum ile birlikte, öğrencilerin yaşam doyumlarındaki toplam varyansın %6,4'ünü açıklamaktadır Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin genel kültür şokları üzerindeki göreceli önem sırası; aylık gelir ve sosyo-kültürel süreçlere uyumdur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyo-kültürel süreçlere uyumlarının öğrencilerin yaşam doyumlarının önemli birer yordayıcısı oldukları görülmektedir. Öte yandan aylık gelir öğrencilerin yaşam doyumlarının önemli birer yordayıcısı olmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın uyumsuz olarak finansmandan memnuniyet ya da aylık gelir öğrencinin yaşam doyumunu önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur (Appleton & Song, 2008; Sam, 2001). Bu çalışmanın sonuçlarına karşı olarak yaşam doyum ve sosyo-kültürel uyum değişkenlerinin birbiriyle ilişkili olmadığı bulunmuştur (Şeker & Akman, 2016). Ama benzer şekilde, psikolojik ve sosyokültürel uyumun birbiri ile ilişkili olduğu ve bu iki kavram arasında farklı değişkenler tarafından yordanma ve zaman içinde farklı şekilde değişim gösterdiği bulunmuştur (Ward & Searle, 1991).

5.1.9. Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Farklılıklar ve Şoklarla Başa Çıkma Önerilerine İlişkin Nitel ve Nitel Sonuçlar

Nitel bölümde uluslararası öğrenciler taraftan kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkmak için önerilen stratejiler 10 grupta ayrılmıştır. Uluslararası öğrenciler tarafından kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkmak için önerilen stratejiler şunlardır: Yabancı ve Türk arkadaş edinmek, iyimser olmak, çaba göstermek, dile hakim olmak, turistik yerlere gitmek, yurt dışına çıkmadan iyi hazırlanmak, lisansüstü seviyede eğitim için yurt dışında okumak, siyasete hiç karışmamak. Türk dilini kolay ve kısa sürede öğrenmek için yabancı öğrenciler, yabancı ve Türk arkadaş edinilmesi gerektiğini önermiştir.

Bu çalışma ile uyumlu olumlu tutum (iyimser olmalı) (Yue & Le, 2013); yola çıkmadan hazırlık (Yeni bir ortama gitmeden önce, öğrencilerin kültür şoku ve bununla nasıl başa çıkacakları hakkında fikir sahibi olmak) (Belhdi, 2017); kurumsal destek (uluslararası öğrencilerin stres ve belirsizliği ile baş etmelerine yardımcı olmak için çeşitli şekillerde sosyal destek sağlamak (Chen ve Starosta, 1996, 2003; Lin, 2006); yerliler, yabancı kişiler ve özellikle etnik grubundan kişilerle de arkadaşlıklar edinmek (Belhdi, 2017; Pugh, 2009); günlük yaşamdaki insanlarla iletişim kurmak

(Crawford, 2008; Belhdi, 2017) uluslararası öğrenciler tarafından en yaygın kullanılan başa çıkma stratejileridir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde çalışmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Üniversite sadece akademik değil sosyal ve kültürel olarak öğrencilerle tanışmaya hazır olmalıdır.
2. Öğrenciler yeni geldiklerinde yaşayacakları yerler bulma ve hareket etmek için otobüs bulma ya da araba satın alma ve kredi kartı başvuru yapma para ya da ulaşım için para yatıracak veya çekecek bankalar bulma gerçeğiyle karşılaşabilirler. O zaman üniversite bir destek sisteminesahip olması gerekir.
3. Danışmanlık gibi üniversite hizmetleri, öğrencilerin ihtiyaçlarının en yüksek olduğu dönemlerin ilk haftalarında uluslararası öğrencilere cevap vermeye hazırlanabilir. Öğrencilere etkili bir şekilde yardımcı olmak için, danışmanlar birçok dili konuşmalıdır. Üniversite, uluslararası öğrencilerin havalimanından yurtlara gitme, kültürel uyum desteği ve oturma izni alma gibi ihtiyaçlarına yardım edebilir. Genellikle uluslararası öğrencilerin yeni ülkede stresli olmalarının yaygın olduğu ileri sürülmektedir. Öğrencilerin streslerinin üstünden gelebilmesi için üniversitelerde farklı sosyo-kültürel aktiviteler uygulayabilir.
4. Üniversiteye yeni başlayan uluslararası öğrencilerin dil problemi yaşamalarını önlemek ve Türkçeyi öğrenmelerini pekiştirmek amacıyla kitap okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik olarak öğrencilerin bir kitap kulübü adı altında toplanarak çeşitli seviyelerde kitapları okumaları önerilebilir.
5. Üniversiteye yeni başlayan uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel sorunlarını önlemeye yönelik nitelik ve nicelik olarak sosyo-kültürel uygulamalar artırılabilir.
6. Uluslararası öğrencilerinin kişisel sorunlarına ilişkin üniversitenin öğrenci danışmanlık biriminden faydalanabilmesi için teşvik edilmeleri sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de kalma sürelerinin, öz-yeterlik ve sosyo-kültürel süreçlere uyumların öğrencilerin kültür şoku üzerindeki etkisini belirlemek için gelecekte araştırmaların yapılması önemlidir. Gelecekteki araştırmalar için aşağıdaki öneriler dikkate alınmalıdır:

1. Ailenin sosyo-ekonomik durumu (SES) ve ebeveynlerin eğitim düzeyleri, öğrencilerin yurt dışında eğitim alma kararlarında etkili olmaktadır.
2. Kültür şoku aracı, bu çalışma kapsamında geçerlik ve güvenilirlik göstermiştir. Ancak bu aracın daha da geliştirilmesi önerilir.
3. Bu çalışmayı diğer üniversiteleri içerecek şekilde genişletebilir. Bu nedenle, kültür şoku aracı daha güçlü olup olmadığını görebilir.
4. Gelecek çalışmada, öğrencilerin yaşam doyumu ve kültür şoklarını etkileyen diğer değişkenleri içeren bir regresyon çalışması yapılabilir.
5. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi ülke olarak / öğrenim yeri olarak tercihleri etkileyen faktörler gibi faktörlere yönelik kültür şokuna etkisi araştırılabilir.
6. Bu çalışmanın alanyazına sağladığı katkılardan biri de kültür şoku ölçeğinin Türkçe’ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının gerçekleştirilmesidir. Hem kültür şoku ölçeğini daha sağlam yapmak için hem de öz-yeterlik ve sosyo-kültürel süreçlere uyumların öğrencilerin kültür şoku üzerindeki etkisini belirlemek için daha fazla katılımcı dahil edilerek nitel ve nicel araştırma yöntemi kullanılarak araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, P. (1975). The transitional experience: an alternative view of culture shock. *Journal of Humanistic Psychology, 15*(3), 13-23.
- Adu, P. (2016). *Presenting Qualitative Finding: Using NVivo Output to tell the story* . <http://www.slideshare.net/kontorphilip/presenting-qualitative-findings-using-nvivo-output-to-tell-the-story> .
- Akgül, A., & Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri:SPSS'te İşletme Uygulamalar*. Ankara: Emek Ofset.
- Aleksandra, L., Scholz, U., & Schwarzer, R. (2005). The general self-efficacy scale : Multicultural validation studies. *The Journal Of Psychology, 139*(5), 439-457.
- Alghamdi, H., & Otte, S. (2016). The challenges and benefits of study abroad. *International Journal of Humanities and Social Science, 6*(5), 16-22.
- Al-Hattami, A., & Al-Ahdal, A. (2014). Academic and social adjustments of Arab Fulbright students in American Universities: A case study. *International Journal of Humanities and Social Science, 4*(5), 216-222.
- Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Almukdad, M., & Berhanu, K. (2020). The opportunities, challenges and factors influencing international students' academic performance at Akdeniz University, Turkey. *7,1, European Journal of Education Studies, 1, 277-295.* <https://doi.org/10.5281/zenodo.3712418> adresinden alındı
- Anderson, P. H., Lawton, L., Rexeisen, R. J., & Hubbard, A. C. (2006). Short-term study abroad and intercultural sensitivity: A pilot study. *International Journal of Intercultural Relations, 30*, 457-469.
- Anderson, S. L., & Betz, N. E. (2001). Sources of social self-efficacy expectations: Their measurement and relation to career development. *Journal of Vocational Behavior, 58*, 98-117.
- Anjalın, U., Mazumdar, A., & Whiteside, E. (2017). Asian students' experience of culture shock and coping strategies. *Journal of Education and Social Development, 1*(1), 7-13.

- Appleton, S., & Song, L. (2008). Life satisfaction in urban China: Components and determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340.
- Ary, D., Jacobs, L., & Razavieh, A. (2002). *Introduction to research in education*(6thed.) . Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.
- Aypay, A. (2010). Genel öz-yeterlik ölçeği'nin (göyö) Türkçe'ye uyarlama çalışması . *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113–131.
- Baier, S. T. (2005). International students: Culture shock and adaptation to the U.S. culture. *Master's Theses and Doctoral Dissertations*, 523. <http://commons.emich.edu/theses/523> adresinden alındı
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice–Hall.
- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Belhdi, F. (2017). *Culture Shock Among International Students: A Case Study At The University Of Tlemcen (MA Thesis)* . People's Democratic Republic Of Algeria: University Of Tlemcen .
- Ben, C. (2014). Coping , acculturation , and psychological adaptation among migrants : A theoretical and empirical review and synthesis of the literature. *Health Psychology and Behavioral Medicine*, 2(1), 16-33.
- Biddle, B. (1979). *Role theory: expectations, identities, and behaviors* . New York: Academic Press.
- Black, J., Mendenhall, M., & Oddou, G. (1991). Toward a comprehensive model of international adjustment: An integration of multiple theoretical perspectives. *Academy of Management Review*, 16, 291-317.
- Brown, I., & Holloway, I. .. (2008). The Initial Stage of the International Sojourn: Excitement or Culture Shock? . *British Journal of Guidance and Counselling* , 36(1). doi:DOI: 10.1080/03069880701715689

- Büyüköztürk, Ş. (1992). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cheng, E. (2015). Knowledge sharing for creating school intellectual capital. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 1455 – 1459.
- Chirkov, V., Vansteenkiste, M., Tao, R., & Lynch, M. (2007). The role of self-determined motivation and goals for study abroad in the adaptation of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 31(2), 199–222. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2006.03.002>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education (6th ed.)*. London: Routledge Falmer.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, Ğ., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimleri için çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara,Türkiye: Pegem Akademi.
- Constantine, M., Okazaki, S., & Usey, S. O. (2004). Self-concealment, social selfefficacy, acculturative stress, and depression in African, Asian, and Latin American international college students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 74(3), 230- 241.
- Crawford, B. (2008). *Exploring intercultural competence growth by non-mobile university students through interactions with dissimilar others (Unpublished masters thesis)*. University of Jyväskylä: Finland.
- Creswell, J., & Clarak, V. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research (3rd ed.)*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğİndİn Türkçe'ye uyarlanması: geçerİldk ve güvİndİrdk çalışması (Adaptation of the satisfaction with life scale into Turkish: The study of validity and reliability). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262. doi:DOI:10.17755/esosder.75955
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55, 34–43. doi:<https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.34>
- Diener, M. L., & Diener McGavran, M. (2008). What makes people happy? A developmental approach to the literature on family relationships and well-being. R. L. (Eds.) içinde, *The science of subjective well-being* (s. 347–375). New York: Guilford.

- Doi, S. (2016). *Social support and acculturation process among study abroad English as a second language students in the United States (Unpublished Dissertation)*. Mānoa : The University Of Hawai.
- Dowling, P., & Schuler, R. (1990). *International dimensions of human resource management*. Boston: PWS-Kent.
- Engin, İ. (1990). Kültür-Kişilik İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Cöğrafya Fakültesi Dergisi*, 1(2), 171-176.
- Ercan, M. S. (2012). *Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması*. Ankara: urtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı: Uzmanlık Tezi.
- Erkenekli, M. (2013). Toplumsal kültür araştırmaları için değer merkezli bütünleşik Bir kültür modeli önerisi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 12(1), 147-172.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS (Third Edition)*. London: Sage.
- Gaw, F. G. (2000). Reverse culture shock in students returning from overseas. *International Journal of Intercultural Relations*, 24, 83-104.
- Ger, A., Ertepinar, H., Sayı, A., Suna, H., Türk, Z., & Akdemir, G. (2017). *Uluslararası öğrencilerin üniversite ve ülke seçimini etkileyen faktörler*. İstanbul: Yükseköğretim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Eğitim Fakültesi.
- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729, 50-57.
- Goleman, D. (1996). *Emotional Intelligence*. London: Bloomsbury.
- Gorfu, M., & Demsse, A. (2007). Sexual violence against school girls in Jimma zone: Prevalence, patterns, and consequences. *Ethiopian Journal of Education and Sciences*, 2, 11-37.
- Graham, S., & Weiner, B. (1996). Theories and principles of motivation. B. DC., & C. RC. içinde, *Handbook of educational psychology* (s. 63–84). New York: Simon & Schuster.
- Gülınar, B., & Balcı, Ş. (2011). *Yeni Medya Ve Kültürleşen Toplum*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Harrison, J. K., Chadwick, M., & Scales, M. (1996). The relationship between crosscultural adjustment and the personality variables of self-efficacy and selfmonitoring. *International Journal Intercultural Relations*, 20(2), 167-188.
- Hofstede, G. (1991). *Cultures and organisation: software of the mind. L*. London: HarperCollins.
- Holzmn, I. (1996). The Meaning of Kappa: Probabilistic Concepts of Reliability and Validity Revisited. *J Clin Epidemio*, 49(7), 775-782.

- Igwe, N. N., Ndidiamaka, M., & Chidi, A. F. (2017). Principals leadership styles and students' academic performance in Enugu metropolis: A comparative survey of public and mission secondary schools. *Archives of Business Research*, 5(8), 7-30.
- Jamshidi, N., Molazem, Z., Sharif, F., Torabizadeh, C., & Kalyani, M. (2016). The Challenges of Nursing Students in the Clinical Learning Environment: A Qualitative Study. *The Scientific World Journal*, 1-6. <https://www.hindawi.com/journals/tswj/2016/1846178> adresinden alındı
- Kafesoğlu, İ. (2005). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kaplan, M. (2010). *Kültür ve Dil (26. baskı)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karadağ, E. (2009). Ruhsal liderlik ve örgüt kültürü : Bir yapısal eşitlik modelleme çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(31), 1357-1405.
- Karaman, S. (2018). *Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılığı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kartal, B. (2019). *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi uluslararası öğrenci memnuniyet araştırması*. Ankara : Ankara Ofset Basım Matbaacılık.
- Kinzie, M. B., Delcourt, M. A., & Powers, S. M. (1994). Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines. *Research and Higher Education*, 35, 745-768.
- Kirchenheim, C., & Richardson, W. (2005). Teachers, and their international relocation: The effect of self-efficacy and flexibility on adjustment and outcome variables. *International Education Journal*, 6(3), 407-416.
- Kumcağiz, H., Dadashzadeh, R., & Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 37-50.
- Kyalo, P., & Chumba, R. (2011). Selected factors influencing social and academic adjustment of undergraduate students of Egerton University; Njoro Campus. *International Journal of Business and Social Science*, 2(18), 274-290.
- Le, A., LaCost, B., & Wismer, M. (2016). International female graduate students' experience at a Midwestern University: Sense of belonging and identity development. *Journal of International Students* Le A. T., LaCost B. Y., Wismer, M., 6(1), 128-152.

- Lewthwaite, M. (1996). A study of international students' perspectives on crosscultural adaptation. *International Journal for the Advancement of Counselling, 19*, 167-185.
- Lin, C. (2006). Culture shock and social support: An investigation of a Chinese student organization on a US campus. *Journal of Intercultural Communication Research, 32*(2), 117-137.
- Lord, P., & Dawson, C. (2002). *The Induction needs of international students at postgraduate level*. London: TVU.
- Louis, M. (1980). Surprise and sense making: What newcomers experience in entering unfamiliar organizational settings. *Administrative Science Quarterly, 25*, 226-251.
- Lunenburg, F. C. (2011). Self-Efficacy in the Workplace: Implications for motivation and performance. *International Journal of Management, Business, and Administration, 14*(1), 1-6.
- Marsh, H. W., & Shavelson, R. (1985). Self-concept: Its multifaceted, hierarchical structure. *Educational Psychologist, 20*, 107-123.
- Marx, E. (2001). *Breaking through culture shock: what you need to succeed international business*. London: Nicholas Brealey.
- Mazzarol, T., Kemp, S., & Savery, L. (1997). *International students who choose not to study in Australia*. Canberra: Department of Education, Training and Youth Affairs, Commonwealth of Australia.
- Mclachlan, D. A., & Justice. (2009). A grounded theory Construction student well-being. *Journal of Theory Construction and Testing,, 13*(1), 27-37.
- Mekonnen, S. (2014). Problems challenging the academic performance of physics students in higher governmental institutions in the case of Arbaminch, Wolayita sodo, Hawassa and Dilla Universities. *Natural Science, 6*, 362-375.
- Mohamed, O. (1997). Counselling for excellence: adjustment development of Southeast Asian students. D. McNamara, & R. E. Harris içinde, *Overseas students in HE: Issues in teaching and learning*. London:Routledge.
- Mumford, D. (1998). The measurement of culture shock. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol, 33*, 149-154. <https://doi.org/10.1007/s001270050037> adresinden alındı

- Mustaffa, C. S., & Ilias, M. (2013). Relationship between students adjustment factors and cross cultural adjustment: A survey at the Northern University of Malaysia. *Intercultural Communication Studies*, 1(22), 279-300.
- Narouz, L. (2018). Challenges and Culture Shock Symptoms among International Nursing Students at Cairo University. *IOSR Journal of Nursing and Health Science (IOSRJNHS)*, 7(4), 58-66.
- Oberg, K. (1960). Culture shock: Adjustment to new cultural environments. *Practical Anthropology*, 7, 177-182.
- OECD. (2015). *Education at a glance 2015: OECD indicators*, OECD Publishing, Paris. Retrieved from http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance2015_eag-2015-en adresinden alındı
- OECD. (2014). *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*, OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2014_eag-2014-en adresinden alındı
- Onur, B. (2001). *Gelişim psikolojisi, yetişkinlik, yaşlılık, ölüm (5. Baskı)*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Paige, M., Gerald, Stallman, E., Josić, J., & Jon, J. (2009). Study abroad for global engagement: The long-term impact of mobility experiences. *Intercultural Education*, 29-44.
- Pallant, J. (2002). *SPSS Survival Manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows*. Retrived from www.allenandunwin.com/spss.htm.
- Pederson, P. (2010). Assessing intercultural effectiveness outcomes in a year-long study abroad program . *International Journal of Intercultural Relations*, 36, 70-80.
- Peterson, R. (1979). Revitalizing The Culture Concept. *Annual Reviews*, 5(1), 137-166.
- Poyrazli, S., McPherson, R., Arbona, C., Pisecco, S., & Nora, A. (2002). Relation between assertiveness, academic self-efficacy, and psychosocial adjustment amon international graduate students. *Journal of College Student Development*, 43(5), 632-664.
- Pugh, A. (2009). *Longing and belonging*. . Berkeley: University of California Press.
- Rajkhowa, G. (2014). You are welcome, but...": Cutback in student immigration-review of policy and Practice of inward student mobility in UK higher Education. *The Journal of the World Universities Forum*, 6(4), 37–45.
- Robert, K. (2004). Optimism and realism: A review of self-efficacy from a cross-cultural perspective. *International Journal of Psychology*, 39(3), 205-230.

- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 148–154.
- Şahin, F., & Gürbüz, S. (2012). Kültürel Zekâ ve Öz-Yeterliliğin Görev Performansı ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerinde Etkisi: Çokuluslu Örgüt Üzerinde Bir Uygulama. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 14(2), 123-140.
- Salisbury, M., Paulsen, M., & Pascarella, E. (2010). To see the world or stay at home: Applying an integrated student choice model to explore the gender gap in the intent to study abroad. *Research in Higher Education*, 51(7), 615-640.
- Salisbury, M., Umbach, P., Paulsen, M., & Pascarella, E. (2009). Going global: Understanding the choice process of the intent to study abroad. *Research in Higher Education*, 50(2), 119-143.
- Sam, D. (2001). Satisfaction with life among international students: An exploratory study. *Social Indicators Research*, 53, 315–337. doi:<https://doi.org/10.1023/A:1007108614571>
- Schwarzer, R. (1992). *Self-efficacy: Thought control of action*. Washington, DC: Hemisphere.
- Schwarzer, R. (1993). *Measurement of perceived self-efficacy: Psychometric scales for cross-cultural research*. Berlin, Germany: Freie Universität Berlin.
- Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston içinde, *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs* (s. 35-37). Windsor, UK: NFER-Nelson.
- Şeker, B., & Akman, E. (2016). Uluslararası öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel süreçleri . *Cukurova Medical Journal*, 41(3), 504-514.
- Singh, N., Zhao, H., & Hu, X. (2003). Cultural adaptation on the web: A study of American companies' domestic and Chinese websites. *Journal of Global Information Management (JGIM)*, 11(3), 63-80.
- Smith, B. (2013). The beneficial and consequential effects of study abroad programs. *Undergraduate of Global Citizenship*, 1(3), 1-15.
- Snoubar, Y., & Celik, G. (2013). Cultural differences of international students in Turkey and problems they experience. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 106, 759-766.
- Sungur, M., Şahin, M., Can, G., Şahin, M., Duman, K., Pektaş, B., . . . Onuk, H. (2016). Düzce üniversitesinde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumları ve

- sosyal uyumlarını etkileyen faktörler. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 101-109.
- Thao, L., & Quynh, L. (2011). *Linguistic Diversity and Cultural Identity: A Global Perspective*. New York: Nova Science.
- Titrek, O., Hashimi, S. H., Ali, S. A., & Nguluma, H. M. (2016). Challenges faced by international students in Turkey. *Anthropologist*, 24(1), 148-156.
- Torbiorn, I. (1994). Dynamics of cross-cultural adaptation . G. E. Althen içinde, *Learning across cultures New York*. NAFSA.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Ulusoy, H. (2017). *Turist rehberlerinin kültürel zekâ düzeyi ve özyeterlilik inançlarının hizmet sunumuna etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ward, C., & Searle, W. (1991). The impact of value discrepancies and cultural identity on psychological and sociocultural adjustment of sojourners. *International Journal of Intercultural Relations*, 15, 209–224.
- Ward, C., Bochner, S., & Furnham, A. (2001). *The psychology of culture shock* (Cilt 30). London:.
- Wu, H., Garza, E., & Guzman, N. (2015). International student's challenge and adjustment to college. *Education Research International*, , 1-9.
- Yiğit. (2012). Konya ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının bir kısım beğişkenler bakımından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 317-326.
- Yılmaz, M., Gürçay, D., & Ekici, G. (2007). Akademik Özyeterlik Ölçeğinin Türkçe' ye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 253-259.
- Yin, R. (2012). *Applications of case study research (Third Ed.)*. London: Sage.
- Yue, Y., & Le, Q. (2013). coping strategies adopted by international students in an Australian tertiary context. *International Journal of Interdisciplinary Educational Studies*, 7(2), 25-36.
- Yusoff, Y. (2012). Self-efficacy, perceived social support, and psychological adjustment in international undergraduate students in a public higher education institution in Malaysia. *Journal of Studies in International Education*, 16(4), 353-371.

- Yüzen, A. (2016). *Meslek kararı verme özyeterliliğinin artırılmasına yönelik multimedya tasarımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Zhang, J., & Goodson, P. (2011). Predictors of international students' psychosocial adjustment to life in the United States: A Systematic Review. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(5), 139-362.
- Zimmerman, B. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91.

EKLER

EK-1- Öğrenci Katılımı İçin İzin Formu (İngilizce)

Consent Form for Participation

, 2020

My signature on this form indicates that I agree to participate in a study by .....on.....”. This will include face-to-face interviews. It also shows that I understand the following:

I am volunteer and can withdraw at any time from the study.

1. There is no risk of physical or psychological harm.
2. The information I give will be strictly confidential and all the data will be collected and analyzed by the researcher and will be securely at Akdeniz University for seven years at which time it will be destroyed.
3. I will receive a summary of the study upon request.
4. I am giving permission to the researcher for the research and its results being published.

I, ----- agree to participate in the interviews.

_____
Signature of the Participant

_____
Date

EK-2- Öğrenci Katılımı İçin İzin Formu (Türkçe)

Bu formdaki imzam ..... tarafından yürütülen ..... adlı çalışmaya katılmayı kabul ettiğimi gösterir. Ayrıca bu araştırmaya katılmakla aşağıda belirtilenleri anladığımı da beyan ederim.

1. Ben araştırma için bir gönüllüyüm ve istediğim zaman bu araştırmadan çekilebilirim.
2. Araştırmada fiziksel ve psikolojik bir zarar içeren hiçbir risk yoktur.
3. Araştırmada vereceğim bilgiler gizli olacaktır ve bütün veriler araştırmacı tarafından toplanıp analiz edilecek ve Akdeniz Üniversitesi'nde 7 yıl saklandıktan sonra imha edilecektir.
4. Araştırma bittikten sonra istediğim takdirde araştırmanın bir özetini alabileceğim.

Araştırmada vereceğim bilgilere dayalı sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin veriyorum.

Ben,.....(isim) görüşme ve gözleme katılmayı kabul ederim.

Katılımcının imzası

Tarih:

EK-3-Yarı-Yapılandırılmış Görüşme

Araştırmanın amacı uluslararası üniversite öğrencilerinin kültür şoku ve uyum stratejilerinin incelenmesidir. Araştırma kapsamında, uluslararası öğrencileri ile görüşmeler yapılmaktadır. Yapılan tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece araştırmada kullanılacaktır.

Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

A. Kişisel bilgiler

- a. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
- b. Öğrenim durumunuz: Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora
- c. Din: Hristiyanlık Yahudilik İslamiyet Budizm
Diğer: _____
- d. Gelmeden önce Türkçe dili düzeyi : Yok Başlangıç (A1 ya da A2) Orta (B1 veya B2) İleri (C1 veya C2)
- e. Geldiğini Kıta: _____
- f. Kaç yıldır Türkiye’de bulunuyorsunuz? 1. 1 yıldan az 2. 1 yıl 3. 2-3 yıl 4. 3yıldan fazla
- g. Hangi fakültede eğitim görüyorsunuz?-----
- h. Aylık gelir:-----

B. Sorular

I. İtici yada çekici faktörler

Türkiye'yi tercih etmenizi etkileyen itici or çekici faktörler nelerdi?

II. Uluslararası öğrencilerin kişisel deneyimleri

- a. İlk üniversiteye gelirken ve kampüse vardıklarında ne hissettin? Hevesli, Tarafsız, Umutsuz, stres). Neden?
- b. Üniversite ya da şehirler ilgili iyi deneyimleriniz neler?
- c. Üniversites ya da şehirde bugüne kadarki zorluklarınız neler?

III. Kültür Şoku Aşamalarında Yaşamak

Oberg'in (1960) kültür şokunun aşamaları: İlk heyecan, ve iyimserlik; İkinci, birkaç ay sonra karışıklık, kaygı ve hayal kırıklığı gibi olumsuz yönleri kriz aşama; üçüncüsü ise alışma aşaması (yani kültür şokunun depresyonu ve kaygısından kurtulmaya başlayacak); son olarak tekrar heyecan, ve iyimserlik içeren adaptasyon aşaması olduğunu bildirmiştir.

Siz Oberg tarafından tarif edilen şekilde kültür şoku yaşadınız mı ?/Açıklayın) Olmazsa nasıl oldu?

IV. Öz-yeterlik

- A. Yukarıdaki (soru 2c) belirttiğinizi zorluklar ve kültür farklılıklardan dolayı kültür şoku, vb.zorluklarla başa çıkmak veya çözmek için inancınız nasıldır? Açıklayın
- B. Bunu başarmak istediğinizde genellikle aktif olur musunuz? (Örnekler)
- C. Belirttiğiniz zorluklar nedeniyle kolayca vazgeçer misin? Açıklayın
- D. Belirttiğiniz zorluklar nedeniyle dersleri bırakmayı düşündünüz mü? Açıklayın

V. Uluslararası öğrencilerin kültürel farklılıklar ve şoklarla başa çıkma önerileri

Yeni bir kültür veya kültür şoku ve diğer sorunlarla başa çıkmak için önerileriniz nelerdir?

EK-4- Öğrenciler Tarafından Doldurulacak Anket

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Değerli Öğrenciler,

Uluslararası üniversite öğrencilerinin kültür şoku ve uyum düzeylerini ve stratejilerini incelemek üzere bir çalışma yürütülmektedir. Bu amaçla beş bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümü kişisel bilgileri; ikinci bölümü uluslararası öğrencilerin kültür şoku; üçüncü bölümü uluslararası öğrencilerin öz-yeterlik düzeyleri, dördüncü bölüm uluslararası öğrencilerin psikolojik uyum düzeyi ve son olarak sosyo-kültürel uyum düzeyi belirlemek üzere hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır.

Yanıtlarınız yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağından gizli tutulacak ve adınızı, soyadınızı yazmanız gerekmemektedir. Sizden dileğim hiçbir soruyu boş bırakmadan, sorularda verilen duruma ilişkin görüşlerinize uyan seçeneği işaretlemenizdir. Ayırdığınız zaman ve verdiğiniz emek için teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Mustafa ALMUKDAD

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Doktora Öğrencisi

Bölüm I: Kişisel özellikler

Açıklama: Aşağıda verilen kişisel özelliklerden size uygun olan seçeneği işaretleyiniz ya da gerekli alan üzerine gerekli bilgileri yazın.

- Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
- Öğrenim durumunuz: On lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora
- Din: Hristiyanlık Yahudilik İslamiyet Budizm
Diğer: _____
- Gelmeden önce Türkçe dil düzeyi : Yok Başlangıç (A1 ya da A2) Orta (B1 veya B2) İleri (C1 veya C2)
- Geldiğin Ülke: _____
- Kaç yıldır Türkiye’de bulunuyorsunuz? -----
- Hangi fakülte eğitim görüyorsunuz?-----
- Aylık gelir:-----

Bölüm II: Uluslararası Öğrencilerin Kültür Şoku Düzeyleri

Aşağıda KÜLTÜR ŞOKUNUZU ölçmeye yönelik 12 ifade yer almaktadır. Lütfen her bir maddeyi aşağıda verilen derecelere göre altına bir “✓” işareti koyarak yanıt verin.

1 ile 5 arasındaki sayılar şunları gösterir. 1=Never (hiçbir zaman), 2=Seldom (Nadiren), 3=Sometimes (bazen), 4= Often (çoğu zaman), 5=Always (Her zaman),

Maddeler	Seçenekler				
	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. Yeni bir kültüre uyum sağlama da zorluk hissettim I had a difficulty to adapt to a new culture					
2. Eve geri dönmek istedim (vatan hasreti çektim) I wanted to go back home (homesick)					
3. Genelde yeni kültürün üyeleri tarafından beni reddettiklerini ve/veya yeni kültürü reddettiğimi düşündüm Generally, I thought that I was rejected by the members of the new culture and/or I rejected the new culture					
4. Yeni ortamımdan tamamen kaçmak istedim I wished to escape from my new environment entirely					
5. Yeni kültürdeki rolüm, değerlerim veya kimliğim hakkında kafam karıştı. I felt confused about my role, values or identity in the new culture					
6. Yeni çevremde şok edici veya iğrenç şeyler gördüm I saw shocking or disgusting things in my new environment					
7. Yeni kültürle başa çıkmaya çalışırken kendimi çaresiz veya güçsüz hissettim I felt helpless or powerless when trying to cope with the new culture					
8. Yerel insanlarla tanıştığımda endişeli veya garip hissettim I felt anxious or weird when meeting local people					
9. Yerel insanlarla konuşurken, jest ve mimiklerini anlayamadım. When talking to local people, I couldn't make any sense of their gesture facial expressions					
10. Dışarıdayken insanlar bana baktığında kendimi rahatsız hissettim I felt uncomfortable if people stare at me when I am out					
11. Alışverişe gittiğimde, insanların beni kandırmaya çalıştığını hissettim When I went shopping, I felt like people were trying to cheat me					
12. Ev sahiplerime karşı kibar olma çabam yok. I didn't have any effort to be polite to my hosts					

Bölüm III: Uluslararası Öğrencilerin Öz-yeterlik Düzeyleri

Aşağıda ÖZYETERLİLİĞİNİZ ölçmeye yönelik 10 ifade yer almaktadır. Lütfen her bir maddeyi derecelere göre altına bir “✓” işareti koyarak yanıt verin.

1 ile 4 arasındaki sayılar şunları gösterir. 1= Not all true (Doğru değil), 2= Hardly true (Biraz Doğru), 3=Moderately true (Daha Doğru), 4= Exactly true (Tamamen Doğru)

	Maddeler	Doğru Değil	Biraz Doğru	Daha Doğru	Tamamen Doğru
1	I can always manage to solve difficult problems if I try hard enough. Eğer gayret edersem güç sorunların çözümünü her zaman başarırım				
2	If someone opposes me, I can find the means and ways to get what I want. Bana karşı çıktığında kendimi kabul ettirecek çare ve yolları				
3	It is easy for me to stick to my plans and accomplish my goals. Planlarımı gerçekleştirmek ve hedeflerime erişmek bana zor gelmez				
4	I am confident that I could deal efficiently with unexpected events. Beklenmedik olaylarla verimli bir şekilde başa çıkabileceğimden eminim.				
5	I know how to handle unforeseen situations. Beklenmedik durumlarda nasıl davranmam gerektiğini bilirim.				
6	I can solve most problems if I make a necessary effort. Gerekli çabayı harcarsam çoğu sorunu çözebilirim.				
7	I can remain calm when facing difficulties because I always rely on my abilities. Güçlükleri soğukkanlılıkla karşılarım, çünkü yeteneklerime her zaman güvenebilirim				
8	When I am confronted with a problem, I can usually find several solutions. Bir sorunla karşılaştığım zaman onu halletmeye yönelik birçok fikir bulurum.				
9	If I am in trouble, I can usually think of a solution. Her sorun için bir çözümlüm vardır				
10	I can usually handle whatever comes my way. Ne olursa olsun üstesinden gelirim				

Bölüm IV: Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-kültürel Uyum Düzeyleri

Aşağıda SOSYO-KÜLTÜREL UYUMUNUZ ölçmeye yönelik 29 ifade yer almaktadır. Sosyo-kültürel Uyum Ölçeği Türkçe Formu Aşağıda yaşam etkinliklerinizle ilgili zorluk yaşayabileceğiniz bir takım tanımlamalar bulunmaktadır. Bu maddeler için size en uygun zorluk derecesini 1’den (Hiç zor değil) 5’e (Olağanüstü zor) kadar bir değer belirterek işaretleyiniz.

1 ile 5 arasındaki sayılar şunları gösterir. 1= No difficulty (Hiç Zor Değil), 2=Slight difficulty (Biraz Zor), 3=Moderate difficulty (Orta Derece Zor),4=Great difficulty (Çok Zor), 5=Extremely difficult (Olağanüstü Zor)

Maddeler		Şeçenekler				
		Hiç Zor Değil	Biraz Zor	Orta Derece Zor	Çok Zor	Olağanüstü Zor
1.	Arkadaş edinmek/Making friends.					
2.	Hoşuma giden yiyeceği bulmak/Finding food that you enjoy					
3.	Kurallara ve düzenlemelere uymak/Following rules and regulations					
4.	Yönetimdeki kişilerle anlaşmak/Dealing with people in authority					
5.	Kültürel olarak Türkiye'deki insanların bakış açısını edinmek/Taking people in Turkey perspective on the culture					
6.	Ulaşım araçlarını kullanmak/Using the transport system					
7.	Bürokrasiyle başa çıkmak/ Dealing with bureaucracy					
8.	Türkiye'deki insanların değer yargılarını anlamak /Understanding people's value system in Turkey.					
9.	Kendini anlaşılır kılmak /Making yourself understood					
10.	Türkiye'deki insanların bakış açısından bakmak / Seeing things from a Turkish's point of view					
11.	Alışverişe çıkmak /Going shopping					
12.	Hoş olmayan bir kişiyle anlaşmak/Dealing with someone who is unpleasant.					
13.	Şaka ve esprileri anlamak /Understanding jokes and humor					
14.	Kalacak yer bulabilmek /Finding accommodation					
15.	Sosyal topluluklara katılmak /Going to social gatherings					
16.	Rahatsız olduğum kişilerle baş edebilmek/ Dealing with people disturbing you.					
17.	Değişik etnik gruplardan insanlarla iletişim kurmak/Communicating with people of a different ethnic group					
18.	Etnik ya da kültürel farklılıkları anlamak /Understanding ethnic or cultural differences					
19.	Yetersiz hizmetle baş edebilmek /Dealing with insufficient service.					
20.	İbadet etmek /Worshipping.					
21.	Karşı cinsle arkadaşlık kurmak /Relating to members of the opposite sex					
22.	Bir yere gidiş dönüş yolunu bulmak /Finding your way around					
23.	Türkiye'nin siyaset sistemini anlamak /Understanding the Turkey's political system					
24.	İklimle başa çıkmak /Dealing with the climate					
25.	Kendimle ilgili başkalarıyla konuşmak/ Talking about yourself with others.					

26.	Türkiye'deki insanların dünya görüşünü anlamak Understanding the people's world view in Turkey					
27.	Aile ilişkileri /Family relationships.					
28.	Yaşam temposu /The pace of life.					
29.	Kültürler-arası bir soruna iki açıdan da bakabilmek/ Being able to see two sides of an inter-cultural issue.					

Bölüm V: Uluslararası öğrencilerin yaşam doyumu ya da psikolojik uyumları

Açıklama: Aşağıdaki ifadeler, uluslararası öğrencilerin yaşam doyumu ya da psikolojik uyumları ile ilgilidir. Lütfen her bir maddeye derecelere göre altına bir “✓” işareti koyarak yanıt verin.

1 ile 5 arasındaki sayılar şunları gösterir: (1) Kesinlikle katılmıyorum/ I strongly disagree (2) katılmıyorum/ disagree (3) Kısmen Katılıyorum/ partially agree (4) katılıyorum/ agree (5) kesinlikle katılıyorum/ strongly agree.

Maddeler		Şeçenekler				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Pek çok yönden hayatım amacına uygun ilerler (My life moves forward to my aim in many ways)					
2	Yaşam koşullarım mükemmel (My life conditions are perfect)					
3	Hayatımdan memnunum (I'm satisfied with my life)					
4	Şu ana kadar hayatımda yapmak istediğim önemli şeyleri yaptım (Until now, I made the important things that I wanted to do)					
5	Hayatımı tekrar yaşayabilsem, neredeyse hiçbir şeyi değiştirmem (If I was able to live my life again, I would change almost nothing)					

What are your suggestions for the university's stakeholders (students, university administrators) to cope with a new culture and other problems?

Üniversitenin paydaşlarına (öğrencilere, üniversite yöneticilerine) yeni bir kültür ve diğer sorunlarla başa çıkma konusunda önerileriniz nelerdir?-----

-----

EK 5. Araştırma Kapsamına Alınan Uluslararası Öğrencilerin Bölgelere Dağılımı

Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Bölgeleri	Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Ülkeleri
1. Güney Asya Ülkeleri	Afganistan, Hindistan Ve Pakistan.
2. Türki Cumhuriyetler	Azerbaycan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Özbekistan, Tacikistan Ve Türkmenistan.
3. Orta Doğu Ülkeleri	Filistin, Irak, İran, Lübnan, Suudi Arabistan, Suriye, Ürdün Ve Yemen.
4. Kuzey Afrika	Cezayir, Fas, Libya, Mısır, Sudan Ve Tunus.
5. Sahra Altı Afrika	Benin, Burkina Faso, Cibuti, Tanzanya, Etiyopya, Fildişi sahili, Gana, Gine Bissau, Güney sudan, Kongo, Madagaskar, Malawi, Mali, Moritanya, Nijer, Orta Afrika Cumhuriyeti, Rwanda, Sierra leone, Somali Ve Uganda.
6. Avrupa Ülkeleri	Almanya, Holland, Moldova, Rusya, Ukrayna, Avusturya, İsviçre, Letonya, Slovak Ve Gürcistan.
7. Balkan Ülkeleri	Yunanistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Sırbistan Ve Karadağ.
8. Uzak Doğu Ülkeleri	Güney kore, Tayland, Bangladesh, Sri lanka, Çin Ve Filipinler.

EK-6-ÖLÇME ARACININ İZİN YAZILARI

RE: Letter seeking permission to use the measurement of culture shock

---

From: David Mumford (david.mumford@bristol.ac.uk)

To: mstfa.mkdad@yahoo.com

Date: Thursday, August 13, 2020, 01:56 PM GMT+3

Dear Mustafa Almkdad

I am pleased to give permission to use the Culture Shock Questionnaire in your research study. I believe that there is already a published Turkish translation.

Best wishes for your study,

David Mumford

From: mstfa mkdad <mstfa.mkdad@yahoo.com>
Sent: 13 August 2020 11:21
To: David Mumford <David.Mumford@bristol.ac.uk>
Subject: Letter seeking permission to use the measurement of culture shock

Dear Prof.Dr. David.Mumford

I am a Ph.D. student in Akdeniz University and writing a dissertation entitled, The investigation of culture shock and adaptation strategies of international university students under the direction of my supervisor Prof. Dr. Engin KARADAĞ , who you can be reached at engin.karadag@hotmail.com I would like your permission to use the Measurement of Culture Shock in my research study. Please indicate so by replying to me through e-mail: mstfa.mkdad@yahoo.com

Sincerely,

Mustafa ALMUKDAD

Ynt: Ölçek izni

From: Ayse Aypay (ayseaypay@hotmail.com)
To: mstfa.mkdad@yahoo.com
Date: Thursday, August 13, 2020, 01:02 PM GMT+3

Merhaba Mustafa,
Ölçek formu ektedir.

Prof. Dr. Ayşe AYPAY
Eskisehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Meşelik Kampüsü 26480
Eskisehir, Türkiye
E-mail: ayseaypay@hotmail.com
Tel : + 90 (222) 239 3750/1617
Faks : + 90 (222) 229 3124

Gönderen: mstfa mkdad <mstfa.mkdad@yahoo.com>
Gönderildi: 3 Ağustos 2020 Pazartesi 06:28
Kime: ayseaypay@hotmail.com <ayseaypay@hotmail.com>
Konu: Ölçek izni

Hocam Merhabalar
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doktora öğrencisiyim ve "Uluslararası Üniversite Öğrencilerinin Kültür Şoku ve Uyum Stratejilerinin İncelenmesi" başlığı altında bir araştırma yürütmekteyim.

Bu bağlamda, sizin tarafınızdan yapılan Genel Öz Yeterlik Ölçeği doktora tezimde kullanmak üzere izninizi rica ediyorum.
yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.
saygılarımla

Mustafa ALMUKDAD

 GÖYÖ ölçek formu.doc
34kB

Re: Ölçek izni

From: abidin dagli (dagli@dicle.edu.tr)

To: mstfa.mkdad@yahoo.com

Date: Monday, August 3, 2020, 11:07 AM GMT+3

Sevgili Mustafa ALMUKDAD,
Tarafımızdan Türkçeye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeğini çalışmalarınızda kullanmanızda bir sakınca yoktur. İyi günler ve iyi çalışmalar diliyorum. Sevgilerimle...
Doç. Dr. Abidin DAĞLI

3 Ağu 2020 Pzt 09:41 tarihinde mstfa mkdad <mstfa.mkdad@yahoo.com> şunu yazdı:

Hocam Merhabalar

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doktora öğrencisiyim ve "Uluslararası Üniversite Öğrencilerinin Kültür Şoku ve Uyum Stratejilerinin İncelenmesi" başlığı altında bir araştırma yürütmekteyim.

Bu bağlamda, sizin tarafınızdan yapılan Yaşam Doyumu Ölçeği doktora tezimde kullanmak üzere izninizi rica ediyorum.
yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.
saygılarımla

Mustafa ALMUKDAD

Re: Ölçek izni

From: dilara seker (dilara.seker1@hotmail.com)

To: mstfa.mkdad@yahoo.com

Date: Thursday, August 2 , 2020, 11:23 PM GMT+3

Sayın Mustafa ALMUKDAD
Sosyokültürel Uyum Ölçeğini çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.

Başarılar dilerim

From: mstfa mkdad <mstfa.mkdad@yahoo.com>
Sent: 2 August 2020 23:16
To: dilara.seker1@hotmail.com <dilara.seker1@hotmail.com>
Subject: Ölçek izni

Hocam Merhabalar
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doktora öğrencisiyim ve "Uluslararası Üniversite Öğrencilerinin Kültür Şoku ve Uyum Stratejilerinin İncelenmesi" başlığı altında bir araştırma yürütmekteyim.

Bu bağlamda, sizin tarafınızdan yapılan Sosyokültürel Uyum Ölçeği doktora tezimde kullanmak üzere izninizi rica ediyorum.
yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.
saygılarımla,

Mustafa ALMUKDAD

Ek-7-ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Mustafa ALMUKDAD

Doğum Yeri ve Tarihi: Suriye / 12.08.1988

Eğitim Durumu

Lise Öğrenimi: 2006, Busra Alsham Lisesi, Dera, Suriye

Lisans Öğrenimi: 2010, Damascus Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Şam, Suriye

Pedagojik formasyon: 2011, Damascus Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Şam, Suriye

Yuksek Lisans Öğrenimi: 2015, Mu'tah Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alkarak, Ürdün

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: Eğitim Bakanlığı, Suriye

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Makaleler

- Almkudad, M. and Berhanu, K.Z. (2020). The opportunities, challenges and factors influencing international students' academic performance at Akdeniz University, Turkey. *European Journal of Education Studies*,7,1,277-295. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3712418>.
- Almkudad, M., and Alqatawneh, S, (2018). The reality of services that is provided by the administration of Mu'tah University to its disabled students from their point of view. *The Journal of Al-Quds Open University*,21,7,1-15. <https://journals.qou.edu/index.php/nafsia/article/view/1969>.
- Almkudad, M., (2015). The degree of satisfaction applying security and safety services in Mu'tah University from the perspective of students. *The Arabic Journal of Social Sciences*, 4,8,135-178. <https://platform.almanhal.com/Reader/Article/96134>.

İletişim

E-Posta: mstfa.mkdad@yahoo.com

Telefon: 05319405898

Tarih:10/06/2020

EK-8-İNTİHAL RAPORU

Turnitin Orijinallik Raporu

Doküman Görüntüleyici

İşleme kodu: 01-Eyl-2020 01:29 +03
NUMARA: 1377219372
Kelime Sayısı: 44546
Önderlikli: 1

Tez_28_8_2020.docx Mustafa Almukdad tarafından

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik
%13	İnternet Sources: %11 Yayımlar: %5 Öğrenci Ödevleri: %6

alınları çıkarcı biliyografyaı dahil at kişük şaşmolsarı çıkarcı mod: raporu hızlı görüntüle (Masik) Change mode yazdır yazdır indir

1% match (30-May-2019 tarihli internet)
<https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/thesis/mehmet-serdar-ercan-uluslararası-ogrencilerin-uyum-sorunlarının-incelenmesi-ve-bu-sorunların.pdf>

<1% match (19-Tem-2020 tarihli internet)
<https://www.memoireonline.com/01/13/6836/Impacts-des-echanges-universitaires-internationaux-sur-les-etudiants-de-lUniversiteLumiere.html>

<1% match (17-Eyl-2019 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-full-file/26853>

<1% match (09-Eyl-2012 tarihli internet)
<http://web.inonu.edu.tr>

<1% match (24-Eki-2017 tarihli internet)
<http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080>

<1% match (04-Şub-2020 tarihli internet)
<http://www.eyuder.org>

<1% match (11-Nis-2016 tarihli internet)
<http://dham.meb.gov.tr>

Aramak için buraya yazın

01:33
1.09.2020

Haralığ

EK-9-BİLDİRİM

Hazırladığım raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım: Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir. Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

09/2020

Mustafa ALMUKDAD